

REPUBLIKA SRBIJA
NARODNA SKUPŠTINA
ŠESTO VANREDNO ZASEDANJE
U JEDANAESTOM SAZIVU
Prvi dan rada
1. jun 2018. godine

(Sednica je počela u 10.10 časova. Predsedava Maja Gojković, predsednik Narodne skupštine.)

*
* *

PREDSEDNIK: Poštovane dame i gospodo narodni poslanici, otvaram sednicu Šestog vanrednog zasedanja Narodne skupštine Republike Srbije u Jedanaestom sazivu.

Na osnovu službene evidencije o prisutnosti narodnih poslanika konstatujem da sednici prisustvuju 103 narodna poslanika.

Radi utvrđivanja broja narodnih poslanika prisutnih u sali, molim vas da ubacite svoje identifikacione kartice u poslaničke jedinice elektronskog sistema za glasanje.

Konstatujem da je primenom elektronskog sistema za glasanje utvrđeno da je u sali prisutno 140 narodnih poslanika i da imamo uslove za naš dalji rad.

Obaveštavam vas da su sprečeni da sednici prisustvuju narodni poslanici Đorđe Milićević i mr Dejan Radenković.

Poštovane dame i gospodo narodni poslanici, kao što ste mogli da vidite, za sednicu Šestog vanrednog zasedanja Narodne skupštine u Jedanaestom sazivu određen je sledeći

D n e v n i r e d:

1. Predlog zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga kod ugovaranja na daljinu,
2. Predlog zakona o finansijskom obezbeđenju,
3. Predlog zakona o međubankarskim naknadama i posebnim pravilima poslovanja kod platnih transakcija na osnovu platnih kartica,
4. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o platnim uslugama,

5. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o Narodnoj banci Srbije,
6. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o privrednim društvima,
7. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju,
8. Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o zajmu (Drugi programski zajam za razvojne politike u oblasti javnih rashoda i javnih preduzeća) između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj,
9. Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o zajmu (Projekat pružanja podrške finansijskim institucijama u državnom vlasništvu) između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj,
10. Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o zajmu (Dodatno finansiranje za Drugi Projekat razvoja zdravstva Srbije) između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj,
11. Predlog odluke o izboru četiri člana Republičke komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki.

Narodni poslanik dr Aleksandar Martinović, na osnovu člana 92. stav 2, člana 157. stav 2, člana 170. i člana 192. Poslovnika Narodne skupštine, predložio je da se obavi zajednički načelni i jedinstveni pretres o: Predlogu zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga kod ugovaranja na daljinu, Predlogu zakona o finansijskom obezbeđenju, Predlogu zakona o međubankarskim naknadama i posebnim pravilima poslovanja kod platnih transakcija na osnovu platnih kartica, Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o platnim uslugama, Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o Narodnoj banci Srbije, Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o privrednim društvima, Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju, Predlogu zakona o potvrđivanju Sporazuma o zajmu (Drugi programski zajam za razvojne politike u oblasti javnih rashoda i javnih preduzeća) između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj, Predlogu zakona o potvrđivanju Sporazuma o zajmu (Projekat pružanja podrške finansijskim institucijama u državnom vlasništvu) između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj, Predlogu zakona o potvrđivanju Sporazuma o zajmu (Dodatno finansiranje za Drugi Projekat razvoja zdravstva Srbije) između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj i Predlogu odluke o izboru četiri člana Republičke komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki.

Da li narodni poslanik dr Aleksandar Martinović želi reč?

(Ne.)

(Marko Đurišić: Povreda Poslovnika.)

Reč ima narodni poslanik Marko Đurišić.

Izvolite.

MARKO ĐURIŠIĆ: Hvala, predsednice.

Po ko zna koji put tražim od vas da ovakav predlog ne stavljate na glasanje, izjašnjavanje pred Skupštinom s obzirom na to da nije u skladu sa članom 157. stav 2. Poslovnika. Taj stav 2. kaže da Narodna skupština može da odluči da obavi zajednički načelni pretres o više predloga zakona koji su na dnevnom redu iste sednice a međusobno su uslovljeni ili su rešenja u njima međusobno povezana.

Od ovih jedanaest tačaka dnevnog reda ja apsolutno, čitajući, ne mogu da nađem nikakvu vezu između, recimo, Predloga zakona o finansijskom obezbeđenju i Predloga zakona o stečaju, pa sa njima vezano Predlog zakona o Sporazumu o potvrđivanju zajma za rekonstrukciju objekata u zdravstvu, a pogotovo ne vezu sa imenovanjem četiri člana Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki. Ovo je ne znam koji put da na ovaj način dezavuišete rad Skupštine objedinjavajući u zajedničku raspravu tačke koje jednostavno ne mogu po Poslovniku da budu objedinjene.

Ono što, nažalost, ovakva praksa ima za posledicu jeste da je Savet Evrope utvrdio da Srbija ne ispunjava nijednu od trinaest preuzetih obaveza vezanih za borbu protiv korupcije. Jedna od obaveza koje Parlament ima po tom zahtevu Saveta Evrope jeste, da vas podsetim, da se ne koristi praksa podnošenja zakona po hitnom postupku.

Mi danas imamo na dnevnom redu pet zakona iz Narodne banke Srbije, koja je, očigledno zaražena virusom Vlade, poslala zakone u ponedeljak, od dvadeset drugog, da ih raspravljamo danas. A Vlada je poslala zakone u ponedeljak da raspravljamo danas o njima. Smatram da je to loše i nemojte posle da krivite i optužujete za zaveru Savet Evrope i druge međunarodne organe koji konstatuju da se u Srbiji ne radi transparentno i demokratski. Hvala.

PREDSEDNIK: Stavljam na glasanje predlog da se spoje tačke dnevnog reda, po predlogu poslanika Aleksandra Martinovića, u skladu sa članom 92. stav 2. Poslovnika.

Zaključujem glasanje i saopštavam: za – 138, protiv – devet, uzdržanih – nema, nije glasalo – osam.

Konstatujem da je Narodna skupština prihvatila ovaj predlog.

Poštovani poslanice, uvažavam mišljenje Saveta Evrope, učinićemo sve da sledeći izveštaj bude još bolji nego što je ovaj, ali ne treba prenebregnuti činjenicu da je nedavno, po izveštaju za rad 2017. godine za sve parlamente država članica Interparlamentarne unije, Srbija, naš parlament izabran za najbolji primer prakse upravo u transparentnosti rada i donošenju zakona, tako da imamo dva oprečna mišljenja. Trudićemo se da i jedan i drugi izveštaj sledeće godine budu jednako dobri po naš parlament.

Prelazimo na tačke 1–11. dnevnog reda (zajednički načelni i jedinstveni pretres):

- PREDLOG ZAKONA O ZAŠTITI KORISNIKA FINANSIJSKIH USLUGA KOD UGOVARANJA NA DALJINU,
- PREDLOG ZAKONA O FINANSIJSKOM OBEZBEĐENJU,
- PREDLOG ZAKONA O MEĐUBANKARSKIM NAKNADAMA I POSEBNIM PRAVILIMA POSLOVANJA KOD PLATNIH TRANSAKCIJA NA OSNOVU PLATNIH KARTICA,
- PREDLOG ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PLATNIM USLUGAMA,
- PREDLOG ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O NARODNOJ BANCII SRBIJE,
- PREDLOG ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA,
- PREDLOG ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O STEČAJU,
- PREDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA O ZAJMU (DRUGI PROGRAMSKI ZAJAM ZA RAZVOJNE POLITIKE U OBLASTI JAVNIH RASHODA I JAVNIH PREDUZEĆA) IZMEĐU REPUBLIKE SRBIJE I MEĐUNARODNE BANKE ZA OBNOVU I RAZVOJ,
- PREDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA O ZAJMU (PROJEKAT PRUŽANJA PODRŠKE FINANSIJSKIM INSTITUCIJAMA U DRŽAVNOM VLASNIŠTVU) IZMEĐU REPUBLIKE SRBIJE I MEĐUNARODNE BANKE ZA OBNOVU I RAZVOJ,
- PREDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA O ZAJMU (DODATNO FINANSIRANJE ZA DRUGI PROJEKAT RAZVOJA ZDRAVSTVA SRBIJE) IZMEĐU REPUBLIKE SRBIJE I MEĐUNARODNE BANKE ZA OBNOVU I RAZVOJ,
- PREDLOG ODLUKE O IZBORU ČETIRI ČLANA REPUBLIČKE KOMISIJE ZA ZAŠTITU PRAVA U POSTUPCIMA JAVNIH NABAVKI.

Saglasno članu 90. stav 1. Poslovnika Narodne skupštine, obaveštavam vas da danas sednici prisustvuju: guverner NBS dr Jorgovanka Tabaković, ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja Zoran Đorđević, kao i saradnici iz nadležnih ministarstava i Narodne banke Srbije.

Molim poslaničke grupe, ukoliko to već nisu učinile, da odmah podnesu prijave za reč sa redosledom narodnih poslanika.

Saglasno članu 157. stav 2, članu 170. stav 1. i članu 192. stav 3. Poslovnika Narodne skupštine, otvaram zajednički načelni i jedinstveni pretres o: Predlogu zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga kod ugovaranja na daljinu, Predlogu zakona o finansijskom obezbeđenju, Predlogu zakona o međubankarskim naknadama i posebnim pravilima poslovanja kod platnih

transakcija na osnovu platnih kartica, Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o platnim uslugama, Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o Narodnoj banci Srbije, Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o privrednim društvima, Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju, Predlogu zakona o potvrđivanju Sporazuma o zajmu (Drugi programski zajam za razvojne politike u oblasti javnih rashoda i javnih preduzeća) između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj, Predlogu zakona o potvrđivanju Sporazuma o zajmu (Projekat pružanja podrške finansijskim institucijama u državnom vlasništvu) između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj, Predlogu zakona o potvrđivanju Sporazuma o zajmu (Dodatno finansiranje za Drugi Projekat razvoja zdravstva Srbije) između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj i Predlogu odluke o izboru četiri člana Republičke komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki.

Da li predstavnici predlagača žele reč?

Ako žele, neka se prijave; dobili ste kartice.

Reč ima guverner Narodne banke Srbije dr Jorgovanka Tabaković.

JORGOVANKA TABAKOVIĆ: Dame i gospodo poštovani narodni poslanici, poštovana predsednice Narodne skupštine gospođo Gojković, a posebno poštovani građani, veliko mi je zadovoljstvo što ću kao guverner NBS danas imati priliku i čast da u ovom domu predstavim i bliže obrazložim zakone koje smo predložili Narodnoj skupštini.

Naime, u skladu sa članom 107. stav 2. Ustava Republike Srbije, prema kojem Narodna banka Srbije ima pravo predlaganja zakona iz svoje nadležnosti, predmet današnje rasprave pored dva vladina predloga biće i pet zakona koje je predložila Narodna banka Srbije.

Pre nego pređem na konkretna obrazlaganja, moram da odgovorim na primedbu gospodina poslanika da mu nije jasna veza između Predloga zakona o finansijskom obezbeđenju i izmena i dopuna Zakona o stečaju. Upravo su ova dva zakona direktno međusobno povezana i izražavam zahvalnost Vladi Republike Srbije koja je preduzela sve mere i učinila napor da da predlog izmena i dopuna Zakona o stečaju, koji se menja samo u smislu da primena Zakona o finansijskom obezbeđenju bude moguća i efektivna. Danas raspravljamo i o Zakonu o finansijskom obezbeđenju, jer on bez izmena Zakona o stečaju ne bi imao smisla, bio bi neprimenljiv. I menja se samo u delu u kojem to zahteva Zakon o finansijskom obezbeđenju.

Danas razgovaramo o Predlogu zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga kod ugovaranja na daljinu, Predlogu zakona o finansijskom obezbeđenju, Predlogu zakona o međubankarskim naknadama i posebnim pravilima poslovanja kod platnih transakcija na osnovu platnih kartica,

Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o platnim uslugama i Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o Narodnoj banci Srbije.

Predložena zakonska rešenja samo su deo regulatornih aktivnosti koje NBS kontinuirano sprovodi u cilju unapređenja finansijskog tržišta u našoj zemlji i ostvarenja njenih zakonom utvrđenih ciljeva i uvek u interesu onih zbog koje institucije i zakoni postoje, a to su građani i privreda.

Predlozi zakona koje smo dostavili i o kojima ćemo danas raspravljati sadrže nekoliko najbitnijih načelnih obeležja, a to su: unapređenje poslovnog ambijenta u Srbiji, odnosno smanjivanje troškova privrede u delu koji se odnosi na poslovanje sa platnim karticama i onlajn trgovinu, stvaranje pretpostavki za dalji razvoj finansijskog tržišta, posebno u delu otklanjanja prepreka za razvoj lokalnog međubankarskog repo tržišta i tržišta finansijskih derivata, dodatna zaštita korisnika finansijskih usluga kroz povećanje transparentnosti i uporedivosti pružanja tih usluga kako bi se svakom građaninu i privrednom subjektu omogućilo da lakše donese pravu odluku o izboru usluge i finansijske institucije, a u skladu sa njegovim realnim potrebama.

Sva predložena zakonska rešenja su pažljivo pripremana, a gotovo o svim predlozima vođena je ozbiljna i kompetentna javna rasprava, u nekim slučajevima i do samog dostavljanja predloga, a sve sa ciljem da se prikupe relevantna mišljenja i pruži prilika svim zainteresovanim stranama da o tim rešenjima daju svoj sud. Zakoni su predstavljani i raspravljani u odgovarajućim strukovnim udruženjima kao što su Privredna komora Srbije, Udruženje banaka Srbije, a kod pojedinih zakona u postupku izrade nacрта učestvovali su, u okviru međuresornih grupa, i predstavnici pojedinih ministarstava i drugih državnih institucija.

Pri izradi predloga zakona uzeti su u obzir dobri primeri iz međunarodne prakse kao i pravila koja se trenutno primenjuju u EU, ali nikada nekritički i po svaku cenu, odnosno tako da se prethodno ne oceni zrelost domaćeg tržišta za njihovu primenu. Sveobuhvatna i detaljna analiza efekata, posebno u delu koji se tiče implikacija na građane i privredne subjekte, bila je opredeljujući faktor pri predlaganju pojedinačnih rešenja u tekstovima koje imate ispred sebe.

Konkretno obrazlaganje pojedinačnih rešenja započecu predlaganjem zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga kod ugovaranja na daljinu. Njime se nastavlja permanentan rad NBS na unapređenju zaštite korisnika finansijskih usluga. Iako su i dosad posebna prava korisnika bila zaštićena posebnim zakonima, pre svega Zakonom o zaštiti korisnika finansijskih usluga, i to naročito u vezi sa dostavljanjem informacija u predugovornoj fazi i elementima koje ugovor o finansijskoj usluzi treba da sadrži, osnovna novina koju donosi ovaj zakon ogleda se u tome što se sada zaštita prilagođava

korišćenju finansijskih usluga putem savremenih informaciono-tehnoloških sredstava kao što su internet i mobilni telefoni, a sve u skladu sa najboljom međunarodnom praksom.

U 2017. godini broj korisnika u Srbiji koji su obavljali internet plaćanja dostigao je gotovo dva miliona, dok je broj onih koji su obavljali mobilna plaćanja po prvi put prešao jedan milion. To jasno pokazuje da sveopšti trend digitalizacije društva, koji se osetno brže razvija u finansijskom sektoru, dovodi do potrebe da se umanje rizici; usled toga što predstavnik finansijske institucije nije fizički prisutan u momentu pružanja informacija ili zaključivanja ugovora, korisnik će izabrati proizvod i obavezati se prema finansijskoj instituciji ugovorom koji ne odgovara njegovim potrebama a zbog kojeg će se kajati dugi niz godina.

Za razliku od zaštite korisnika pojedinih finansijskih usluga, koja je u ovom trenutku parcijalno uređena posebnim zakonima za pojedine usluge, npr. zaštita korisnika bankarskih usluga i korisnika lizinga u Zakonu o zaštiti korisnika finansijskih usluga, a zaštita korisnika osiguranja u Zakonu o osiguranju, ovim zakonom se na integralan način pristupa zaštiti korisnika finansijskih usluga kod ugovaranja na daljinu tako da se zaštita odnosi ne samo na usluge koje pružaju institucije pod nadzorom NBS već i na druge učesnike na tržištu kapitala poput investicionih fondova i fondova. S druge strane, imajući u vidu stepen finansijske edukovanosti jednog dela privrednih subjekata, zaštita koja se u uporednopravnoj praksi pruža obično samo građanima ovde se odnosi i na poljoprivrednike i preduzetnike.

Obaveze pružalaca finansijskih usluga i prava korisnika tih usluga kod ugovaranja na daljinu jasno su i nedvosmisleno uređeni ovim predlogom, što će doprineti jačanju poverenja korisnika u primenu savremenih tehnika ugovaranja poput elektronske trgovine i elektronskog i mobilnog bankarstva, a time posredno i povećanoj sveukupnoj tražnji za finansijskim uslugama, ali i snižavanju njihovih troškova.

Ugovaranjem na daljinu korisnicima finansijskih usluga omogućava se pristup najširem asortimanu finansijskih usluga koje postoje na domaćem finansijskom tržištu, bez obzira na mesto njihovog prebivališta i koliko je udaljena najbliža ekspozitura finansijske institucije.

Neću ovom prilikom ulaziti u sve detalje pojedinačnih odredaba zakona, ali pojedini instituti uređeni ovim zakonom odnose se na dostavljanje jasnih i relevantnih informacija u predugovornoj fazi i pri oglašavanju, pri čemu je teret dokazivanja da su dostavljene informacije na finansijskoj instituciji. Zatim, na pravo korisnika da odustane od ugovora u roku od 14 dana, osim ako se ne radi o specifičnim ugovorima kao što su devizno-valutni poslovi ili kupovina finansijskih instrumenata čija se cena permanentno menja i zavisi od uslova na berzanskom tržištu, pri čemu je kod pojedinih ugovora

rok za odustanak i duži i iznosi 30 dana, kao što je to slučaj sa ugovorima o životnom osiguranju. Potom, pravo korisnika da raskine ugovor bez troškova kada finansijska institucija prekrši odredbe ovog zakona, kao i ništavost odredaba ugovora kojim se korisnik prava odriče prava koja su mu data ovim zakonom.

Ovi instituti nisu bili potpuno nepoznati ni ranije u našem pravnom sistemu, ali se ovim zakonom znatno detaljnije uređuju, čime im se daje dodatni kvalitet i veća sigurnost za korisnike.

Korisnici se ovim zakonom štite i od pružanja i naplaćivanja usluga koje nisu tražili budući da je izričito propisano da su oslobođeni od bilo kakve obaveze u slučaju usluga koje nisu naručene, kao što je, ilustracije radi, slučaj sa određenim vrstama osiguranja kod kojih korisnik uopšte i nije svestan da ima bilo kakve obaveze, niti je te usluge tražio. Takođe, da bi se sprečilo agresivno reklamiranje automatskim slanjem elektronske pošte ili na drugi sličan način, predviđeno je da takav vid komunikacije bude moguć samo ako je korisnik prethodno izričito pristao na takvu komunikaciju.

Uzimajući u obzir još nedovoljno rasprostranjenu upotrebu kvalifikovanog elektronskog potpisa kod fizičkih lica, omogućeno je da kod ugovora na daljinu do 600.000 dinara korisnik daje saglasnost za zaključenje ugovora korišćenjem postojećih metoda dvofaktorske autentifikacije ili šeme elektronske identifikacije visokog nivoa pouzdanosti, u skladu sa zakonom kojim se uređuje elektronski dokument, elektronska identifikacija i usluge od poverenja u elektronskom poslovanju, kao i propisom Narodne banke Srbije kojim se utvrđuju minimalni standardi upravljanja informacionim sistemom finansijske institucije. Metod dvofaktorske autentifikacije već se godinama u elektronskom bankarstvu koristi za davanje naloga i izvršavanje platnih transakcija pa je opravdano da se koristi i kod zaključenja ugovora do određene vrednosti, kao što su ugovori o dozvoljenom prekoračenju ili o štednji građana.

Pružalac finansijske usluge, npr. banka, u svakom slučaju mora koristiti kvalifikovani elektronski potpis pri zaključenju ugovora u elektronskom obliku, čime se obezbeđuje sigurnost za korisnika finansijske usluge.

Nadzor nad ovim zakonom poveren je u najvećoj meri Narodnoj banci Srbije, a korisnicima se kao instrumenti zaštite na raspolaganje stavljaju pravo na prigovor finansijskoj instituciji, pravo na pritužbu Narodnoj banci (ako je korisnik nezadovoljan odgovorom na prigovor) i postupak vansudskog poravnanja.

Kada je reč o sledećem aktu koji smo pripremili, Predlogu zakona o finansijskom obezbeđenju, želim da kažem da je osnovni cilj ovog zakona uspostavljanje jasnog, jedinstvenog i efikasnog pravnog okvira za ugovaranje i realizaciju kolaterala za izvršavanje obaveza učesnika na finansijskom tržištu.

Donošenje zakona važno je zato što važeća zakonska rešenja kojima se uređuje finansijsko obezbeđenje, tj. zaloga hartija od vrednosti, novca i kreditnih potraživanja, nisu sistemski obuhvaćena, nisu međusobno usaglašena, nisu prilagođena savremenim tržišnim kretanjima, niti su usklađena sa međunarodnim standardima, pa u sudskoj praksi postoje brojne i ozbiljne nedoumice oko domašaja postojećih rešenja, što stvara stanje pravne i finansijske nesigurnosti kada je reč o efikasnom namirenju iz ovakvih sredstava obezbeđenja.

Takođe, nedostatak odgovarajuće regulative u oblasti finansijskog kolaterala jedna je od glavnih barijera za razvoj vanberzanskog tržišta, uključujući tržište finansijskih derivata za zaštitu od rizika, repo tržište hartija od vrednosti i tržište kolateralizovanih kredita i zajmova.

Polazeći od navedenog, koristi koje se očekuju od donošenja i primene ovog zakona su višestruke: ostvarivanje i unapređenje pravne sigurnosti i efikasnosti u izvršavanju obaveza na finansijskom tržištu utvrđivanjem jasnih pravila za ugovaranje, evidentiranje i realizaciju kolaterala, bez administrativnih procedura i sprovođenja dugotrajnog sudskog ili administrativnog postupka; smanjenje kreditnog rizika učesnika na finansijskom tržištu, posebno uz mogućnost ugovaranja netiranja po osnovu prevremenog dospeća ili prestanka međusobnih potraživanja i obaveza ugovornih strana; veći stepen zaštite potraživanja, odnosno bolja pregovaračka pozicija Republike Srbije u poslovima upravljanja javnim dugom na finansijskom tržištu, kao što je, primera radi, ugovaranje finansijskih derivata za zaštitu od deviznih rizika; veći stepen zaštite potraživanja NBS u sprovođenju monetarnih operacija, repo transakcija kupovine i prodaje hartija od vrednosti, deviznih svop transakcija i odobravanja kredita bankama na bazi zaloge hartija od vrednosti i drugog finansijskog kolaterala. Dalje, standardizacija finansijskih okvirnih ugovora, čime se obezbeđuje veći stepen sigurnosti za domaće i strane investitore, kao i kreditore u poslovanju sa domaćim finansijskim institucijama, uz istovremenu bolju poziciju ovih rezidenata u pregovorima sa stranim partnerima i pristup povoljnijim izvorima finansiranja; implementacija savremenih tržišnih rešenja, kao što je mogućnost da primalac obezbeđenja (poverilac) raspolaže kolateralom, umesto da ta sredstva obezbeđenja budu blokirana, što doprinosi većoj likvidnosti tržišta, odnosno intenzivnijem sekundarnom prometu finansijskih instrumenata; unapređenje tržišta kolateralizovanih pozajmica, odnosno repo poslova i poslova s finansijskim derivatima radi zaštite od deviznog i drugih vrsta tržišnih rizika, kao i drugih OTC odnosno vanberzanskih ugovora.

Ovim zakonom uvode se i brojne novine u oblasti ugovornog i založnog prava, kao što je utvrđivanje posebnog, imenovanog ugovora, tj. ugovora o finansijskom obezbeđenju. Tim ugovorom se, radi obezbeđenja

izvršenja određene finansijske obaveze učesnika na finansijskom tržištu, a pod uslovima utvrđenim zakonom, ustanovljava posebna vrsta založnog prava ili se prenosi sredstvo obezbeđenja, odnosno prenosi pravo svojine na tom sredstvu.

Tipičan primer ugovora o obezbeđenju kod kojeg se prenosi pravo svojine nad hartijama od vrednosti jeste repo ugovor, koji se koristi i u centralnobankarskoj praksi. Zakonom se ne nameću izgled i sadržina ovog ugovora, već ugovorne strane imaju slobodu ugovaranja i izbora uslova pod kojima će bliže urediti međusobne odnose opredeljujući se za ponuđena dispozitivna zakonska rešenja u pogledu vrste sredstava obezbeđenja, načina korišćenja tih sredstava i raspolaganja njima, kao i načina namirenja potraživanja i uslova pod kojim se mogu namiriti iz kolaterala.

Ko može biti ugovorna strana kod ugovora o finansijskom obezbeđenju? To su, pre svega, kvalifikovani učesnici na finansijskom tržištu, kao što su Republika Srbija, NBS, banke, brokersko-dilerska društva, investiciona društva i druga lica iz finansijskog sektora, kao i međunarodne i strane finansijske institucije. Nije predviđeno da ugovorna strana bude i lice koje se ne pojavljuje direktno na finansijskom tržištu. Tačnije, ugovorna strana ne mogu biti obične kompanije i druga pravna i fizička lica, jer je naša ocena da u ovoj, još uvek nedovoljno razvijenoj fazi domaćeg finansijskog tržišta ne bi bilo sistemski racionalno omogućiti ulazak tih lica u ovakve finansijske transakcije, pre svega zbog njihove slabije ekonomske snage ali i manje finansijske edukovanosti.

Kao sredstva finansijskog obezbeđenja mogu se pojaviti samo novčana sredstva na računu, finansijski instrumenti i kreditna potraživanja, kolateral koji po svojoj prirodi predstavlja likvidan i solidan tržišni materijal.

Da bi se smanjio rizik od prekomernog zaduživanja, a tržišni učesnici zaštitili od nelikvidnosti, nesolventnosti druge ugovorne strane i da bi se sprečili poremećaji na tržištu, predlogom je predviđeno da se za finansijsko obezbeđenje ne mogu davati sopstvene akcije, čija vrednost neposredno zavisi od finansijskog stanja davaoca obezbeđenja.

Posebna pravila su predviđena kod kreditnih potraživanja koja se prenose kao sredstva obezbeđenja, kako bi se obezbedilo poštovanje pravila o bankarskoj tajni kada je reč o dužnicima po tim potraživanjima.

Novina u odnosu na dosadašnja tradicionalna rešenja u oblasti založnog prava jeste i mogućnost korišćenja založenih sredstava obezbeđenja i raspolaganje tim sredstvima, čime se podstiče likvidnost tržišta. Primalac obezbeđenja može ostvariti i pravo na prihode i druge prilive koje daju sredstva obezbeđenja, osim ako nije drugačije ugovoreno.

Postupak ustanovljavanja finansijskog obezbeđenja lišen je administrativnih komplikacija, odnosno dovoljno je da sredstva budu

evidentirana na odgovarajućem računu, bez registracije, overa i drugih formalnih elemenata.

Ključni deo ovog predloga jeste efikasna realizacija sredstava obezbeđenja vansudskim putem, po tržišnim principima, a uz mogućnost netiranja, koje se prvi put detaljnije uređuje u zakonu, ali i prisvajanja tog sredstva, odnosno sticanja prava svojine na tom sredstvu ako je tako ugovoreno.

U tom smislu, neophodno je naglasiti da se ostvarivanje prava i obaveza iz ugovora o finansijskom obezbeđenju vrši nezavisno od postupka stečaja, likvidacije i mera reorganizacije prema davaocu, odnosno primaocu obezbeđenja. Ovo su gotovo jedinstvena rešenja u međunarodnoj praksi, jer bi u suprotnom likvidna sredstva bila zarobljena u stečajnom ili drugom sličnom postupku na duži vremenski period, a o lančanim posledicama nedovoljnog obezbeđenja kolaterala na finansijskom tržištu i danas svedoče traumatične posledice finansijske krize koja se desila pre deset godina.

S tim u vezi, radi nesmetane primene odredaba ovog zakona i eliminisanja bilo kakvih nekonzistentnosti, pripremljene su i odgovarajuće izmene Zakona o stečaju, koje će takođe biti predmet raspravljanja na današnjoj sednici.

Nadzor nad primenom odredaba ovog zakona vršiće, pre svega, NBS i Komisija za hartije od vrednosti imajući u vidu da se najveći deo transakcija sa finansijskim obezbeđenjem odnosi na institucije koje su pod njihovim, odnosno našim nadzorom.

Početak primene zakona predviđen je za 1. januar 2019. godine kako bi se svi učesnici na finansijskom tržištu i nadležni organi koji sprovode stečajne postupke blagovremeno pripremili, kao i da bi se doneli svi potrebni podzakonski akti za njegovo sprovođenje.

Pred nama je, meni posebno značajan, zato što je značajan za građane Srbije, privredu, posebno male trgovce, Predlog zakona o međubankarskim naknadama i posebnim pravilima poslovanja kod platnih transakcija na osnovu platnih kartica. Kao što mu naziv i kaže, radi se o zakonu kojim se uređuje poslovanje sa platnim karticama u našoj zemlji, i to po prvi put na celovit način. Podsetiću vas da su Zakonom o platnim uslugama, koji je usvojen 2014. godine, stvorene čvrste osnove pravnog okvira za savremene oblike plaćanja, čime je podstaknut dalji razvoj bezgotovinskih plaćanja u Republici Srbiji.

Analiza podataka i stanja u domaćem platnom sistemu pokazuju da trendovi u našoj zemlji ne zaostaju za trendovima u razvijenim ekonomijama zemalja EU i da naši građani i privreda sve češće koriste moderne načine plaćanja. Trend rasta se naročito odnosi na platne kartice. Ilustracije radi, u toku 2017. godine, kartice su bile najpopularniji platni instrument i njihovom upotrebom realizovano je 57% ukupnog broja transakcija. Upravo je ovo

osnovni razlog zbog koga se predlaže donošenje zakona i on predstavlja nadogradnju normativne osnove koja se odnosi na segment tržišta platnih usluga koji kontinuirano raste.

S obzirom na to da ovo tržište karakterišu posebna pravila, njih je potrebno posebno urediti kako bi se ostvarili ciljevi koje želimo da postignemo u ovoj oblasti, a to su: da se adekvatnim uređivanjem tržišta platnih kartica podstakne dalji rast bezgotovinskih plaćanja i postigne viši stepen digitalizacije u našem društvu, a time i smanjivanje sive ekonomije; da se zaštite interesi korisnika platnih kartica, pre svega potrošača i trgovaca, i, treće, da se omogući fer tržišna utakmica smanjivanjem troškova prihvatanja platnih kartica i povećanjem transparentnosti i konkurentnosti na tržištu.

Nesporno je danas da su troškovi prihvatanja platnih kartica jedan od osnovnih razloga zbog kojih trgovci na malo nemaju POS terminale ili odustaju od omogućavanja kartičnih transakcija i prihvataju samo gotovinu i čekove. Preovlađujući deo tih troškova čine međubankarske naknade.

Kako funkcionišu i šta su zapravo međubankarske naknade? Ovo je centralna tačka zakona i važno je da svi, a naročito građani koji nas prate, razumeju tržišne mehanizme kojima smo nesvesno svakodnevno izloženi kao potrošači. Naime, svaki put kad potrošač koristi platnu karticu za kupovinu u radnji, banka koja je postavila POS terminal za prijem kartica kod trgovca, ili banka prihvatilac, kako je nazivamo, plaća tzv. međubankarsku naknadu banci koja je izdala karticu potrošaču – banci izdavaocu. U praksi ovu naknadu banka izdavalac prevladuje na trgovca preko trgovačke naknade, što je trošak koji je vrlo dobro poznat našim trgovcima. Trgovac taj trošak po osnovu trgovačke naknade ugrađuje u cenu roba i usluga.

Važno je reći da trgovac u trenutnim uslovima nema nikakve mogućnosti da aktivnije utiče na to da se transakcija obavi karticom koja nosi niži iznos međubankarske naknade i jeftinija je, jer je izbor platne kartice na kupcu, koji nije dovoljno informisan kome u stvari plaća tu visoku međubankarsku naknadu. Kupac nesvesno često koristi skuplju karticu, jer on ne vidi direktno trošak koji snosi, trošak njenog korišćenja. A radi se o kartici koju mu sugeriše banka izdavalac jer je to ona kartica koja toj banci, banci izdavaocu, donosi veću međubankarsku naknadu, a sve u skladu sa pravilima kartičarskih organizacija.

Svi smo se susreli sa raznovrsnim nagradnim akcijama kad potrošač dobije simboličan poklon, ali plati određenom karticom. A on najčešće nije svestan da tim sugerisanim izborom platne kartice pokreće skuplju transakciju kod trgovca, koji taj trošak ugrađuje u cenu roba i usluga. Plaćanjem skupljih proizvoda zapravo svi građani Srbije, a ne samo onaj koji plaća, snose trošak visoke međubankarske provizije, uključujući i one građane koji plaćaju gotovinom ili koriste jeftinije platne kartice. Na taj način pomenuti poklon

zapravo plaćamo svi mi potrošači, i to mnogostruko, a ne banka, ni kartičarska organizacija.

Pravila koja trenutno važe na tržištu platnih kartica, a što će zakon promeniti, stimulišu korišćenje platnih kartica koje na prodajnom mestu imaju potpuno identičnu funkciju i ne donose bilo kakvu pogodnost ni trgovcu ni kupcu u odnosu na jeftinije platne kartice. Takođe, umesto da povećana konkurencija stimuliše upotrebu jeftinijeg proizvoda, u kartičnom poslovanju su uspostavljeni sasvim suprotni mehanizmi od onih koje tržište nalaže, pa konkurencija među kartičarskim organizacijama dovodi do toga da se utvrđuju sve više međubankarske naknade, što generiše i veće trgovačke naknade, a cenu plaća društvo u celini.

Dakle, banka koja samo izdaje kartice, često naplaćuje njihovo izdavanje i održavanje, jeste ona koja zapravo odnosi najveći deo zarade pri svakoj upotrebi kartice, a ne ona banka koja omogućava prihvatanje kartice kod trgovca, koja postavlja POS terminale i praktično širi prodajnu mrežu na kojoj je moguće plaćanje karticom. Upravo zbog toga se ta prodajna mreža POS terminala sporo širi.

Navedeni problem znatno osećaju mali trgovci jer su prinuđeni da prihvataju visoke troškove za plaćanje karticama kako bi zadržali svoje kupce i povećali prodaju. Naime, iznos troškova koje plaćaju direktno zavisi od pregovaračke moći trgovca, pa tako veliki trgovinski lanci, kao poželjni klijenti za druge bankarske usluge, dobijaju povoljnije ponude banaka, dok mali trgovci, zanatlije i male radnje imaju lošiju pregovaračku poziciju i banke sa njima ugovaraju visoke trgovačke naknade, čime se destimuliše prihvatanje platnih kartica, a u stvari stimuliše upotreba gotovog novca ili se trošak prenosi na potrošača.

Zbog svega ovoga, Narodna banka Srbije predlaže da se ovim zakonom eliminišu sledeći nedostaci: prvo, da se međubankarske naknade ograniče na 0,2% od vrednosti transakcije za debitne, odnosno 0,3% za kreditne kartice. U prelaznom periodu od šest meseci, kako bi se banke prilagodile ovim uslovima, primenjivaće se ograničenje od 0,5% za debitne i 0,6% za kreditne kartice.

Međubankarske naknade koje propisuju internacionalni kartični sistemi za Srbiju su među najvišim u Evropi; trenutno iznose najmanje 0,9–1% vrednosti transakcije, dok za pojedine kartične proizvode idu do 2%. Drugim rečima, građani Srbije indirektno plaćaju višestruko više međubankarske naknade od onih na tržištima EU, gde su ove naknade ograničene upravo na 0,2% za debitne, odnosno 0,3% za kreditne kartice. Ovo ograničenje je na nivou Evropske unije koja ga je primenila samo u 2016. godini dovelo do rasta broja POS terminala za 11,7%, a broj transakcija karticama se povećao samo u

toj, 2016. godini za 12,2%. Slično očekujemo i kod nas, naravno pored snižavanja trgovačkih naknada.

Drugo, Narodna banka Srbije predlaže niz pravila koja će doprineti transparentnosti u odnosu banka–trgovac. Pregovaračku moć trgovca u odnosu na banke će ojačati pravilo o obaveznom razdvajanju naknada, prema kome će banka prihvatilac biti dužna da trgovačke naknade nudi i obračunava trgovcu pojedinačno za različite vrste i brendove platnih kartica, a ne zbirno kao do sada, što je omogućavalo da kartice s nižim troškovima subvencionišu kartice koje su skuplje i da stimuliše njihovu upotrebu. Cilj norme je da trgovac bude upoznat s tim koje kartice mu generišu više troškove. Isto tako, zakon će omogućiti trgovcima da prave izbor i da prihvataju samo one kartične proizvode koji nose niže troškove, a ne sve kartice kao što je danas slučaj.

Zakonom se zabranjuje nedozvoljen uticaj na trgovca kod upotrebe platnih instrumenata, odnosno banke i kartični sistemi plaćanja neće moći trgovcu zabraniti da usmeri potrošača na jeftinije kartice.

Nadalje, trgovac će moći da da prednost platnom instrumentu određenog brenda, kao i da obavesti potrošače o naknadama koje trgovac plaća banci prihvatocu.

Treće, možda i jednako važno kao i ovo ograničavanje naknada, platne kartice koje građani Srbije dominantno koriste za plaćanja u zemlji, čak 97%, a čak za preko 80% tih transakcija celokupna obrada se obavlja u inostranstvu, u platnim sistemima nad kojim nadležne institucije Republike Srbije nemaju nikakav nadzor, niti uvid u njihov rad. Da ponovim, od 97% plaćanja u zemlji, preko 80% transakcija, celokupna njihova obrada se obavlja u inostranstvu, u platnim sistemima nad kojima država Srbija nema ni nadzor ni uvid.

Zato smo predložili uvođenje obaveza bankama i drugim pružaocima platnih usluga da besplatno uz tekući račun svakom korisniku izdaju karticu za koju se obrada, netiranje i poravnanje svih transakcija obavlja u platnom sistemu u zemlji Srbiji.

Na ovaj način će korisnici platnih kartica biti zaštićeni od rizika da eventualni problemi u radu inostranih platnih sistema, bilo da su operativne ili bilo koje druge prirode, dovedu do nemogućnosti obavljanja svakodnevnih plaćanja karticama u Republici Srbiji, a bankama će se omogućiti da efikasnije upravljaju finansijskim, operativnim i reputacionim rizikom. Ovde podsećam da je obezbeđivanje nesmetanog funkcionisanja platnog prometa jedna od funkcija Narodne banke Srbije, koja joj je zakonom nametnuta.

S obzirom na to da je zakonom predviđen niz novih rešenja, predviđen je rok od šest meseci do početka primene kako bi svi subjekti na koje se zakon odnosi imali mogućnost da se pravovremeno i adekvatno pripreme za njegovu primenu.

Dozvolite mi da vam predstavim kratko i zakon o izmenama i dopunama Zakona o platnim uslugama, čiji su prevashodni ciljevi donošenja stvaranje uslova za veću transparentnost i bolju uporedivost naknada za platne usluge u vezi sa platnim računom, definisanje postupaka promena platnog računa, koji će biti lak, brz, jednostavan, kao i utvrđivanje prava na platni račun sa osnovnim uslugama i pristup tom računu.

Bezbedno, stabilno i efikasno funkcionisanje platnog sistema je od suštinskog značaja za održavanje finansijske stabilnosti, sprovođenje mera monetarne politike, ubrzavanje tokova privredne aktivnosti i smanjenje društvenih troškova transfera novčanih sredstava.

Baš kao što se mi u Narodnoj banci trudimo da svoj posao radimo što bolje i što efikasnije, tako smatram da i svi ostali učesnici u platnom sistemu naše zemlje mogu dodatno da doprinesu stabilnosti i efikasnosti funkcionisanja platnog sistema u Srbiji i da će im upravo ove izmene Zakona o platnim uslugama koje su danas pred vama biti put ka ostvarenju tog cilja.

Ovde pre svega mislim na način na koji pružaoci platnih usluga prikazuju i naplaćuju naknade za pružane usluge svojim korisnicima. Zakon o platnim uslugama propisuje pravo pružalaca platnih usluga da naplate naknadu za pružene usluge, ali i obavezu da informacije koje su dužni da pruže korisnicima platnih usluga u skladu s ovim zakonom pruže na jasan i lako razumljiv način. Međutim, i pored primene navedenog pravnog standarda, korisnici platnih usluga imaju poteškoća da shvate koliko plaćaju i za koju uslugu, odnosno zbog različite terminologije pružalaca platnih usluga prosto ne mogu da uporede cene za jednu istu platnu uslugu.

Zato smatramo da ćemo utvrđivanjem liste reprezentativnih usluga doprineti većoj transparentnosti, jer će svi pružaoci platnih usluga prilikom oglašavanja svojih usluga biti u obavezi da koriste terminologiju utvrđenu u ovoj listi. Verujemo da ćemo na taj način pomoći korisnicima da razumeju koja usluga im se pruža ili nudi i pod kojim uslovima.

S druge strane, obaveza pružaoca platnih usluga da u primerenom roku, pre zaključenja okvirnog ugovora o platnim uslugama, korisniku dostavi pregled usluga i naknada u vezi sa platnim računom i obaveza da korisniku najmanje jednom godišnje dostavi izveštaj o svim naplaćenim naknadama treba da doprinesu boljoj uporedivosti naknada za platne usluge u vezi sa platnim računom i, posledično, većoj konkurenciji s obzirom na to da će korisnici sada biti u prilici da na jednostavan i brz način utvrde koji pružalac im može pružiti određenu platnu uslugu po najpovoljnijoj ceni.

U cilju stvaranja pretpostavki za dalji razvoj konkurencije među pružiocima platnih usluga, dopunama Zakona izričito se predviđa mogućnost pojednostavljenja procedure kod promene platnog računa. S tim u vezi, utvrđuju se obaveze novog i starog pružaoca platnih usluga, a sve kako bi

postupak za promenu platnog računa bio što jednostavniji i povoljniji za korisnika platnih usluga. Korisnik platnih usluga moći će da podnese zahtev za promenu platnog računa, i to uključujući i gašenje platnog računa otvorenog kod prethodnog pružaoca usluga, ili bez gašenja tog računa, već samo određene usluge, a sve na brz i jednostavan način, bez nepotrebnih administrativnih zahteva od strane pružaoca platnih usluga.

Imajući u vidu navedeno, očekujemo da će pružaoci platnih usluga uložiti dodatne napore ne bi li na najadekvatniji način odgovorili potrebama svojih korisnika i uverili ih da je odluka korisnika da ukažu poverenje upravo njima ispravna i na obostrano zadovoljstvo.

S druge strane, za očekivati je da će svi pružaoci platnih usluga nastojati da što atraktivnijom ponudom svojih usluga privuku što veći broj novih korisnika, kojima pojednostavljena procedura za promenu računa može samo da olakša donošenje odluke da starog pružaoca promene za novog.

Zbog svega navedenog, verujemo da će odredbe kojima se uređuje postupak za promenu platnog računa doprineti daljem razvoju tržišta platnih usluga i zdravoj konkurenciji među učesnicima na tom tržištu a sve u interesu krajnjih korisnika.

Treća važna novina koju NBS predlaže u ovom zakonu jeste upravo pravo na platni račun sa osnovnim uslugama. S tim u vezi, predložena je obaveza svake banke da potrošaču koji imaju zakonit boravak u Republici Srbiji i nema otvoren račun na njegov zahtev omogući otvaranje i korišćenje platnog računa sa osnovnim uslugama. Osnovni cilj uvođenja ovakvog računa jeste veća finansijska inkluzija građana, tj. veći broj fizičkih lica koja će koristiti platne usluge, a u vezi sa platnim računom.

Ovo pitanje je značajno zbog toga što građani koji nemaju otvoren platni račun ne mogu preneti novac ili izvršavati transakcije, osim onih koje su zasnovane na gotovini, a isključeni su iz bilo koje vrste onlajn transakcija ili onlajn kupovine, koje su neretko jeftinije i povoljnije za njih. Nemogućnost da koriste bezgotovinske instrumente plaćanja korisnike platnih usluga često na kraju izlaže i većim troškovima, ali i većim rizicima jer mogu da koriste samo gotovinu.

Ne smemo zaboraviti na činjenicu da veća finansijska inkluzija i korišćenje instrumenata bezgotovinskog plaćanja predstavljaju jedan od osnovnih preduslova za smanjenje sive ekonomije u zemlji i da na ovaj način, stvaranjem pretpostavki za veću finansijsku inkluziju, NBS želi da pomogne naporima Vlade Republike Srbije u borbi protiv sive ekonomije.

Platni račun s osnovnim uslugama će obuhvatiti usluge koje omogućavaju uplatu i isplatu gotovog novca na platni račun odnosno sa platnog računa, kao i usluge prenosa novčanih sredstava sa platnog računa odnosno na platni račun direktnim zaduženjem, korišćenjem platne kartice,

uključujući plaćanje internetom, i transferom odobrenja, uključujući trajni nalog.

U vezi sa pravom na platni račun s osnovnim uslugama želela bih da istaknem još jednu važnu novinu. Naime, NBS, u skladu sa predloženim odredbama, stiče zakonsko pravo da za određene socijalno ugrožene kategorije potrošača, a nakon pribavljenog mišljenja ministarstva nadležnog za socijalna pitanja, propiše uslove pod kojima bi banke bile dužne da tim potrošačima besplatno pružaju platne usluge koje se odnose na ovaj platni račun. Na ovaj način nameravamo da stvorimo mogućnost da, u slučaju potrebe, podzakonskim aktom dodatno pružimo zaštitu i olakšamo položaj naših socijalno najugroženijih građana.

Dalje, ali ne manje važno, ukazala bih i na nekoliko značajnijih izmena važećih odredaba Zakona kojima smo nastojali da pružimo veću zaštitu korisnicima platnih usluga.

Predloženo je smanjenje iznosa do kog pružalac platnih usluga ne snosi gubitke koji proističu iz izvršenja neodobrenih platnih transakcija, i to sa 15.000 na 3.000 dinara. Procenjeno je da iznos od 15.000, do kojeg platilac snosi gubitke koji proističu iz izvršenja neodobrenih platnih transakcija, u pojedinim slučajevima može predstavljati znatno materijalno opterećenje za određene kategorije građana.

Zato smo podelu odgovornosti u slučaju zloupotrebljenog platnog instrumenta dodatno pomerili u korist platioca, kao slabije strane u ugovornom odnosu sa bankom, ali smo, s druge strane, stimulisali banke da na osnovu predloženih rešenja još više pažnje posvete primeni sigurnosnih mera u vezi sa platnim instrumentima koje izdaju i zaštiti personalizovanih sigurnosnih elemenata kako bi se minimizirao broj zloupotreba u vezi s tim instrumentima.

Pored toga, predlaže se i nova odredba, koja Narodnoj banci daje ovlašćenje da propiše slučajeve u kojima platilac snosi gubitke koji proističu iz izvršenja neodobrenih platnih transakcija i u iznosu nižem od 3.000 dinara, naročito uzimajući u obzir prirodu personalizovanih sigurnosnih elemenata platnog instrumenta i okolnosti pod kojima je platni instrument izgubljen, ukraden ili zloupotrebljen.

Predložili smo i dopunu Zakona kako bismo u slučajevima kada je platilac naveo pogrešan broj platnog računa primaoca obezbedili jednostavniju i bržu proceduru za povraćaj pogrešno uplaćenih novčanih sredstava, odnosno obavezu aktivne pomoći korisniku od strane pružaoca platnih usluga, čak i kad taj pružalac platnih usluga nije napravio nikakvu grešku, odnosno kad je greška u celini na strani korisnika.

Predloženo je da primena ovog zakona počne po isteku roka od devet meseci od dana njegovog stupanja na snagu, čime bismo ostavili dovoljno vremena svim zainteresovanim stranama da se pripreme za njegovu pripremu.

Na kraju, ali svakako ne manje važno, par reči o zakonu o izmenama i dopunama Zakona o Narodnoj banci Srbije.

Iza mene je šest godina iskustva na funkciji guvernera NBS i svakodnevnog rukovođenja i praćenja organizacije rada NBS, ali i potrebe za daljim unapređenjem i jačanjem njenih pojedinih funkcija.

Uprava za nadzor nad finansijskim institucijama, kao organizaciona celina u kojoj se u ovom trenutku obavlja supervizijska funkcija centralne banke, ne može adekvatno da odgovori rastućim potrebama unapređenja i jačanja te funkcije, koje su posledica tehnološkog razvoja i pojave novih učesnika na finansijskom tržištu, kao i predstojećeg proširenja obuhvata nadzorne funkcije.

U uporednom pravu je primetno preuzimanje, centralizovanje ili vraćanje ove funkcije centralnoj banci tamo gde je ona ranije bila poverena posebnim agencijama. Kao podatak koji potkrepljuje ovu tvrdnju, pomenuću to da se trenutno u osamnaest država članica EU poslovi supervizije obavljaju u okviru centralne banke. Ali napomenula bih da ukidanje Uprave za nadzor nad finansijskim institucijama ne dovodi u pitanje funkcionalnost organizacionih jedinica NBS u kojima se ti poslovi i sada obavljaju i u kojima će se obavljati, jer je, u skladu s evropskim standardima, ovim predlogom izričito zagarantovana operativna samostalnost tih organizacionih jedinica. Ovo će biti dodatno obezbeđeno time što će poseban viceguverner biti nadležan za obavljanje tih poslova.

Navedeni predlog je, između ostalog, posledica činjenice da će NBS, na osnovu poslednjih izmena Zakona o deviznom poslovanju, od 1. januara 2019. godine preuzeti nadležnosti Poreske uprave za izdavanje i oduzimanje ovlašćenja za obavljanje menjačkih poslova i kontrolu deviznog poslovanja rezidenata i nerezidenata i menjačkih poslova.

Sa ministrom finansija će biti zaključen poseban sporazum kojim će se urediti sva pitanja ovog preuzimanja, kao što su: preuzimanje dela zaposlenih (više od šezdeset njih), operativne dokumentacije, predmeta, informacionog sistema, opreme i sredstava za rad koja služe za obavljanje tih poslova. Zbog toga se ovim predlogom preciziraju i odredbe koje se odnose na funkcije NBS, kako bi se njima obuhvatile i ove nove nadležnosti.

Sledeći cilj koji nastojimo da postignemo izmenama Zakona o NBS jeste otklanjanje određenih praktičnih teškoća koje su uočene tokom primene Zakona u postupku sprovođenja monetarne politike, kao što je neophodnost da se sve kamatne stope NBS zvanično objavljuju na njenoj internet prezentaciji odmah nakon njihovog utvrđivanja. Navedeno rešenje se predlaže zbog blagovremenog informisanja i bržeg delovanja transmisionih mehanizama monetarne politike na finansijsko tržište, imajući u vidu i da se odluka o referentnoj kamatnoj stopi već dugi niz godina objavljuje na internet

prezentaciji NBS i da stupa na snagu odmah po objavljivanju, a da se visina osnovnih kamatnih stopa na novčanom tržištu, odnosno koridor kamatnih stopa obično menjaju istovremeno kada i referenta kamatna stopa.

Predlogom se preciziraju i kaznene odredbe, tako da je predviđeno da za kršenje odredaba Zakona o Narodnoj banci i propisa koji su doneti na osnovu ovog zakona Narodna banka Srbije bankama izriče supervizorske mere i novčane kazne u skladu sa zakonom kojim se uređuje poslovanje banaka. Time se doprinosi većoj finansijskoj disciplini banaka, posebno kada je reč o obavezi dostavljanja određenih podataka, a imajući u vidu očekivanu efikasnost nadzora NBS.

U skladu sa dobrom uporednom praksom, predlaže se i rešenje kojim se obezbeđuje kontinuitet u radu organa NBS i obavljanju njenih funkcija. Cilj je da se, u meri u kojoj je to moguće, spreči prazan hod između prestanka funkcije i novog izbora funkcionera u Narodnoj banci, čime bi se obezbedilo da organi NBS rade kontinuirano, u punom sastavu, odnosno da NBS nesmetano u svakom trenutku obavlja sve svoje funkcije.

Kontinuitet o kojem govorim predstavlja i poruku stabilnosti ka finansijskom tržištu i osnovu za odgovarajuća očekivanja i predviđanja budućeg razvoja događaja na tim tržištima. U prilog tome je i rešenje koje je predloženo prelaznim odredbama ovog predloga, kojim je utvrđeno da će aktuelni direktor Uprave za nadzor nad finansijskim institucijama nastaviti da obavlja funkciju člana Izvršnog odbora, s pravima i obavezama koje imaju i drugi viceguverneri u skladu sa zakonom, statutom Narodne banke i posebnim ovlašćenjima, i to do izbora viceguvernera, ne duže od 120 dana. Narodna banka Srbije će prilagoditi statut i sve unutrašnje opšte akte novim zakonskim izmenama, a postojeće organizacione jedinice u čijem delokrugu su poslovi nadzora nastaviće da obavljaju te poslove nesmetano i bez ikakvog prekida u radu.

Poštovani narodni poslanici, dame i gospodo, građani Srbije, ovim ću zaključiti svoje uvodno izlaganje o novinama, pozitivnim efektima i ciljevima koji se nastoje postići predloženim zakonskim rešenjima. Želim da zahvalim na strpljenju tokom izlaganja i nadam se konstruktivnoj raspravi, gde ćemo biti u prilici da zajednički razmotrimo sva druga pitanja, pojedinačna rešenja i, ako je to potrebno, moguće i ako ste zainteresovani, da zajednički unapredimo predložene tekstove, a na dobrobit svih građana. Još jednom hvala.

PREDSEDNIK: Zahvaljujem.

Reč ima ministar Zoran Đorđević.

Izvolite.

ZORAN ĐORĐEVIĆ: Poštovana predsednice Narodne skupštine, poštovani poslanici, dame i gospodo, pred vama je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o privrednim društvima.

Naime, izradi Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o privrednim društvima prethodila je analiza primene Zakona u praksi, koja je obuhvatila i komentare, sugestije i predloge privrednih subjekata i njihovih asocijacija, kao i drugih institucija i organizacija koje primenjuju ovaj zakon.

Izmenе i dopune Zakona usmerene su na unapređenje pojedinih rešenja iz važećeg zakona, otklanjanje problema u primeni istih, kao i dalje usklađivanje sa propisima EU.

Izdvojio bih danas najbitnijih deset izmena i dopuna ovog zakona koje se odnose: pod broj jedan, na upotrebu pečata i prestanak važenja pojedinih odredaba propisa koje se odnose na obaveznu upotrebu pečata u poslovanju privrednih subjekata. Obaveza upotrebe pečata u poslovnim pismima i drugim dokumentima društva ne može se propisivati posebnim propisima. S tim u vezi propisan je i prestanak važenja pojedinih odredaba propisa koje se odnose na obaveznu upotrebu pečata u poslovanju privrednih subjekata.

Predloženim rešenjem, jednim zakonom, jednim propisom sprovedeće se akcioni plan koji se odnosi na ukidanje obavezne primene pečata u poslovanju privrednih društava i preduzetnika, koji je Vlada usvojila svojim zaključkom objavljenim u „Službenom glasniku“ br. 28/18.

Na ovaj način otklanja se još jedan nepotreban administrativni teret za privredne subjekte, jer je izrada i upotreba pečata nametala suvišnu administraciju, utrošak vremena, otežavala poslovanje i predstavljala dodatno finansijsko opterećenje.

Zajedno sa prethodno donetim Zakonom o e-poslovanju i pratećim podzakonskim aktima omogućava se da pravna lica postepeno pređu na elektronsko poslovanje koristeći elektronska dokumenta i potpise, elektronsku razmenu podataka, kao i elektronski arhivirana dokumenta. Ujedno, predložena rešenja doprineće unapređenju privrednog ambijenta i poboljšanju pozicije Srbije na rang-listi Svetske banke o uslovima poslovanja, na Duing biznis listi.

Pod dva, stvaranje preduslova za eliminisanje papirnog poslovanja. Uveden je pravni osnov za zamenu overe potpisa članova društva na osnivačkom aktu kvalifikovanom elektronskim potpisom ako je reč o elektronskom dokumentu, kao i obaveza registracije adrese za prijem e-pošte, što doprinosi daljem razvoju koncepta e-Uprave, digitalizaciji poslovanja, efikasnijoj komunikaciji državnih organa sa privredom i privrednim subjektima, međusobnom komuniciranju tih subjekata, povećanju ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti poslovanja.

U naredne dve-tri godine preduzeća u Srbiji bi mogla potpuno elektronski da se registruju. Da bi se iz kuće klikom registrovale firme, promene sedišta, direktora, kao i drugih podataka, neophodno je da zažive i novi softveri koji će to omogućiti. Naše procene su da će elektronska prijava

registracije, osnivanja biti jeftinija 20-30% u odnosu na papirnu prijavu. Ovim se eliminišu i troškovi overe potpisa, koji su u ovom trenutku 432 dinara po potpisniku, i skraćuje vreme potrebno za osnivanje privrednih društava, a sertifikacija elektronskog potpisa i registracija elektronske adrese biće besplatni.

Pod tri, unapređenje zaštite prava manjinskih članova društva. Za pravne poslove koje zaključuju članovi uprave i nadzornih organa, odnosno kontrolni članovi društva, a u kojima postoji lični interes, potrebno je odobrenje, kao i izveštaj o proceni tržišne vrednosti predmetnog posla ukoliko vrednost posla iznosi 10% ili više od 10% od knjigovodstvene vrednosti ukupne imovine društva. Takođe, obaveštenje o zaključivanju ovih pravnih poslova mora biti objavljeno na internet stranici društva ili APR-a. Transparentnost podataka o poslovima u kojima postoji lični interes je u interesu samog društva, njegovih članova, kao i poverilaca.

Sniženi su pragovi za sazivanje sednice skupštine društva sa ograničenom odgovornošću sa 20 na 10%, kao i predlaganje dopune dnevnog reda sa 10 na 5%, pa veći broj članova društva dobija mogućnost da aktivno učestvuje u odlučivanju.

Uveden je i rok za isplatu dividende akcionarima, a to je šest meseci od dana donošenja odluke o isplati dividende, čime se eliminiše mogućnost da se dividenda isplati akcionarima posle više godina ili čak da se dividenda uopšte ne isplati.

Ove mere predviđene su i Akcionim planom Vlade za unapređenje ranga Srbije na listi Svetske banke, Duing biznis listi.

Pod četiri, izmena kriterijuma likvidnosti za utvrđivanje tržišne vrednosti akcija javnog akcionarskog društva. Tržišna vrednost akcija javnog akcionarskog društva utvrđuje se kao ponderisana prosečna cena ostvarena na regulisanom tržištu, odnosno multilateralnoj trgovačkoj platformi, u smislu zakona kojim se uređuje tržište kapitala, u periodu od šest meseci koji prethodi danu donošenja odluke kojom se utvrđuje tržišna vrednost akcija, pod uslovom da je u tom periodu ostvareni obim prometa akcijama te klase na tržištu kapitala predstavljao najmanje 0,5% ukupnog broja izdatih akcija te klase i da se u istom periodu trgovalo više od jedne trećine trgovačkih dana na mesečnom nivou.

Dakle, uvodi se i broj dana trgovanja kao dodatni pokazatelj stepena aktivnosti tržišta pošto samo na aktivnom tržištu, na kome se redovno i na trajnoj osnovi odvijaju transakcije, postignuta cena odražava fer vrednost akcija društva. U skladu sa paragrafom 77. Međunarodnog standarda finansijskog izveštavanja 13 – Odmeravanje fer vrednosti, kotirana cena na aktivnom tržištu pruža najpouzdaniji dokaz fer vrednosti i koristi se bez korekcija u odmeravanju fer vrednosti kad god je dostupna. Ovakav način

utvrđivanja tržišne vrednosti akcija javnih akcionarskih društava primenjuje se i u slučaju kada one čine nenovčani ulog u društvo, kao i u slučaju isplate nesaglasnih akcionara.

Pod pet, brže sprovođenje postupka prinudnog otkupa akcija. Prinudni otkup akcija sprovodi se bez obzira na terete, zabrane raspolaganja, ograničenja i prava trećih lica na akcijama. Takođe, predloženo je da nema više obustave postupka prinudnog otkupa akcija u slučaju kada je u sudu podnet zahtev za ispitivanje primerenosti cene akcija koje su predmet prinudnog otkupa.

Očekuje se da će na ovaj način eliminisati zloupotrebe koje su postojale u praksi fingiranim ustanovljenjem zaloga na akcijama koje su predmet prinudnog otkupa, što će zajedno sa ukidanjem prakse obustave postupka prinudnog otkupa akcija do pravosnažnosti sudske odluke, na koje se često čekalo veoma dugo, dovesti do lakšeg sprovođenja i okončanja postupka prinudnog otkupa. S druge strane, manjinski akcionari novim zakonskim rešenjem neće biti oštećeni s obzirom na to da je kontrolni akcionar obavezan da doplati razliku u ceni kako akcionaru koji je podneo zahtev sudu tako i svim ostalim manjinskim akcionarima čije su akcije prinudno otkupljene, ako sud utvrdi da cena akcija nije bila primerena.

Pod šest, uređenje postupka smanjenja osnovnog kapitala kod društava s ograničenom odgovornošću (DOO), jer je shodna primena odredbe Zakona o smanjenju kapitala akcionarskog društva izazvala dosta problema u praksi imajući u vidu da pravna priroda akcija nije ista s pravnom prirodom udela u DOO, odnosno da udeli nisu hartije od vrednosti.

Pod sedam, institut imovine velike vrednosti. Precizirane su odredbe Zakona koje se odnose na ovaj institut zbog određenih nedoumica u praksi, a naročito u pogledu tretmana istovremenog uspostavljanja založnog prava, hipoteke ili drugog sredstva obezbeđenja koje privredno društvo daje radi obezbeđenja sopstvene obaveze po ugovoru o kreditu, zajmu ili drugom pravnom poslu. Naime, precizirano je da se u ovom slučaju neće sabirati vrednost pravnog posla i pomenutih sredstava obezbeđenja pri utvrđivanju imovine velike vrednosti, već će se najveća vrednost pojedinačne pravne radnje, odnosno pravnog posla uzeti kao vrednost po kojoj se utvrđuje da li je došlo do raspolaganja, odnosno sticanja imovine velike vrednosti.

Ujedno, preciznije se definiše i pojam povezanog sticanja, odnosno raspolaganja imovinom velike vrednosti. Pod povezanim sticanjem, odnosno raspolaganjem smatraće se više pojedinačnih poslova, odnosno pravnih radnji koje se preduzimaju radi ostvarivanja istog cilja, odnosno svrhe, ili čija povezanost proizilazi iz prirode pravnog posla radi čijeg se izvršenja ti pravni poslovi i pravne radnje preduzimaju.

Pod osam, registracija ogranka domaćeg privrednog društva, čime se eliminiše nejednak tretman ogranka domaćeg privrednog društva i ogranka stranog privrednog društva i omogućava javna dostupnost podataka o ograncima, a naročito podataka koji su neophodni Poreskoj upravi, Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Republičkom fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje i drugim državnim institucijama.

Pod devet, institut prinudne likvidacije. Precizirane su odredbe koje se odnose na razloge otpočinjanja i okončanja postupka prinudne likvidacije, status društva u prinudnoj likvidaciji, kao i odredbe koje se odnose na pitanje imovine društava koja su brisana nakon okončanja prinudne likvidacije. Agencija za privredne registre će na sajtu objaviti obaveštenje o privrednim društvima kod kojih su se stekli razlozi za prinudnu likvidaciju sa pozivom da u roku od 90 dana od dana objavljivanja otklone razloge koje je moguće otkloniti. Rok za okončanje prinudne likvidacije i brisanje društva iz registra po tom osnovu skraćen je sa 12 meseci na 180 dana, a APR po službenoj dužnosti donosi akt o brisanju, na koji društvo ima pravo žalbe.

Stvaranjem sveobuhvatnog pravnog okvira za efikasno sprovođenje postupka prinudne likvidacije sa tržišta će se eliminisati ona privredna društva koja ne ispunjavaju minimalne zakonske uslove za poslovanje, a predstavljaju neloyalnu konkurenciju privrednim društvima koja zakonski posluju u Republici Srbiji.

Pod deset, dalje usklađivanje sa propisima Evropske unije koji se odnose na prekogranično pripajanje i spajanje društava kapitala, Evropsko akcionarsko društvo i Evropsku ekonomsku interesnu grupaciju. S obzirom na obavezu preuzetu pregovaračkom pozicijom za Poglavlje 6 – Pravo privrednih društava, koje je Vlada usvojila u junu prošle godine, Zakon o privrednim društvima dopunjen je odredbama koje se odnose na uređenje pravnog položaja Evropskog društva, Evropske ekonomske interesne grupacije, kao i odredbama koje se odnose na prekogranično pripajanje i spajanje društava kapitala sa društvima iz država članica Evropske unije. Predviđeno je da se navedene odredbe primenjuju od 1. januara 2022. godine, kada se očekuje da će Republika Srbija biti spremna za pristupanje Evropskoj uniji.

Drugi zakon koji je pred vama jeste Zakon o izmenama i dopunama Zakona o stečaju. Predlogom zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju unapređuju se rešenja Zakona o stečaju u domenu namirenja potraživanja poverilaca po osnovu posebne vrste ugovora, ugovora o finansijskom obezbeđenju, u skladu s odredbama zakona o finansijskom obezbeđenju kojim se uređuju svi ovi ugovori. S tim u vezi, predložene izmene i dopune Zakona o stečaju isključivo su vezane za primenu zakona o finansijskom obezbeđenju.

Cilj ova dva zakona jeste da se obezbedi savremen, efikasan i usaglašen normativni okvir za izvršavanje obaveza kvalifikovanih učesnika na finansijskom tržištu, čime se doprinosi očuvanju i jačanju stabilnosti finansijskog sistema. S tim u vezi, sva predložena rešenja samo prate sve novine koje su definisane Predlogom zakona o finansijskom obezbeđenju.

Važno je napomenuti da se predloženim zakonskim rešenjima ne dovode u pitanje ni cilj ni načela stečajnog postupka, već se uspostavlja poseban režim namirenja za poverioce čija su potraživanja obezbeđena finansijskim obezbeđenjem (novčana sredstva na računu, finansijski instrumenti i kreditna potraživanja), i to potpunosti u skladu sa međunarodnim standardima, pravilima i praksom, koji nisu ustanovljeni samo u državama EU već u gotovo svim državama u neposrednom okruženju. Pored toga, predložena pravila o namirenju potraživanja tiču se učesnika na finansijskom tržištu koji su pod nadzorom nadležnih organa, uključujući NBS i Komisiju za hartije od vrednosti.

Polazeći od navedenog, rešenja koja su predložena u zakonu o finansijskom obezbeđenju i Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju nastoje da ova dva zakona učine komplementarnim i neprotivrečnim, a unošenjem neposrednih odredaba o finansijskom obezbeđenju u Zakon o stečaju postiže se najviša moguća pravna sigurnost u otklanjanju svih dilema i pitanja koja bi u praksi mogla da imaju lica koja učestvuju u sprovođenju stečajnog postupka.

Važno je napomenuti i to da se finansijskom kolateralom, koji podrazumeva utržive finansijske proizvode kao što su novac, finansijski instrumenti, kreditna potraživanja, obezbeđuje finansijska obaveza u novcu i/ili finansijskim instrumentima. Dakle, postoji ekvivalentnost u međusobnim finansijskim davanjima (obavezama i potraživanjima) ugovornih strana, koje se kontinuirano tržišno usklađuju.

Konkretno, u zakonu o finansijskom obezbeđenju, uz predviđenu upućujuću normu u Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju (član 5), prvi put se u našem pravnom sistemu, u skladu sa međunarodnim standardima, stvaraju pravne pretpostavke za efikasno netiranje međusobnih potraživanja i obaveza ugovornih strana po osnovu kvalifikovanih finansijskih ugovora, kao što su finansijski derivati i drugi neimenovani ali standardizovani okvirni *OTS* ugovori.

Naime, jedan od fundamentalnih principa u transakcijama na vanberzanskom tržištu jeste da se *close-out netting* institutom zaštiti imovina i smanji kreditna izloženost u vezi sa stečajem. Taj institut podrazumeva da u slučaju nastupanja ugovorenih uslova, kao što su postojanje stečajnih razloga, pokretanje ili otvaranje stečaja na zahtev jedne ugovorne strane ili automatski,

dolazi do prevremenog raskida ugovora i dospeća obaveza, a zatim se izračunava međusobna izloženost i plaća neto iznos obaveza.

Ovo je efikasan i pravičan instrument zaštite od rizika koji pritom ne otežava dodatno položaj dužnika niti ugrožava ostale poverioce. Na ovaj način obezbeđuje se i zaštita od sistemskog rizika, čime se doprinosi boljim performansama za ocenu kreditnog rejtinga naše zemlje; doprinosi se i daljem razvoju domaćeg finansijskog tržišta i njegovoj većoj integrisanosti sa stranim tržištem.

S tim u vezi, dugi niz godina domaći i strani investitori ističu da zbog nepostojanja odgovarajućeg pravnog okvira u ovoj oblasti, a posebno nejasno uređenog *close-out netting* instituta u Zakonu o stečaju, nema uslova za intenzivniji razvoj repo tržišta, tržišta finansijskih derivata i sličnih proizvoda. Pošto ove transakcije nisu bile svrstane pod međunarodno prepoznatljiv pravni okvir, one se tretiraju kao rizičnije, a samim tim su i skuplje za domaća lica, čija je pozicija u pregovorima sa stranim partnerima zato znatno nepovoljnija. Negativni efekti ovih činilaca prenose se na finansiranje realnog sektora u smislu njegovog smanjenog obima, skupljih sredstava, a slabije diverzifikovanih rizika.

Stoga se pri izradi zakona o finansijskom obezbeđenju, kao i Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju težilo usklađivanju sa pravnim tekovinama EU, i to relevantnom Direktivom o finansijskim kolateralima, imajući u vidu rešenja najbolje tržišne prakse bazirana na principima za sprovođenje *close-out netting*-a, okvirnim ugovorima vodećih samoregulatornih institucija, kao što su *International Swaps and Derivatives Association* i Evropska bankarska federacija.

Pred vama je i zakon o potvrđivanju Sporazuma o zajmu, to je Drugi programski zajam za razvojne politike u oblasti javnih rashoda i javnih preduzeća, između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj. Ukratko, Sporazum o zajmu Svetske banke za Drugi programski zajam za razvojne politike u oblasti javnih rashoda i drugih javnih preduzeća je koncipiran u vidu zajmova za razvojnu politiku. Na ovaj način, zajmom se obezbeđuje neposredna budžetska podrška za sprovođenje reformi usmerenih na ostvarivanje skupa konkretnih razvojnih rezultata. Ovaj program je nastavak podrške Vladi Republike Srbije u sprovođenju plana dugoročne fiskalne konsolidacije i transformacije državnih i javnih preduzeća u oblasti energetike i saobraćaja.

Drugi zakon je zakon o potvrđivanju Sporazuma o zajmu, to je Projekat pružanja podrške finansijskim institucijama u državnom vlasništvu, između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj. Navedeni zajam je u skladu sa oblastima na koje se fokusira Okvir za partnerstvo između Svetske banke i Srbije za period 2016–2020. godine, koji je doneo Odbor izvršnih

direktora Svetske banke u maju 2015. godine sa ciljem pružanja pomoći Srbiji u stvaranju konkurentne i inkluzivne ekonomije i, kroz takav pristup, integrisanja u EU.

Država ima značajnu ulogu u otklanjanju prepreka za rast privatnog sektora i efikasno ekonomsko upravljanje, uključujući i slabosti prepoznate u finansijskom sektoru i stoga je podrška Svetske banke u finansiranju ovog projekta jedna u nizu onih koje doprinose reformskom programu Vlade da, između ostalog, kreira stabilniji i dostupniji finansijski sektor i upravlja na održiv način javnim rashodima u toj oblasti.

Treći je zakon o potvrđivanju Sporazuma o zajmu, to je Dodatno finansiranje za Drugi Projekat razvoja zdravstva Srbije, između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj. Projekat je koncipiran u cilju unapređenja kvaliteta sistema javnog zdravlja u Republici Srbiji i obuhvata: unapređenje sistema finansiranja zdravstva (tj. podrška reformama u finansiranju bolnica i primarnog nivoa zdravstvene zaštite), zatim, povećanje efikasnosti nabavke lekova i medicinske opreme (uspostavljanje sistema centralizovane nabavke) i unapređenje sistema održavanja opreme, kvaliteta pružanja usluga zdravstvene zaštite i kliničke efikasnosti, posebno u oblasti prevencije i kontrole hroničnih nezaraznih bolesti.

Svi projekti koje sam naveo rađeni su u saradnji sa Svetskom bankom i njihovim ekspertima, tako da je bilo strogo kontrolisano. Mislim da ćemo potvrđivanjem ovih predloga zakona doprineti, kao što ste videli, razvoju Republike Srbije i većem ugledu a, takođe, i boljitku života svih naših građana.

Poštovani narodni poslanici, hteo bih da vas zamolim da u danu za glasanje glasate za sve ove zakone i predloge za izmene i dopune zakona. Hvala.

PRESEDNIK: Zahvaljujem ministru Đorđeviću.

Prvi prijavljeni poslanik je Boško Obradović.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Poštovani predsedavajući, poštovani ministri, poštovane kolege narodni poslanici i građani, pomaže Bog svima, meni je zaista pripala retka čast i zadovoljstvo da se prvi obratim nakon ovih zaista divnih uvoda.

Bilo je dirljivo slušati koliko najviše institucije ove države brinu o hudoj sudbini građana pod bankarskom pljačkom u Srbiji poslednjih decenija, ali ono što je za mene ovde izuzetno važno i što želim da naglasim jeste da je za nas ovde u Narodnoj skupštini Republike Srbije izuzetna čast i zadovoljstvo videti guvernerku Narodne banke Srbije Jorgovanku Tabaković, posle šest godina njenog mandata, i čuti da je ona, evo posle šest godina (to je obično prosek koliko je potrebno SNS-u da nešto shvati i da primeni nešto od svojih predizbornih obećanja), konačno primetila da postoje određeni elementi

bankarske pljačke u Srbiji i da bi eventualno nekim zakonskim rešenjima trebalo malo zaštititi građane od te bankarske pljačke. Dakle, posle šest godina na mestu guvernera stigli smo konačno do tog shvatanja da banke očito nešto ovde ne rade kako treba, odnosno rade na štetu svojih klijenata.

Ono što mogu da kažem pozitivno, a uvek sam spreman da prvo kažem ono što je pozitivno i dobro, a ima ga u ovim predloženim zakonima, jeste pre svega ovaj predlog da se izbor novog funkcionera Narodne banke Srbije mora izvršiti najkasnije do isteka mandata funkcionera kome ističe mandat, kako bi novi funkcioner počeo da obavlja funkciju odmah po prestanku funkcije njegovog prethodnika.

Nadam se da će tako biti i sa vama, gospođo guvernerka, čiji mandat uskoro ističe, a videćemo, je li, rezultate vašega rada. Ono što sigurno znam, jedan od rezultata vašeg rada, to je da vam je „Telekom“ otkupio stan, tj. platio dug od 78.000 evra (ili me vi demantujte ako to nije tačno), stan koji ste dobili za vreme vlasti još 2000. godine, kad su šakom i kapom delili stanove državnim funkcionerima kao da je to vaše nasleđe, vaša babovina pa ćete vi da dobijete državne stanove. Zašto običan drugi čovek ne može da dobije državni stan?

Ono što je ovde dobro jeste to što vi konstatujete konačno, posle šest godina vašeg mandata na jednom mestu, da sada brinete o tome što se stvara rizik da će korisnik bez potrebnih objašnjenja izabrati finansijski proizvod i obavezati se prema finansijskoj instituciji ugovorom koji ne odgovara njegovim potrebama, objašnjavaju u Narodnoj banci Srbije i konstatuju u ovim predlozima zakona.

Posle šest godina svog mandata vi shvatate konačno da postoje korisnici kojima banka, bez potrebnih objašnjenja, nudi određene proizvode, obavezuje ih ugovorom koji ne odgovara njihovim potrebama. Sad mi recite kako prosečan čovek da zaštiti svoj interes pred bankarskom mafijom, pred bankarskim kartelom koji ga pljačka. On mora da bude doktor pravnih nauka da bi mogao da savlada ugovore lopovske i sve druge načine funkcionisanja banaka u Srbiji. Gde je Narodna banka Srbije kada prosečan građanin Srbije strada pod ovim bankarskim prevarantima i lopovima?

Naravno, vi počinjete sada ovim određenim predlozima zakona, posle šest godina vlasti, da nešto, kao, menjate. Sve je to onako, flaster na duboku ranu. Mi imamo kancer u našem bankarskom sistemu. Naš bankarski sistem je kancerogen, a vi dođete u Narodnu skupštinu i kažete – evo, imam flaster i kad zalepim ovaj flaster na ovaj kancer, verujte, osećaćete se kao bolesnik bolje. Pa ne može flasterom, gospođo Tabaković, da se rešava problem kancera, bankarske pljačke ovog naroda, ove privrede i ove države. O tome ću, naravno, nešto više detaljnije.

Kažete vi, i ovo su stvari koje ja podržavam, da se razumemo, Predlogom zakona o izmenama i dopunama Zakona o platnim uslugama utvrđuju se pravila kojima će se dodatno unaprediti informisanje i transparentnost u vezi s naknadama koje pružaoci platnih usluga naplaćuju građanima i privredi.

Predložena je i obaveza pružaoca platnih usluga da svojim korisnicima, pazite ovo, najmanje jednom godišnje, bez naknade, dostavi izveštaj o svim naplaćenim naknadama za usluge povezane s platnim računom. Šta to znači? Pa, zar dosad nisu imali nikakvu obavezu pa su mogli da naplaćuju kakve god hoće naknade, da su mogli da pljačkaju ovaj narod, a da ste vi spavali i primali platu od pet hiljada evra u Narodnoj banci Srbije?

Nemojte da se smežete. Neki su ljudi izvršili samoubistvo u ovoj državi zato što su ih banke opljačkale, zato što su ostali bez svojih stanova i kuća, zato što su ih javni izvršitelji izbacili na ulicu. To nije smešno, gospođo Tabaković. To je tragično!

Ne govorim ništa slučajno i napamet, govorim veoma konkretno i precizno. Evo i nekih podataka, a vi me demantujte. Da li je tačno da su provizije na elektronsko plaćanje u Srbiji šest puta veće nego u Evropskoj uniji? Da li je tačno da postoji oko petsto različitih provizija na bankarske transakcije za privatna i pravna lica? Da li je tačno da jedna trećina prihoda banaka u Srbiji potiče od raznih vrsta naknada i provizija koje ne mogu biti naplaćivane a naplaćuju se? Da li je tačno da su banke u prošloj, 2017. godini u Srbiji ostvarile petsto miliona evra profita? U Srbiji, siromašnoj, ojađenoj, uništenoj, sa ovakvom privredom, petsto miliona profita?!

Što veća kriza, to banke ostvaruju veći profit. Da nije to malo neobično, gospođo Tabaković? Čiji ste vi eksponent na mestu guvernera NBS? Da li vi radite za građane Srbije, koji vam daju platu, ili radite za banke? Za koga vi radite? Znaite šta, ja nemam ništa protiv, vi zaslužujete platu od 5.000 evra, ali ne da vam plaćaju građani Srbije, nego da vam plaćaju banke, koje vi štitate vašim neradom i nečinjenjem u NBS. Neka vam one daju platu od 5.000 evra, jer vi radite za njih.

Može se tu naći još poneka stvar, vi posle šest godina shvatate da biste eventualno mogli da zaštitite građane Srbije od bankarske pljačke, pa kažete na jednom mestu – novina je to što će u slučaju da je nekom ukradena platna kartica i potom zloupotrebljena korisnik odgovarati samo do iznosa od 3.000 dinara, a preko tog iznosa svu odgovornost snosiće banka i moraće da mu nadoknadi gubitak.

Na drugom mestu kažete da pokušavate da izađete u susret i što se tiče platnih usluga i sniženja cena prihvatanja platnih kartica za trgovce, a samim tim i potrošače s obzirom na to da se visoki troškovi koje trgovci imaju po

ovom osnovu po pravilu, preko viših cena roba i usluga, prelivaju na krajnje korisnike. Dobro jutro, Kolumbo.

Naravno, još jedna dobra stvar, kažete da se zakonom o zaštiti korisnika finansijskih usluga kod ugovaranja na daljinu, što je za pohvalu, ova oblast konačno uređuje na mnogo kvalitetniji način nego što je to bilo dosad i omogućava otvaranje novih mogućnosti rada, što je važno za naš IT sektor i što zaista omogućava neka bolja prava korisnika finansijskih usluga kod ugovaranja finansijskih usluga i korišćenja sredstava komunikacije na daljinu, interneta, mobilnih telefona itd.

Tu se otprilike završava sve što mogu da kažem pozitivno. A i to nije pozitivno jer vam je trebalo šest godina da ove minimalne stvari na korist građana Srbije uradite. Ali zato ste za banke uradili sve. Banke su zaštićeni „beli medvedi“ u državi Srbiji, niko im ne može ništa, a one nama mogu da rade šta god hoće.

Sada, tu dolazimo do ključnog pitanja. Vi kažete, i tu se ja s vama slažem, da je zrelost domaćeg tržišta za primenu određenih zakona ključna. Hoćete li da citiram upravo nešto o čemu je drugi ministar govorio, da citiram šta kaže obrazloženje za potvrđivanje zajma između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj? Kaže ovako: „U srpskom finansijskom sektoru dominira bankarski sektor, sa snažnom prisutnošću inostranih banaka.“ Čuj snažnom, sa preovlađujućom, sa monopolskom prisutnošću stranih banaka. Na drugom mestu kaže: „Bankarski sektor u državnom vlasništvu nastavlja da se suočava sa gubicima“.

Recite mi zašto ozbiljne države, poput Kanade, ograničavaju procenat stranog bankarskog učešća na svom tržištu? Mislite li da su one glupe? Zašto mi to nemamo? Zašto kod nas može bankarski sektor da bude potpuno u vlasništvu stranog kapitala? Pa zato da bismo bili kolonija, da ne bismo bili suverena, nezavisna i samostalna država, da ne bismo mogli da razvijamo domaću privredu i poljoprivredu, da bi banke držale monopol i ucenjivale finansijski krvotok ove države. Te lopovske strane banke, koje pljačkaju i deru kožu s leđa građana Srbije, sa najvećim kamatnim stopama i provizijama u Evropi, što i vi sami priznajete. Kao što je i predsednik Srbije Aleksandar Vučić priznao, to je velika stvar, da one neće da ulažu u našu privredu, da one neće da daju povoljne kredite za naša mala i srednja preduzeća, da one imaju samo motiv da učestvuju u onim transakcijama gde lako i brzo ostvaruju ekstraprofit, bez ikakvog rizika po njihov posao.

Zato je, gospođo Tabaković, važna domaća banka, zato što ona sme i može da rizikuje, posebno kada je u državnom vlasništvu, u interesu svojih građana, u interesu svoje privrede. Stranu banku to ne zanima, onu stranu banku iza koje vi stojite i koju vi favorizujete i koju vi ovde štitite vašim nečinjenjem. Samo državna banka, određena Razvojna banka, određena

Agrobanka, može da ima interes da po povoljnim kamatnim stopama kreditira domaću privredu i poljoprivredu. Za to strana banka nema interes. Neće da rizikuje. A i zašto bi razvijala našu privredu i poljoprivredu kada ima interes da razvija svoju, tj. našu konkurenciju.

Dakle, stvari su tu veoma jednostavne, ali je problem u tome što vi ne dolazite u Narodnu skupštinu Republike Srbije, da nikada ne bi pred javnošću mogle da se pokrenu te tabu teme. Tabu teme.

Valutna klauzula, gospođo Tabaković. Pljačka na valutnim klauzulama. Hoćete da vam samo navedem kredite indeksirane u švajcarskim francima? Kada ste odgovorili na mnogobrojne zahteve udruženja građana koji su oštećeni, poput „Efektive“ ili *CHF*-a? Bio sam zajedno sa njima ispred vašeg sedišta na protestu u više navrata. Pravite se ljudi, jedini u Evropi, da ne rešite kredite indeksirane u švajcarskim francima za više od 20.000 porodica koje su opljačkane. Pa zamislite da vi imate kredit, da deset godina otplaćujete kredit i da posle deset godina otplate kredita imate da vratite više nego na početku kreditnog zaduženja! Kako se to zove, gospođo Tabaković? Pljačka, lopovluk, dranje kože s leđa građana. To vi dozvoljavate u Narodnoj banci Srbije.

A ovo što pričam, nisam ja izmislio. Evo vam kolege, Viktora Orbana, u Mađarskoj – ukinuo valutnu klauzulu, sve kredite indeksirane u stranim valutama prebacio u domaću valutu. Znači, može. Evo vam primer kolega u Poljskoj – dodatno oporezivanje stranih banaka.

Ne mogu da ostvaruju ovoliki ekstraprofit u vreme svetske ekonomske krize, ne mogu da pljačkaju ovaj osiromašeni narod. Mislite da bi otišli iz Srbije? Nije njima nikad dovoljno profita. Ako ostvaruju petsto miliona na godišnjem nivou, da im pola uzmemo, opet će da ostanu da tih pola zarađuju. Ali moramo da malo naučimo banke da podele teret krize sa građanima i privredom, tj. da ih dodatno oporezujemo.

Da ne govorim o onome što smo ovde pričali godinama, i kroz rad našeg antikorupcijskog tima, da banke imaju specijalne, povoljne ugovore o određenim, specijalnim, VIP kreditima za sudije u različitim sudovima u Beogradu. Kako mislite da će te sudije posle da sude oštećenim bankarskim klijentima u nekim specifičnim situacijama? Naravno, onako kako je interes banke od koje su dobili povoljne kredite. Da li je to kriminal, da li je to korupcija? Pa naravno da je kriminal i korupcija, na najvišem državnom nivou, gde banke potkupljuju sudije u ovoj državi.

Vi to gledate i ćutite, a znate da je ovo tačno. Odlično znate da sudije najvažnijih sudova u Srbiji, na prvom mestu u Beogradu, imaju specijalne bankarske kredite sa bankama, koje ne može da dobije nijedan drugi građanin Srbije. Mislite da im banke to daju zato što vole sudije u Srbiji? Ne, nego da ih korumpiraju, gospođo Tabaković. Ali vi to gledate i trpite i ćutite.

Da se ne vraćam sada na privredni genocid nad domaćim bankarstvom, na sve ono što je urađeno od 5. oktobra 2000. godine, na uništenje svih domaćih banaka i na sve ono što je zapravo omogućilo da smo mi danas u sopstvenoj državi robovi stranog monopolskog bankarskog sistema.

Pogledajte šta rade ostale države sveta. Kada je kriza, spasavaju svoje domaće banke, jer znaju da bez domaćeg bankarstva nema generatora obnove i razvoja domaće privrede i poljoprivrede. To očito jedino vi ne shvatate, jedino vi radite za interese stranih banaka.

Ne bih se vraćao ni na ono što smo takođe govorili kroz aferu „Dveriliks“, kako banke u Srbiji peru pare, posebno od trgovine narkoticima, kakvo je njihovo učešće u pljačkaškim privatizacijama itd. Vi to odlično znate, ali ćutite zato što ste vi lobista za banke na čelu NBS, a ne lobista i onaj koji štiti građane Srbije od bankarske pljačke, što bi trebalo da bude vaša osnovna kontrolno-nadzorna uloga Narodne banke Srbije.

Sada ukidate i Upravu za nadzor nad finansijskim institucijama, koja bi valjda trebalo da zaustavi te banke od pljačke. Vi praktično ovde priznajete da su sva vaša dosadašnja uputstva bila beskorisna, beznačajna i bez ikakve funkcionalne koristi, jer morate zakonski malo da pritisnete banke koje vas ništa ne slušaju i rade šta hoće. Vi im kažete – hajte malo da te naknade smanjite, hajte malo da sve to ide u okvire kamatne stope, a ne dodatno da pljačkate građane na petsto različitih provizija i naknada. Oni ništa. Sada morate zakonski da ih pritisnete.

To ste mogli i pre šest godina, ali niste uradili. Šest godina vi ste odgovorni za bankarsku pljačku građana Srbije, a mogli ste da je zaustavite. Zašto tek danas donosite ove zakone? Zato što ste šest godina pustili da nas pljačkaju. Koju korist vi od toga imate, ja to ne znam, to možemo da razmotrimo takođe.

Ono što je za nas izuzetno važno kada govorimo o zakonu o finansijskom obezbeđenju, ovim zakonom, što je posebno interesantno, vi omogućavate da naš dug bude preprodan nekoj drugoj finansijskoj instituciji, da se jedno jutro probudimo, da smo uzeli kredit ovde i da treba da vratimo taj kredit odnosno dug ovde, ali da je on to preprodao nekome drugome i da smo mi odjednom robovi nekog drugog, a nismo se tako obavezali na početku priče. To je isto jedna od stvari za koje vi dugujete odgovor. Kao što dugujete odgovor zašto niste rešili probleme 20.000 porodica koje imaju kredite indeksirane u švajcarskim francima.

Takođe, može biti problem da se po novom zakonu o stečaju omogući isto tako tim trećim licima (i svim drugim) pravo preče naplate potraživanja u stečajnim postupcima. Na osnovu čega? Zato što su banke? Zato što po vašem ovom novom zakonu o finansijskom obezbeđenju oni imaju mogućnost za poseban režim namirenja za poverioce čija su potraživanja obezbeđena

finansijskim obezbeđenjem, novčana sredstva na računu itd. Gde su radnici? Opet na poslednjem mestu, kao i dosad. Znači, da se banke namire, da se finansijski poverioci namire, a radnici i sve drugo, to uvek može da bude na poslednjem mestu u Srbiji.

Ja vas pitam – kada ćete da vratite radnicima koji su opljačkani u pljačkaškim privatizacijama ono što im sleduje: sve neisplaćene zarade, sva neisplaćena druga njihova potraživanja, sav nepovezan radni staž itd.? To vas ne interesuje, ali vas interesuje da banka i druge finansijske institucije slučajno ne ostanu nešto oštećene u stečajnom postupku, ne daj bože. Malo su nas opljačkali pa da ih zaštitimo, da ne dozvolimo da oni nešto slučajno propadnu u ovom vremenu. Malo je petsto miliona evra godišnjeg profita banaka, hajmo još da imaju veći profit. A gde je privreda, gde je poljoprivreda, gde su građani – to je za vas nebitno pitanje.

Vas, uostalom, ne interesuje dužničko ropstvo naših građana. Vas ne interesuje to što javni izvršitelji izbacuju porodice na ulicu zbog nemogućnosti da vraćaju određene bankarske kredite.

Ono što vama sigurno tek ne pada na pamet, jer ne vidimo da ste se za šest godina udostojili to ni da analizirate – zašto je bio dobar sistem SDK? Zašto je bio dobar sistem Zavoda za obračun i plaćanje? Zašto je bolje da država u svojim rukama drži svoj platni promet, a ne da ga predaju u ruke stranih banaka?

Izvinite, gospođo Tabaković, kada vi primite svoju platu na svoj tekući račun, nema razloga da on bude u stranoj banci. Zakonom treba da napravite da on mora da bude u domaćoj banci. Zašto biste vi primali platu na tekući račun u stranoj banci? Nema razloga za to. Državni platni promet mora da bude u državnim rukama. Vi ste sve oslobodili, da banke mogu da imaju monopol i da mogu da nastave na svaki način da pljačkaju ovaj narod i ovu državu.

Naravno, što se tiče ovih zajmova, to je tek komedija za sebe. Mi uzimamo zajmove da reformišemo naša javna preduzeća, naše finansijsko poslovanje, sve ono što bi Vlada Republike Srbije trebalo da uradi za platu koju prima državna administracija, nabujala u ovoj državi. Mi sada uzimamo zajam da nam stranci valjda pomognu u tome, a oni će opet uzeti veći deo tih para koje mi od njih pozajmljujemo za svoje usluge, konsultacije i ko zna šta.

U tom smislu, mogu samo da zaključim da ovo što ste stavili u osnovne ciljeve koji će se ostvariti predloženim izmenama i dopunama Zakona – bolja informisanost korisnika platnih usluga kao preduslov za veću zaštitu njihovih prava, lakša uporedivost naknada u odnosu sa drugim bankama, smanjenje troškova korišćenja usluga povezanih sa platnim računima – sve to je bio vaš posao i pre šest godina. Vi treba da odgovarate što ste za ovih šest godina dozvolili da se banke bogate, a da građani Srbije siromaše. Ništa ovo

stavljanje flastera na kancer neće pomoći da se sakrije vaša odgovornost za ono što ste uradili na čelu Narodne banke Srbije.

PREDSEDNIK: Potrošili ste vreme.

Poslovník, Marijan Rističević.

MARIJAN RISTIČEVIĆ: Zahvaljujem.

Dame i gospodo narodni poslanici, reklamiram član 107. Poslovníka – povreda dostojanstva.

Slušali smo poznatog privrednika i poljoprivrednika Boška Obradovića. Najviše smo čuli o pljački, o bankama, koje su nastale baš u vreme kad ga je Koštunica delegirao da bude portparol čačanske biblioteke. Da ne zaboravim Velju Ilića. Dakle, u vreme kad je zajedno sa njima pljačkao, recimo, „Kolubaru“ – 50.000 evra za portparola čačanske biblioteke, 50.000 evra, tek toliko da mu se nađe. Senior Obradović – 60.000 objekata bez dozvole za izgradnju, ali sa dozvolom za ugradnju. Za juniora, svedočio Velja Ilić. I danas on vređa dostojanstvo Narodne skupštine i priča o pljački. Pritom neće da kaže da je opljačkao Hilandar, budžet Republike Srbije, sopstvenu stranku.

Naime, ovde su podaci, provereni, da je u izbornoj kampanji gospodin Obradović prisvojio preko svojih kandidata, koji su registrovali fiktivne preduzetničke radnje, 28.600.000 dinara, imenom i prezimenom, za namene – elektroradovi, 5.665.000. Zamislite stranku koja u kampanji vrši elektroradove i oni koštaju 5.665.000! Fiktivni poslovi, pranje para, ali za njega pranje para ne vredi. Onda, Cvijanović, Borča, popravka računara, 9.698.000. Gde li je prošla ta kompozicija, koliko vozova...

(Predsednik: Vreme.)

I na kraju, čovek koji je opljačkao Hilandar, koga zovu „Sveti Boškić Levoručica“ poslednji je koji može da priča o pljački. Hvala.

PREDSEDNIK: Hvala.

Da li želite da glasamo o povredi člana 107?

(Marijan Rističević: Ne.)

(Boško Obradović: Povreda Poslovníka.)

Kad budete ovde sedeli, vrlo rado ćemo saslušati vaš način vođenja sednice. Ja radim malo drugačije.

Reč ima Marija Janjušević.

MARIJA JANJUŠEVIĆ: Povreda Poslovníka. Ukazujem na povredu Poslovníka, član 108, koji se odnosi na to da ste vi dužni da se starate o primeni Poslovníka, a to znači da ne bi trebalo da dozvoljavate da se Poslovník zloupotrebljava u smislu replike. Mada, da budem iskrena, u ovom slučaju Dverima je to odgovaralo, jer je potpuno jasno da na izlaganje predsednika Dveri Boška Obradovića, konkretno o radu guvernerke Narodne banke Srbije, ne postoje nikakvi drugi argumenti već se pribegava blaćenju ličnosti.

Nama lično odgovara da vi pokazujete iz dana u dan da nemate protivargumente, da nemate objašnjenje za svoje ponašanje, već je jedino čemu pribegavate blaćenje. Ja vam zaista zahvaljujem što ste mi pružili priliku da podsetim i vas i građane Srbije da pomno posmatraju tok ove sednice i da prosto samo poslušaju šta i ko govori u ovom visokom domu i ko se kako ponaša.

Mi se držimo teme, brinemo o interesu građana i ne zanima nas uopšte sve ono što vas lično ovde, mnoge, karakteriše. Mi se nećemo baviti niti prljavštinama koje vi za sobom vučete, niti „repovima“, kako je u jednom trenutku pogrešila guvernerka. Nama je ovde bitan interes građana. Izvolite, drage kolege, dajte kontraargumente, pa će i rasprava biti poštovanje ovog doma, poštovanje interesa građana i nećete imati potrebu...(Isključen mikrofon.)

PREDSEDNIK: Hvala. Pažljivo sam saslušala povredu Poslovnika, pozvali ste se na član 108, a govorili ste u jednoj rečenici, prvoj, samo o sadržini člana 27, pa je bilo vrlo teško pratiti vas. Ali, eto, imate olakšavajuću okolnost što se neki put ne snalazite, verovatno zbog neiskustva u radu Parlamenta, pa ćemo vam oprostiti. Ali ne može da se glasa za povredu člana čiju sadržinu ne znate, očigledno, jer član 108. govori o nečemu drugom a član 107, čiju sadržinu ste upotreбили, govori opet o nečemu sasvim drugom.

Replika, guverner Jorgovanka Tabaković.

(Ivan Kostić: Poslovnik.)

Član Poslovnika koji govori ko vodi sednicu je vrlo jasan.

Prijavite se, molim vas, dok se ne prijave poslanici.

JORGOVANKA TABAKOVIĆ: Zahvaljujem, predsednice.

Iskreno da vam kažem, ovaj se parlament izgleda mnogo promenio unazad nekoliko godina. Da li je moguće da neko sa takvom lakoćom izgovori u kamere, pred milionskim auditorijumom, pred svima nama ovde, takvu neistinu da se ja ovde pojavljujem prvi put posle šest godina?

Usvajali smo zakone o unapređenju zaštite korisnika finansijskih usluga, set zakona koji unapređuju rad u finansijskom sektoru 2014, 2015. godine. Pa čak i da mislim da vi niste bili u Parlamentu, to ne znači da vreme počinje od trenutka kada ste vi ovde ušli.

Ta vrsta lakoće saopštavanja neistina je nešto što ne treba ni ovom domu, ne treba Srbiji. Mogu ja da otrpim, ja sam ovde dan, dva, pet, nedelju i biću sledeći put sa nekim zakonom.

Nije moje da vam držim obuku, ali je sramota da kažete da pominjem „repove“. Koleginice, reč je o repo operacijama. Verujte mi da se ja ne bih ni setila na šta ste aludirali da mi kolega iz skupštinskih klupa Kovačević nije obrazložio (izgleda, bolje zna situaciju ovde) da ste vi repo operacije zamenili repovima.

Da se ja vama predstavim, gospodine Obradoviću: ja sam guverner Narodne banke Srbije, izabrana u ovom parlamentu od strane vladajuće većine, čiji je najveći deo Srpska napredna stranka činila i čini, ponosni guverner Narodne banke Srbije, koji nije lobista. Kakav je to lobista koji je 5,3 milijarde vratio korisnicima na osnovu odluke NBS u 2015. godini? Banke vratile po osnovu jednostranog povećanja kamatnih stopa, što je NBS utvrdila, zabranila i naložila da se vrati. Koji je to guverner pre mene uradio? Dakle, 5,13 milijardi samo po tom osnovu, a neću da govorim o zaštiti korisnika, gde građani sada imaju pravo da im banke obračunavaju rate u istom kursu, vrsti kursa po kojoj im je odobrena rata kredita.

Ne očekujem ja da vi pričate o rezultatima. Samo očekujem da zaštitite ugled, sopstveni i Parlamenta u kojem nastupate, time što nećete govoriti ono što jednostavno nije istina, ono što je očigledno i dokazivo.

Ja imam 58 godina, šesta mi je godina u mandatu guvernera. Ne trudim se da se ikome dopadnem, nikome ništa ne dugujem, sem onima koji su ovde glasali za mene, građanima koji su glasali za njih i za mene. Dugujem svom obrazu i ekonomskoj politici Vlade Republike Srbije, čiju sam ekonomsku politiku dužna da podržavam i podržavam je. Dužna sam da obezbedim nisku inflaciju i da građanima obezbedim da plata vredi, da nemaju porez koji se zove inflacija, a bio je, kada sam došla na mesto guvernera, 12,9% mesečno. To je bila inflacija koju sam zatekla. Danas je na evropskom nivou.

Izvinite, kakvu finansijsku stabilnost imamo u Srbiji svi zajedno, ne imate vi, nego mi, jer delimo sve? I ne uživaju u rezultatima rada koordinisanih monetarnih i fiskalnih politika, znači Vlade i Narodne banke Srbije, samo oni građani koji podržavaju SNS, nego svi građani. To je jedan minimum istinitosti odnosa prema samome sebi ali i prema drugima.

Izvinite, kolike su kamate na kredite danas? Jedanaest procentnih poena su u proseku niže kamatne stope na kredite danas od onih koje ste imali pre nego ova vlast i ovi koalicioni partneri definišu ekonomsku politiku. I ne otimaju se oko zasluga ko je više doprineo, nego rade zajednički, jer su pravo lice države Srbije, koja je danas uvažena, poštovana i poželjna investitorska destinacija. Zar ja vama da pričam da li bi bila poželjna investitorska destinacija da se ovde diskriminišu bilo koje kategorije onih koji rade, banke, privredna društva, kompanije, a svi imaju cilj da zarade profit? I vaš je cilj, i moj cilj, i svih nas je cilj da živimo komforno. Samo se razlikujemo, neki od nas žele da od poštenog rada, govoreći istinu, ne dodvoravajući se nikome, zarade platu i obezbede sebi ispunjenje želja od te sopstvene plate.

Govorite o profitima banaka. Da, ostvarile su banke u 2007. godini veći profit u odnosu na 2016. godinu. Preko sto miliona tog profita je rezultat konsolidacije, tržišnog spajanja banaka u Srbiji, petina je razlog tome. Značajan iznos povećanja tog profita je upravo rezultat mera Narodne banke

Srbije, koja je tzv. stres-testove i *AQR* testove, posebne rezultate istraživanja kojima smo od banaka tražili da iz svojih bilansa iščiste problematične kredite, pa su imale gubitke u prethodnoj godini i zato dobit u 2017. godini izgleda veća.

Ne ljutim se ja na vas, znate, kažu – u ratu i ljubavi su sva sredstva dozvoljena. Nije ovo ni rat ni ljubav, ovo je parlament, ja sam guverner, koji ne traži uvažavanje zato što mu na kartici ili na pločici to piše; tražim da me uvažavate kao čoveka koji predanim radom, sa timom koji je nasledio u Narodnoj banci i stvarao ga, ima rezultate koji su priznati, uvaženi i nisu stvar ničijeg utiska, nego su konkretni podaci o kojima govore i oni koji ne vole posebno ni eksponente izvršne vlasti, ni Narodne banke u Srbiji, ali moraju da se poklone i odaju priznanje.

Ne tražim sreću u tuđim glavama. Ne očekujem priznanje za rezultate. Od sebe najviše očekujem i isporučujem rezultate. Znamo i vi i ja, i lovorove vence i trnje daju ljudi jedne drugima. Ali da biste nešto prihvatili kao trnje ili optužbu, ili da biste prihvatili nečiju počast kao lovorov venac, treba biti čovek. Najteže je to danas. Čovek. Treba biti čovek.

Nisu toliko rogovatni i teški ovi izrazi ovde. Ovo samo treba znati čitati. To je bio razlog mog osmeha dok vi govorite. Nije stvar da pogrešno razumete sliku apstraktnog slikara, šta je njome hteo da kaže. Vi imate precizne informacije ovde, neupitne činjenice, gde je svaka banka bila i dosad dužna da opšte uslove ugovaranja svih proizvoda dostavi građanima. Preciziranje da jednom godišnje dobiju izveštaj o tome koliko koja naknada košta vi izvrćete da to danas počinje da bude obaveza Narodne banke, guvernera koji je, bože moj, došao prvi put ovde za šest godina. Znate, upitala sam se o kome govorite i da li je ovo zemlja čiju stvarnost delimo.

Možemo da se razlikujemo. Sedela sam i ja kao opozicioni poslanik ovde. Nikad se neistinom nisam borila za glas i poverenje. Nikad se oni koji sede ovde i podržavaju ovu politiku nisu neistinom borili za poverenje. To znaju da cene svi oni koji su i poslali sve ove ljude ovde da zakažu ovu sednicu, podrže ove zakonske predloge, koje ćemo, nadam se, i usvojiti.

Zaista, u interesu poštovanja ovog doma, koji je za mene svetinja, molim vas da govorimo jezikom činjenica, jer mi neće biti teško da odgovorim na svako vaše pitanje, ali diskvalifikacije i površno čitanje, izvrtanje svih reči koje su ovde napisane, izvrtanje truda svih nas koji radimo za dobrobit Srbije – neću vam oćutati nijednu neistinu.

Molim vas da ukažete minimum poštovanja činjenicama. A tu sam negde i ja. Ne smeta meni, kaže – pozdravljam sve ministre... Ja se pitam da li sam ja tu, da li smo zaboravili da jedni drugima kažemo „dobar dan“ i da se obratimo kao ljudi koji su ovde došli. Nisam ja ovde došla kao privatno lice, došla sam kao guverner. Ne smeta meni. Otrpela sam ja mnogo toga. A znate

šta je moja snaga? Uverenje da radite u interesu države Srbije i uverenje da za državu Srbiju postićete najbolje. To je moja snaga. Nijedna vaša uvreda, nijedna neistina koju kažete, bez obzira na to što ja to saopštavam na ovakav energičan način, ja to tako i radim, neće mene da obeshrabri, učutka ili onemogućiti da ove zakone branim onako kako treba. Hvala.

PREDSEDNIK: Zahvaljujem.

Reč ima narodni poslanik Marijan Rističević, povreda Poslovnika.

MARIJAN RISTIČEVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, reklamirao sam član 103. još posle izlaganja Marije Janjušević, poznate čupačice mikrofona u Narodnoj skupštini.

Dakle, na stranu što se gospođa finansirala preko organizacije „Moja Indija“, koju je finansirao Goran Ješić, ja njoj i Bošku Obradoviću nudim da ukoliko Boško Obradović nije bio bibliotekar, odnosno ukoliko nije bio portparol čačanske biblioteke, podnesem ostavku. Ukoliko njihova organizacija nije iz „Kolubare“, u vreme dok su se radnici zakivali ekserima za svoja radna mesta, dok su sekli prste, ukoliko tada nisu dobili 50.000 evra, odnosno 4,2 miliona dinara po tadašnjem kursu od „Kolubare“, ja ću dati ostavku.

Ukoliko sredstva koja su dobili iz državnog budžeta, koja se, ako se ne utroše, vraćaju u budžet – da li je tako, guvernerko, gospodine Martinoviću, vi to svakako znate... Umesto da se vrate u budžet, ona su fiktivno podeljena preduzetničkim radnjama koje se vode na kandidate ili odbornike njihove političke organizacije. Ako to nije tačno, ja Bošku Obradoviću i gospođi Janjušević nudim svoju ostavku. Ako su moje tvrdnje tačne, očekujem da moje kolege budu dovoljno iskrene pred ovim domom i da oni daju ostavku. Tim pre što je nedavno u ovom parlamentu Boško Obradović uvredio moju suprugu, Boško Obradović, najnovija desna ruka Dragana Đilasa, rekavši da nosi nanogicu i time joj ugrozio zdravlje. Evo potvrde da to nije tačno.

Ne očekujem da se on izvini. On je poznati nasilnik nad ženama, verbalni i fizički. Kada je njihova žena u pitanju, recimo Jeremićeva, onda ide plač, konferencija za štampu. Naše žene očigledno nisu žene. Zato od njih očekujem...

(Predsednik: Vreme.)

... Da, ukoliko sam rekao istinu, oni podnesu ostavku, a ako sam govorio neistinu, naveo sam podatke, ja ću podneti ostavku. Hvala.

PREDSEDNIK: Član 103. stav 1, nisam vam dala po neposredno učinjenoj povredi.

Povredila sam Poslovnik, ako želite da glasamo? (Ne.)

Zahvaljujem.

Reč ima Milimir Vujadinović, po Poslovniku.

MILIMIR VUJADINOVIĆ: Hvala, predsednice. Povređen je član 109. koji se tiče opomene narodnom poslaniku koji upotrebljava uvredljive izraze i psovke.

Poštovana predsednice, mnogo toga se promenilo od vremena kada je današnja guvernerka sedela u ovim klupama, i to mislim baš na ovim mestima gde moja malenkost danas sedi. Opozicija je tada imala veoma ozbiljne predloge, vodila konstruktivne rasprave sa tadašnjom vlašću. Danas se vreme mnogo promenilo, imate samo salvu uvreda, izmišljotina, laži i podmetanja.

S tim u vezi, moje javljanje je po Poslovniku, a vezano za temu koju je obrazlagao poslanik Obradović. Pa kud će uvredljivije od toga da kažete nekome, naročito guverneru Narodne banke, da radi za nečije strane interese ili bog zna čije? Naravno, sve je to neutemeljeno i još više licemerno ako vam to kaže čovek koji u političkom savetu sopstvene partije ima osobu koja je, kao član Konzorcijuma za nuklearnu fiziku i bezbednost, radeći u jednoj velikoj zapadnoj zemlji izjavila sledeće, radi se o gospođi Jasmini Vujić, da budemo jasni, kaže ovako: „Postoji kritična potreba da se zaštitimo da naši nuklearni potencijali ne odu u pogrešne ruke, pogotovo u Kini, Indiji, Rusiji.“ I danas imate takvu osobu u političkom savetu partije Boška Obradovića. Ko tu radi za čije interese?

Mi, naravno, ovo nećemo nikada zaboraviti. A vas molim da ne zaboravite sledeći put da, po članu 109, izreknete opomenu za taj uvredljivi izraz Bošku Obradoviću. Hvala vam.

PRESEDNIK: Hvala.

Pokušavam da vodim sednice i da što manje izričemo opomene poslanicima. Ako smatrate da sam morala da izreknem opomenu, glasaćemo o povredi člana 109.

Da li želite da glasamo? (Ne.) Zahvaljujem.

Poslanik Kostić, po Poslovniku.

IVAN KOSTIĆ: (Isključen mikrofonom.) Povređen je član 27. Vi kao predsedavajuća treba da se starate o primeni Poslovnika. Već drugi put mi ne dajete reč po Poslovniku. Prvi put kada je govornik vladajuće koalicije vređao članove naše stranke, govorio neistinite reči, dakle laži, i vređao porodicu i po članu 109 trebalo je da izreknete opomenu. Ne znam zašto mi ovde nemamo pravo da kažemo svoju reč i da se držimo baš onoga što je i uvažena guvernerka Narodne banke Srbije govorila, da se poštuje reč svakog narodnog poslanika. Mi smo ovde svedoci koliko se vređa, koliko se govori neistina, i za to se nikad nismo ... kao što se drže članovi vaše stranke sada.

Apelujem na predsedavajuću da kazni opomenom svakog narodnog poslanika koji govori neistine. Za sve što je govorio prethodni govornik može da se proveri u pravosudnim organima da li je ijedna pravosudna prijava ...

što nije slučaj sa članovima njegove porodice... nabrojali sve... gospodina Obradovića... (Ne čuje se.)

PREDSEDNIK: Hvala. Ako želite da glasamo... Ne menjam stav, trudim se da ova sednica prođe u toku diskusija o temi koju imamo, a ne da svedemo diskusije na lično omalovažavanje i uvrede. Ako vi smatrate da je trebalo, glasaćemo. Ali apelujem onda da niko ne započinje ovakvu vrstu diskusije, da vređamo jedni druge, nego da govorimo o suštini, a niko nikog ovde nije sprečavao da govori dvadeset minuta o čemu god je hteo. Niko nije sprečio poslanika Obradovića da završi svoju diskusiju.

Povreda Poslovnika, Branka Stamenković.

BRANKA STAMENKOVIĆ: Hvala.

Povreda Poslovnika, član 103, pre svega stav 1. koji definiše da narodni poslanik može da ukaže na povredu Poslovnika neposredno nakon učinjene povrede.

Ovde smo imali situaciju da je predsedavajuća Gojković nakon izlaganja poslanika Obradovića reč dala guvernerki Tabaković. Da je neko hteo da se javi za povredu Poslovnika, trebalo je to da učini neposredno nakon izlaganja poslanika Obradovića, a ne nakon izlaganja guvernerke Tabaković. Znači, nakon toga nije smela predsedavajuća uopšte da da reč po povredi Poslovnika, izuzev ako nisu hteli da ukažu na nešto u čemu je pogrešila guvernerka Tabaković.

Dalje, imamo kršenje isto člana 103. st. 7. i 8. Dva poslanika iz vladajuće koalicije koja su se javila po povredi Poslovnika uopšte nisu obrazlagala povredu Poslovnika, već su vreme od dva minuta iskoristila za brutalne napade, koji nemaju veze s povredom Poslovnika, na poslanika Obradovića.

Zamolila bih predsedavajuću Gojković, što se tiče prve povrede na koju sam ukazala, da se izvine ovom parlamentu, da prizna grešku i u tom slučaju ne moramo da glasamo o tome. A što se tiče ove druge povrede, da oduzme dva minuta zbog zloupotrebe povrede Poslovnika poslaničkim grupama SNS i ne znam tačno kako se zove poslanička grupa ovog drugog poslanika, jer tako nalaže član 103. stav 8. Hvala.

U suprotnom, da se glasa.

PREDSEDNIK: Nisam htela da vas prekinem da ne biste rekli da imam dvostruke aršine, ali član 103, koji govori da odmah neposredno po povredi moram da dam reč poslaniku, već smo raspravili i dala sam izvinjenje poslaniku koji je morao da čeka i dobio reč posle izlaganja guvernerke Jorgovanke Tabaković. Ako hoćete još pet-šest puta da ponovim izvinjenje, ja ću to i uraditi, ali vi niste mogli sada da ponovo govorite o članu 103. stav 1. neposredno po učinjenoj povredi, tako se završava. Znači, greška je sada bila vaša.

Ja sam se izvinila jer zaista jesam napravila grešku – dobila je reč guvernerka, a ne Marijan Rističević koji je prvi podigao Poslovnik. Ovaj drugi poslanik, za koga ne znate kojoj poslaničkoj grupi pripada, takođe je iz Poslaničke grupe SNS. Ovo sve zauzima SNS, osim par prvih redova koje zauzimaju naši koalicioni partneri.

Znam da sam simpatična, ali šta ćete. Mora neko i simpatičan da vodi ove sednice, ne mogu stalno oni namrgođeni, koji nemaju duha. Šta da radim, takva je tura došla. To je to.

Sad dozvolite da se mi malo vratimo na raspravu, to očekuju građani Srbije od nas, a od Poslovnika jednostavno nema vajde.

Zaboravila sam, takođe sam danas napravila još jednu grešku jer nisam pitala izvestioce nadležnih odbora da li žele reč. Sada moram da ispravim tu grešku, jer proceduralno mogu i sada da dam reč, a to je Aleksandra Tomić, izvestilac Odbora za finansije.

(Boško Obradović: Replika.)

Sigurno će danas biti dan replika, povrede Poslovnika, šta god.

(Boško Obradović: Onda povreda Poslovnika.)

Izvolite.

ALEKSANDRA TOMIĆ: Zahvaljujem, predsedavajuća.

Očito je rasprava bila veoma napeta i zbog toga mislim da je bilo potrebe da se da reč mnogim poslanicima koji su reagovali na nesuvisle komentare kod izlaganja guvernerke i ministra gospodina Đorđevića.

Pre nego što pređem, kao ovlašćeni predlagač, na temu, a to je izbor Komisije za zaštitu ponuđača u postupcima javnih nabavki, koji je u nadležnosti rada Narodne skupštine Republike Srbije, još jednom bih rekla da ono što smo imali prilike da čujemo zaista nema veze s temom i predloženim zakonima danas jesu paušalne izjave. Na svaku od tih izjava vrlo lako može da se odgovori iz prostog razloga što, recimo, pitanje kada treba vratiti neisplaćene plate iz firmi koje su bile u privatizaciji i stečaju nije u nadležnosti rada Narodne banke Srbije.

Drugo, kada govorimo o tome da se omogući preprodaja duga određenih banaka, govori se u trenutku kada jedna banka ode u stečaj šta se dešava sa deponentima te banke i sa njihovim dugovanjima. Normalno je da postoji pravni sled onog ko kupuje tu banku, pa je logično da taj dug preuzme druga banka. Znači, to pokazuje jedno neznanje uopšte. Kada već želite da napadnete nekog po prirodi onih zakona koji se donose, onda treba da idete zaista sa argumentovanim napadom i rečenicama, a pogotovo kad pričamo o lobistima drugih banaka. Moram da vas podsetim da smo u vreme do 2012. godine imali tajkune koji su državne akcije davali kao garanciju privatnim bankama i tako uzimali kredite i opterećivali budžet Republike Srbije. I, plus, imali smo i „Razvojnu banku Srbije“, „Metals banku“ i „Agrobanku“, koje su

davale bespovratne kredite određenim političkim strankama za izbore. Prema tome, od 2012. godine toga više nema.

Ono što je vrlo važno reći, kurs, koji se do 2012. kretao od 84 dinara za jedan evro do 123 dinara za jedan evro, upravo je davao mogućnost Narodnoj banci da sa bankama otvori jedan biznis, u kome su se bogatili oni koji su radili za te banke, a to su u svakom slučaju bili pojedinci. Tako da sve ono što je danas, zahvaljujući guvernerki NBS, u budžetu Srbije nekada se prelivalo u privatne džepove. Tako da je potpuno razumljivo zašto je budžet Republike Srbije do 2012. godine došao u situaciju da nema da isplati plate i penzije.

Kada govorimo o rezultatima NBS, to će govoriti i ovlašćeni predstavnik naše poslaničke grupe i mislim da mu to neće biti uopšte težak posao. Ja bih rekla samo ispred Odbora, kao ovlašćeni predstavnik, kada smo vršili izbor Komisije za zaštitu ponuđača u postupku javnih nabavki imali smo obavezu da raspíšemo oglas zbog toga što je četvoro kandidata, od ukupno devet koji su podeljeni u tri suda koja se bave praktično drugostepenim odlukama prilikom žalbi u postupcima javnih nabavki... Imali smo obavezu da raspíšemo javni oglas jer je mandat za četiri člana tih sudova istekao 1. aprila. Mi smo to uradili u zakazanom roku, 20. februara, tako da je 23. februara u listu „Politika“ i na sajtu Narodne skupštine Republike Srbije oglas pušten, da se svi zainteresovani, u skladu sa zakonom, koji imaju godine staža provedene u ovoj oblasti, koji imaju položen pravosudni ispit, mogu prijaviti na ovakav konkurs.

S obzirom na to da su uslovi konkursa visoko postavljeni, zbog toga što traže iskustvo u ovom radu, svega se šest kandidata javilo. Onda, u skladu sa praksom koja je i prošle godine bila, kada smo vršili izbor ovih kandidata, izvršen je jedan test u pismenoj formi gde su pitanja sastavljena na osnovu Zakona o javnim nabavkama i Zakona o upravnom postupku. Od šest kandidata, uslov je bio da se postavi određeni limit; od 42 pitanja koja su nosila po jedan bod, 34 boda, praktično na 34 pitanja je trebalo da se odgovori tačno.

Ono što bih rekla jeste da se pokazalo da su od ovih šest kandidata svi imali zaista jako veliki broj bodova i došlo je do toga da su suštinski pokazali svoje znanje i na tom pismenom testu. Bili smo u obavezi, kao Odbor, da izvršimo i usmeni razgovor sa svim kandidatima. Ono što se pokazalo jeste da se broj bodova praktično poklopio sa našim utiskom i to je ono što je pokazalo da su tri kandidata koja su konkurisala sa pravosudnim ispitom i nosila najveći broj bodova. Tako da su Vesna Gojković, Željko Grošeta i Vesna Stanković kandidati koji su najveći broj bodova postigli sa pravosudnim ispitom i bili naš predlog posle razgovora. I Slaviša Milošević sa 38 bodova, koji je stekao iskustvo u Upravi za javne nabavke. To su, u stvari, četiri kandidata koja su u

Predlogu odluke koju smo doneli 23. maja 2018. godine i utvrdili na samom odboru.

Mislim da su i predstavnici opozicionih partija imali prilike da učestvuju u ovom procesu i kada je u pitanju rad komisije koja je sprovodila pismeni test. Mislim da je bilo teško doneti ovu odluku zato što su svi kandidati bili jako dobri i njihovo znanje se negde merilo bukvalno sa par bodova.

Mislim da današnja sednica zaista treba da ide u nekom pravcu stručne rasprave, odnosno rasprave koja može, ako treba, da donese i neke popravke u smislu amandmana na određeni predlog zakona. Onda ona treba da pokaže suštinu kojom treba ovaj parlament da se bavi, a to je otvaranje prostora građanima da lakše, jednostavno sprovedu postupke u odnosu sa bankama.

Odluka svakog korisnika usluga banaka je njegovo lično pravo. Drugo, banke su na tržištu kapitala, jednostavno, treba da se utrkuju svojim uslugama i na osnovu te konkurencije da svi korisnici, odnosno građani Srbije zaista idu ka najboljim uslovima koje će u tom trenutku za njih ponuditi na tržištu.

Mislim da je taj put, u stvari, koji je guvernerka dala ovim setom zakona negde otvoren. Svi napadi koje smo dosad imali prilike da čujemo su lične prirode, pokazuju da oni koji to žele da napadnu prvo ne poznaju temu, nisu hteli ni da pročitaju predloge ovih zakona i onda je najlakše krenuti ka tim ličnim uvredama, tipa – kolika je plata ljudi koji rade u NBS. To je uvek jedna paušalna izjava kojom žele da građane Srbije okrenu protiv institucija, ali to im ne donosi nikakav benefit i to neće doneti nikakvu korist građanima, pa čak ni onima koji imaju probleme sa kreditima u „švajcercima“.

Mi smo na Odboru imali prilike da čujemo taj odgovor. Odgovor je da 19.000 ljudi, koji zaista imaju realne probleme, koji su se stekli u mnogo godina, i pre nego što je ovih šest godina guverner NBS gospođa Jorgovanka Tabaković, ne treba da preliju probleme u budžet Srbije koji koristi sedam miliona građana. Naravno da merama koje donosi NBS uteruje banke u red na određeni način, da poštuju standarde koji postoje u svim međunarodnim institucijama i treba da budu isti. Upravo ovi zakoni uteruju banke u taj red. Zbog toga guvernerka ima takvu poziciju, koja možda danas i nije omiljena kod bankara, ali, jednostavno, navikava banke da moraju da poštuju pravila koja važe u svim razvijenim državama, ne samo članicama EU nego i onim koje poštuju ove standarde a nisu članice Evropske unije.

Mislim da je nama danas zadatak da na što bolji način prezentujemo građanima Srbije šta je to dobro što će ovi zakoni da donesu, a ne da se bavimo time da napadamo bez razloga, političkim putem, zarad jeftinih političkih poena pojedinih malih stranaka i strančica, pokreta, da bi oni dobili koji minut više reklame na RTS-u.

Hvala vam, gospođo guvernerka, što niste hteli da ulazite u ovakve rasprave koje se odnose na određene uvrede, jer to više govori o njima koji daju uvrede, nego o nama koji želimo da damo odgovor na ovakve napade. Hvala zbog toga što danas građani Srbije treba da vide koliki su rezultati za ovih šest godina postignuti. Hvala.

PREDSEDNIK: Zahvaljujem.

Reč ima Vojislav Vujić.

VOJISLAV VUJIĆ: Uvažena predsednice, gospođo Tabaković, gospodine ministre Đorđeviću, ovde je danas najbitnije u ovih prethodnih, koliko, već tri sata, koliko traje ova rasprava, ovo što je koleginica Tomić rekla, a to je jedno veliko priznanje pre svega za vaš rad kada je u pitanju stabilnost i kurs evra u Srbiji u poslednjih nekoliko godina. Time ste pre svega, pored političke stabilnosti koja je svakako prisutna, veliko poverenje uveli kod svih onih koji se bave ekonomskom stabilnošću. Znači, svako ko se bavi uvozom, izvozom sada već slobodnije i mnogo lakše može da pravi planove kako treba da radi.

Vi ste za ovih pet-šest godina, koliko obavljate tu funkciju, radili vrlo teške i odgovorne stvari. Hoću da iskoristim sada priliku upravo zbog toga da vam kažem da treba da nastavite teške stvari, a isprovociran jednim naslovom u dnevnom časopisu „Danas“, na strani koja se bavi politikom. Naslov kaže ovako: „Nišlije ne daju aerodrom, ali podržavaju Vučića“. Urađeno je jedno istraživanje, danas je objavljeno, i to istraživanje, bez obzira na aktuelnu situaciju, gde su građani davali onakve ili ovakve komentare, kaže da kada radite i neke stvari koje narod ne prihvata, ali u suštini donose dobrobit svakom ko živi u Nišu, kada se naprave rezultati, podvuče linija...

(Narodni poslanik dobacuje.)

Nažalost, kolega, vas u tom istraživanju nema. Nažalost, ni vašeg lidera. Tu je gospodin Aleksandar Vučić ponovo u vrhu i on je ocenjen ocenom 3,38; drugi iza njega je Dragan Marković Palma sa ocenom 3,13; treći po redu je gospodin Ivica Dačić sa 3,03. Nemam razloga dalje da čitam. Znači, ako nastavite tim tempom i ovako kako ste dosad radili, ne sumnjam u vaš novi mandat i našu podršku ćete sigurno da dobijete.

Kada je u pitanju Poslanička grupa Jedinostvena Srbija, za svih deset zakona koji se danas nalaze na dnevnom redu mi ćemo da glasamo. Zakoni koji su direktno vezani za vas iz Narodne banke Srbije jesu prvih sedam zakona, a to su: Predlog zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga kod ugovaranja na daljinu, Predlog zakona o finansijskom obezbeđenju, Predlog zakona o međubankarskim naknadama i posebnim pravilima poslovanja kod platnih transakcija na osnovu platnih kartica, Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o platnim uslugama, Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o Narodnoj banci Srbije, Predlog zakona o izmenama i

dopunama Zakona o privrednim društvima i Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju.

Ono što je meni privuklo pažnju u vašem uvodnom izlaganju jesu pre svega platne kartice. To je poslednjih sedam, osam, deset godina stvar koju većina građana Srbije ne može da zaobiđe. Nažalost, dobar deo građanstva nije ni bio upoznat sa svim stvarima i troškovima koji prate korišćenje takve kartice. Ono što ste vi danas rekli... Meni je žao što je, vrlo je bitno i to da kažem, gledanost Skupštine na rekordno niskom nivou. Znači, Skupština Srbije nikada nije manje gledana nego u neko skorije, poslednje vreme, par meseci. Ovo što ste vi danas rekli je stvar koja treba da se ponovi. Ja vas molim da nađete način da, upravo onim rečima kojima ste to nama danas ispričali, takva informacija dođe do građana Srbije.

Neko kaže da li je to trebalo uraditi ranije, da li je trebalo... Radi se onoliko koliko se može. Činjenica je da ste prepoznali šta je trebalo uraditi najranije, a to je da se stabilizuje evro, i to ste uradili, kurs je stabilan. Ovo je stvar koja ne može da se reši preko noći. Svi ovi zakoni idu u tom pravcu. Izglasavanjem ovih zakona građani će biti još sigurniji nego što su dosad bili, ali, naravno, neznanje nikom nije opravdanje. Svako je morao, pre nego što je uzeo bilo kakav kredit ili bilo koju karticu, dobro da se informiše.

U sklopu s tim hoću da kažem sledeću stvar: za kredite koji su indeksirani u „švajcercima“, ja tu ne vidim vašu krivicu. Ali, isto tako, veliki broj građana je obmanut. Čuli smo malopre, preko 20.000 porodica. Ponavljam, nije vaša krivica, ali vas molim, u ime svih nas poslanika, da date predlog nekog konkretnog rešenja. Ne smemo dugo tu da čekamo, tu ne smemo da imamo status kvo. Bilo bi korektno da u nekom periodu, u sledećem mandatu, od vas dobijemo predlog kako ćemo ovaj problem zajednički da rešimo.

Za mene je informacija da se od 97% transakcija koje se dešavaju preko platnih kartica 80% obavlja u inostranstvu. Ja sam se frapirao kada sam to čuo. Što se tiče građana i izbora banke, ne treba niko da žuri u izboru banke. To je sloboda svakog ko prima platu preko računa, preko bilo kakve komercijalne banke, da ode da se raspita o uslovima. Naravno, ti uslovi su promenljivi i to diktira tržište.

Ne mogu da kažem da radite za bilo čiju stranu, kako je rekao malopre neko od kolega iz SNS-a, da protežirate strane banke itd. Vi ste uradili konkretne stvari, sa kojima se većina tih banaka u jednom trenutku nije složila, ali ste rešili da ćete da istrajete u tome i to ste uradili. Ja vas podržavam na tom putu. To nas vraća na onaj početak – kada radite teške stvari, rezultati ne izostaju.

Što se tiče Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o privrednim društvima i dopuna Zakona o stečaju, koje je gospodin ministar

Dorđević obrazlagao, kolege iz moje poslaničke grupe će time da se bave detaljnije, a ja ću da se osvrnem na tri zakona koja se odnose na potvrđivanje različitih sporazuma.

Prvi je Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o zajmu između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj, Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o zajmu između Republike Srbije i Međunarodne banke, opet, za razvoj, objasniću detaljno o čemu se radi, i ovaj treći koji se odnosi opet na zajam između Republike Srbije i Međunarodne banke za obnovu i razvoj a odnosi se pre svega na finansiranje projekta iz zdravstva.

Kada je u pitanju ovaj prvi, piše da je predviđeno da ovaj cilj bude dostignut u okviru tri ključna stuba. Ja ću da pročitam samo prvi i obrazložiću zašto: stub A – Upravljanje javnim rashodima. Programski razvojni cilj ovog stuba jeste unapređenje upravljanja javnim rashodima jačanjem upravljanja javnim finansijama i reformom kroz: 1. unapređenje kontrole i evidentiranje obaveza i kašnjenja; 2. reformu javne uprave i utvrđivanje maksimalnog broja zaposlenih na neodređeno vreme u javnom sektoru; 3. mapiranje radnih mesta u cilju racionalizacije strukture plata u javnom sektoru i donošenje podzakonskih akata u skladu s tim. Neću dalje da idem.

Zašto sam ovo pročitao? Svaka opština u Srbiji, svaki grad u Srbiji sa svojim budžetom jeste jedna država u malom. Znači, ono što mi radimo ovde kada su u pitanju veliki budžeti, isto to rade opštine i gradovi kada su u pitanju njihovi budžeti.

Kod mene, odakle dolazim, a dolazim iz opštine Vrnjačka Banja, imamo situaciju gde bi predsednik Opštine pre svih ovo trebalo da poštuje, ali predsednik Opštine je od ove racionalizacije, bar kakav je slučaj kod nas, iskoristio svoju poziciju da pre svega zaposli svoju užu i širu familiju.

Ako mi iz Jedinствene Srbije na republičkom nivou danas podržavamo sve ove sporazume i zakone, a da oni u svom cilju imaju ono za šta im i jesu namene, ja vas molim da onda nađete mehanizam da funkcionerima koji predstavljaju opštine i gradove skrenete pažnju da oni na svojim lokalima upravo ovo ne zloupotrebljavaju.

Druga stvar za koju bih voleo da se čuje, to je ono što sam ministru zdravlja rekao bar tri puta ovde u plenumu i dao mi je čvrsto obećanje da ćemo da rešimo, a opet može da se tiče i Predloga zakona o potvrđivanju Sporazuma o zajmu (Dodatno finansiranje za Drugi Projekat razvoja zdravstva Srbije). U Vrnjačkoj Banji već sedam godina u celofanu stoji oprema koja služi za dijalizu! U Vrnjačkoj Banji, koja je veliko turističko mesto, a veliki broj ljudi koji imaju zdravstvenu obavezu i moraju da posećuju takve centre ne dolazi zato što to odeljenje nije u funkciji. Svi ljudi koji imaju takve zdravstvene probleme putuju u Kraljevo, 25 km, svaki dan na dijalizu i vraćaju se, a kod nas ta oprema stoji u celofanu. Zaključan stoji prostor koji je

kompletno opremljen za dijalizu u smislu infrastrukture (objekti, kreveti, sobe itd.).

Ja vas molim, ukoliko imate mogućnost u Vladi, gospodine Đorđeviću, vama da kažem, prenesite kolegama na nekom sastanku – ja ću ovde iskoristiti priliku kada budu ponovo kolege sedele ispred nas kao što to danas radite vi – recite im da ovaj problem konačno reše. Znači, za ovo nisu potrebna velika dodatna sredstva. Ovo stoji u celofanu. Lično mislim da ovo ima rok trajanja. Ako iz nekog razloga, ne znam kakav je to, ne žele da pokrenu u Vrnjačkoj Banji, dajte da to nekome damo ko će da iskoristi na pravi način.

Još jedanput, što se tiče svih zakona, Poslanička grupa Jedinственe Srbije će da podrži ove zakone. Verujem da će gospođa guverner u svom sledećem mandatu i ove stvari koje nisu još gotove do kraja da završi. Još jedanput skrećem pažnju, niste odgovorni i niste krivi za sve ono što se desilo sa kreditima indeksiranim u švajcarskim francima, ali vas molim da nam ponudite neko rešenje. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI (Vladimir Marinković): Hvala, kolega Vujiću.

Poštovani narodni poslanici, saglasno članu 27. i članu 87. st. 2. i 3. Poslovnika Narodne skupštine, obaveštavam vas da će Narodna skupština danas raditi i posle 18 časova zbog potrebe da Narodna skupština što pre donese akte iz dnevnog reda ove sednice.

Reč ima narodni poslanik Aleksandar Stevanović.

Izvolite.

ALEKSANDAR STEVANOVIĆ: Hvala lepo.

Uvaženi potpredsedniče, uvažena guvernerko, uvaženi ministre, dame i gospodo, danas imamo set pet zakona koji su direktno vezani za Narodnu banku Srbije, jedan zakon koji je posledica izmene tih pet zakona i jedan zakon koji je, kako da kažem, više naslonjen na neke druge stvari, takođe, tri vrlo bitna međunarodna ugovora o zajmovima.

Kada je reč o prvih pet zakona vezanih za Narodnu banku Srbije, mogu da kažem jednu stvar, da su ti zakoni nešto što smo dugo čekali, ali ono što ostaje kao moje veliko pitanje, posebno zakon vezan za naknade za kreditne i platne kartice – zašto smo toliko dugo čekali? Dakle, postoje ljudi koji su godinama ukazivali na to da se forsira keš ekonomija time što za relativno male transakcije, a mnogo je malih transakcija u Srbiji, gotovo da se ljudima koji imaju STR ne isplati prodavati robu. Znači, ako neko dođe i kupi vam za dvesta dinara, a platite visoku fiksnu proviziju, ne možete zaraditi ništa, čak ste i na gubitku.

Duboko pozdravljam što je ovih pet zakona stavljeno pred Narodnu skupštinu Republike Srbije, međutim, ono što mene duboko žalosti jeste to što

smo morali da čekamo dosta vremena. A pogotovo verujem da to žalosti ljude koji su u nekom momentu odlučili čak da izbace i POS terminale iz svojih prodavnica. Ali, kako da kažem, to je bilo, a sada imamo nešto što bi verovatno trebalo biti bolje.

Duboko podržavam želju za jednom ozbiljnom raspravom. Iako sam čovek koji verovatno najviše voli slobodu govora i smatra je svetinjom, i sloboda govora može da podrazumeva da kažete i pametne i one stvari koje su malo drugačije, mislim da je za ozbiljnu raspravu potrebno barem minimalno znati materiju. Stoga je jako dobro ako budemo imali što više ozbiljne rasprave o stvarima koje zaista mogu da poboljšaju život građana Srbije. Takođe, jako je bitno da imamo ozbiljnu raspravu kada budemo raspravljali o detaljima i da se raspravlja u detaljima baš o svim stvarima, ne o dva člana. Nadam se da će zaista da bude tako, jer nema razloga da imamo dva dana ozbiljne rasprave a, recimo, tri dana rasprave koja je malo drugačija.

Kada je reč, pošto je ipak ovo rasprava u načelu, o dostignućima Narodne banke Srbije, ja ću to ostaviti više kada bude bilo rasprave o izboru guvernerke, koja nam uskoro sleduje, jer prošlo je već šest godina. Ono što je izvesno jeste da rezultati postoje, i to vrlo dobri rezultati, kada je reč o inflaciji, stabilnosti deviznog kursa i kamatnim stopama. To je za svaku pohvalu budući da je to osnovni zadatak Narodne banke Srbije. Narodna banka Srbije, kao i svaka centralna banka, postoji da bi nam obezbedila da imamo stabilan novac, jer stabilan novac je smisao sam po sebi. Sve ostalo je, kako da kažem, vrlo kreativno tumačenje čemu služi centralna banka.

Sada da malo više kažem o ovim zakonima koji su vezani za Narodnu banku Srbije. Kada je reč o zakonu koji se bavi pitanjima kolaterala uglavnom, dobra je stvar što taj zakon stiže na dnevni red, jer mi u ovom momentu živimo u zemlji u kojoj finansijsko tržište umire. Prometi Beogradske berze su takvi da, kako da kažem, ponekad vam se čini da su u svoje vreme bolje menjačnice u Beogradu imale jači promet. Doduše, i guvernerka je na neki način ubila dobar promet menjačnica stabilnošću kursa, tako da vidite da svaka stvar ima i neke neželjene posledice.

Nego, šalu na stranu, finansijsko tržište u Srbiji je zaista umiruće i potrebno je učiniti sve da bi oživelo. Dobro je što kolaterali otvaraju mogućnost da finansijsko tržište, kako berzansko tako i vanberzansko, zaživi u oblasti hartija od vrednosti, koje su jako bitne da biste vi u našoj zemlji mogli upravljati kako zaduženošću tako i rizicima. To je jako dobra stvar i tu je u samom tekstu zakona teško naći neku veću primedbu, posebno imajući u vidu da se zna kako je zakon napisan i da je on u okviru jedne lepe celine koja se zove Poglavlje 17, o kojoj sad ne bih govorio u detaljima, pošto je i dalje, što bi se reklo, sa ograničenim pristupom.

Takođe, dobra institucija koja se javlja u ovom zakonu je što imate *close-out netting*, instituciju koja je ovde prevedena kao neto izloženost, ali ja bih više preferirao izraz konačnog saldiranja, mada, kažem, vrlo često je to pitanje prakse koji će izraz zaživeti. Dugo vremena smo imali dilemu da li imamo finansijske derivate ili derivative, pošto je neke ovo prvo podsećalo na naftne derivate, ali smo usvojili ovu prvu terminologiju kao zvaničnu terminologiju u Srbiji.

Ovaj institut *close-out netting*-a pomaže jako da velika količina aktive ne bude zarobljena i neproaktivna u jednom dužem vremenskom periodu, nego da se upravo kroz instituciju konačnog saldiranja oslobodi dobar deo nje i, naravno, upotrebi u svrhe koje su produktivne. Dakle, jako je bitno uvek da imate zaštitu svih poverilaca u stečajnim procesima, ali kada imate mnogo vezanih poverilaca, sa vezanim interesima, potpuno je bez veze da ne dođete na neto poziciju i imovinu koja služi za razvoj biznisa jednostavno oslobodite da bude upotrebljena na produktivan način. Opet kažem, to je jako dobro, to je jedna međunarodna finansijska institucija, koja postoji u svetu. Šteta je što smo čekali toliko vremena, ali, reći ću još jedanput, bolje ikada nego nikada.

Druga stvar vezana za naknade, isto je to bila načelna primedba, jako je dobro što su naknade svedene na 0,2% i 0,3%, uz jedan prelazni period. Jako je loše, kažem, što smo čekali i implicitno stimulisali keš ekonomiju. Nemam ništa protiv keša kao takvog, ali keš najčešće ima neke nusposledice, kada jedna zemlja mnogo koristi keš u platnom prometu, i obično su te posledice da se olakšava bavljenje nekim biznisima koji baš nisu poželjni ili su nelegalni ili su u sivom sektoru.

Dakle, s te strane jako je dobro što smo smanjili naknade i što će sada konačno biti moguće da imate mnogo sitnih transakcija platnim karticama, a da blagodeti tih sitnih transakcija platnim karticama ne plaćaju trgovci iz svog džepa, što je, pretpostavićemo, prilično loša stvar.

Na neki način, to me podseća na to kada imamo neke probleme u nekim drugim oblastima. Recimo, godinama je trebalo da se u Evropskoj uniji npr. završi sa velikim naknadama za roming, i u jednom momentu je završeno. Tako da me je situacija sa platnim karticama neodoljivo na to podsećala i dobra je stvar, kažem još jedanput, što je sa tim završeno.

Takođe je za pohvalu to što imate instituciju razdvajanja naknada (*unblending*), to je jedna jako dobra stvar u celom Predlogu zakona.

S te strane, i jedan i drugi zakon će doneti neto pozitivne efekte. Kažem, moja je žalost što se to nije desilo mnogo ranije, bilo bi mnogo bolje da je takva situacija bila.

Vratiću se još jedanput na ovaj zakon o kolateralima. Jako je bitno što ćemo stvoriti mogućnost da imamo bolji menadžment javnog duga i bolje upravljanje i kroz valutnu strukturu i bolje upravljanje rizicima, ali ono što je

meni, kao nekome ko voli da više priča o privredi privatno, jako bitno, to je da će u suštini biti omogućeno da se bolje upravlja istim tim rizicima i privatnom sektoru.

Takođe, za pozdraviti je i to što je način kako je definisano raspolaganje kolateralom mnogo bolji nego što je dosad bio slučaj. To je još jedna stvar koju u ovom momentu zaista vredi pozdraviti u rešenjima koja postoje u ovom zakonu.

Kada je reč o zakonu koji omogućava da se sklapaju ugovori na daljinu, ugovori na daljinu već sada postoje u bankarskom sektoru Srbije. Banke su išle dosta u pravcu *e-banking-a*, što je potpuno razumljivo, jer jedan od najnepotrebnijih troškova na svetu za banke je, naravno, da imaju mnogo kancelarija, u kojima se posao ne obavlja elektronski nego tradicionalno. Banke su zaista imale interes da same budu najveći promotori uopšte elektronskog poslovanja u državnoj upravi i u privatnom sektoru.

S te strane, taj sektor se razvijao dosta dobro, moram priznati, ali dobro je što su u zakonu definisana neka rešenja koja omogućavaju da se izbegnu neke zamke koje nastaju kao posledica neujednačenog znanja. Neujednačeno znanje je inače veliki problem kada ulazite u bilo kakav vid odnosa, bilo da je ugovorni, bilo da je rasprava, i najčešće onaj koji nema dovoljnog znanja izvuče deblji kraj. Na primer, kada neko ko nema dovoljno znanja o bankarskom sektoru, i pogotovo dovoljno pravne moći, ulazi u transakciju na daljinu, veliki je podsticaj banke da proba da iskoristi tu asimetriju znanja.

S ove strane, dobro je što su uvedena neka rešenja; pozdravljam to zapažanje da je dvofaktorska identifikacija sasvim dovoljna za transakcije do 600.000. Dvofaktorska identifikacija je inače dobar način da se zaštitite i većina banaka to primenjuje. Jako je teško da na dva mesta padnete u isto vreme, a i ako padnete, sami ste krivi, da vam neko uzme i mobilni telefon, i broj telefona, i karticu i ove ostale podatke. Onda mislim da nije čak ni do banke, nego do onoga ko je neoprezan prema sopstvenoj imovini. Za preko 600.000 u redu je da postoji elektronski potpis, iz nekih drugih razloga; tu je više reč o zaštiti kod pravnih lica.

Kod Zakona o Narodnoj banci Srbije, koliko vidim, suština je da je rasformirana jedna Uprava za nadzor, koja je pripojena drugom telu NBS. To je stvar procene Narodne banke Srbije. Dobro je što su menjački poslovi vraćeni pod okrilje Narodne banke Srbije, jer tu po prirodi prava pripadaju, a i po elementarnoj logici.

Kod platnih usluga, koji je peti zakon u ovom setu, meni jedno pitanje ostaje prilično interesantno. Dakle, kaže se da, ako je nastao određeni gubitak usled toga što ste izgubili nosioca kojim se obavlja platni promet, ne postoji veća obaveza banke od 3.000. Da li u ovom slučaju konkretno.... Ja ću postaviti pitanje koje će malo čak delovati laičko, ali me izuzetno zanima da li

to znači ako neko npr. izgubi karticu koja je beskontaktna, ako ta osoba na vreme ne primeti gubitak kartice – to je, moram priznati, velika neodgovornost – da li to i dalje znači da banka odgovara do 3.000, tj. da korisnik te kartice odgovara do 3.000. Jer u tom slučaju su, kako da kažem, stavljeni u malo povlašćeni položaj u odnosu na nekoga ko izgubi keš. I da li, u stvari, na taj način prevaljujemo... A uvek je jako lepo emitovati nova prava, ja to znam, i stvarati društvo u kome ljudi ne žele da prihvate rizik i ličnu odgovornost, to uvek dobro zvuči. Dakle, da li se to odnosi i na ovakav tip kartica i, ako se odnosi, zbog čega je to tako? Jer, kažem, podsticalo bi u stvari... Najčešće, prevali se trošak nečijeg gubitka kartice ili zloupotrebe nekog drugog instrumenta platnog prometa na one koji tome pristupaju sa dužnom pažnjom.

Sve u svemu, ovih pet zakona u načelu su dobri i predstavljaju jedno solidno unapređenje i od toga će imati koristi, zaista, potrošači u Srbiji i korisnici svih usluga, kako bankarstva tako i na finansijskom tržištu. Oni nisu, naravno, jedini zakoni koje mi treba da donesemo, mnogi od njih su zacrtani u planu, u Poglavlju 17 i mogu reći da nas tu čeka još dosta posla. Ali, kažem, ovih pet zakona jesu nešto na šta mi u Poslaničkoj grupi Slobodni poslanici nemamo neke suštinske primedbe. O manjim primedbama ćemo govoriti kada dođe vreme za raspravu u načelu, ako dođe uopšte.

Kada je reč o Zakonu o privrednim društvima, jako je dobro istaći što se rade neka poboljšanja koja će nam omogućiti da imamo više e-Uprave u Srbiji i da, u stvari, postanemo jednog lepog dana e-Srbija, zemlja koja je zasnovana na elektronskim tehnologijama i uopšte na informacionim tehnologijama, što je jedno veliko zadovoljstvo kako za građane tako i za biznis.

Ono što meni stvara određenu dozu nelagode jesu institucije koje se pominju, vezano za prinudni otkup od nesaglasnih manjinskih akcionara. To je razlog za određenu dozu skepse kada je reč o zakonu u celini. Kada je reč o rešenjima koja se odnose na e-poslovanje, rešenja jesu na mestu.

Kada je reč o drugim stvarima, koje su posledica našeg usaglašavanja kod jednog drugog poglavlja, kada je reč o putovanju Srbije u EU, kada je reč o Poglavlju 6, tu isto imamo neke stvari da uradimo, ali, suštinski, tu nemamo neke velike zamerke koje su stigle od strane EU. Štaviše, očekuje se da nam Poglavlje 6 bude prilično jednostavno, za razliku, ponavljam, od nekih drugih poglavlja.

Tako da će moje pitanje za ministra biti da malo detaljnije pojasni instituciju prinudnog otkupa kod nesaglasnih manjinskih akcionara, jer kada je reč o ljudskim pravima i u svemu ostalom u demokratiji je ključno kako se odnosite prema manjini. Tako je kod akcionarstva ključna stvar kako se odnosite prema manjinskim akcionarima. Tu se, u stvari, gradi uspešnost jednog društva u oblasti korporativizacije i uopšte u oblasti akcionarstva.

Akcionarstvo je jedna od oblasti u Srbiji koje kaskaju; zato je bitno imati što bolja rešenja, da bismo mogli uživati sve benefite akcionarskih društava koja su nastala kao plod nečije inicijative, a ne, najčešće, kao plod promene vlasničkog statusa preduzeća koja su nekada bila u javnom, odnosno državnom vlasništvu.

Kada je reč o Zakonu o stečaju, ovaj zakon jeste zaista uslovljen, tu ste potpuno u pravu, i uglavnom se većina izmena odnosi na *close-out netting*, odnosno instituciju konačnog saldiranja. Te izmene će mnogo doprineti tome da stečajni postupak funkcioniše bolje, efikasnije. Naravno, svaka izmena zakona, uključujući ovih ostalih šest, povlači mogućnost da se nakon početka primene otkrije da može biti nekih posledica koje mogu biti loše, da se svaki zakon može zloupotrebiti kroz podzakonska akta. To je sve moguće, ali je sama institucija *close-out netting*-a dobra stvar za efikasnost procesa stečaja.

Konačno, imamo i tri zakona koja se tiču zajmova sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj. Kada je reč o aranžmanima Republike Srbije sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj, dobra strana tih zakona je što su zajmodavci u ovom slučaju jako zainteresovani za to kako će se novac trošiti. I jako su zainteresovani za efekte tih zakona. Obično, pre nego što se mogu povući sredstva, vi morate nešto da uradite. To nije samo načelne prirode, da se Evropska banka za obnovu i razvoj uveri da će Srbija moći da vrati te pare iz budžeta, pošto u ovom momentu niko nema te sumnje da Srbija može da servisira dug, nego traže nešto više – traže rezultate da biste mogli vući novac. Same kamatne stope, pristupna naknada i ostale naknade definisane su na način koji u ovom momentu nije loš za Republiku Srbiju i zaduženje tog tipa, uz dobar program, ima opravdanje.

Međutim, ono što vam ne može ni *IBRD*, a to sam govorio još pre godinu dana, kada je bio drugi ministar, u stvari tada je bio bivši ministar finansija, kada smo raspravljali o tim zakonima... Ne može vas *IBRD* nikada naterati da vi sami maksimalno prilježno ne restrukturirate Železnice Srbije i EPS. Za oba ta posla, za koja će nama kao Republici Srbiji dati određena sredstva, koja u slučaju EPS-a i Železnica Srbije iznose 160.000.000 evra, vas ne može niko naterati da vi sami sebe ne minirate i da sami ne tražite neke rupe u programu koji ste sami definisali. To jeste ključni zadatak onih koji upravljaju ovim velikim sistemima. Sto šezdeset miliona za namene koje su osmišljene u zakonu mogu ta dva sistema podići na jedan nivo koji će biti dosta dobar, da se, što bih ja voleo i moja poslanička grupa, ta preduzeća jednog dana izvedu na berzu i budu u službi kako građana Srbije tako i investitora, tako i razvoja celokupnog finansijskog sektora. Ta dva preduzeća bi mogla dati odličan zamajac, ali danas nisu zrela za tako nešto.

Dakle, cela priča o ovih 160.000.000 nije da li ćemo mi imati kontrolu i da li su namene koje su osmišljene u tim zajmovima najbolje moguće, nego da li ćemo iza prvog nivoa kontrole imati zaista ispravno merenje učinaka i nećemo pokušavati da budemo pametniji, barem oni koji upravljaju tim sistemima, i od samog programa i od želja kako da se ti sistemi postave. To je jedan ozbiljan zadatak i mislim da ćemo još mnogo puta u načelu raspravljati o tome kako se ta dva sistema postavljaju, jer oni su još uvek daleko od toga da budu postavljeni na način da bi bili istinski razvojni resursi Srbije. Ali ono što je šteta, ako izgubimo ikad vreme u tom procesu, izgubićemo neke jako dobre stvari.

Kada je reč o 25.000.000 za zdravstvo, svakako, to je nešto što je potrebno, ali ono što je očajno potrebno našem zdravstvu jeste da prestanemo da ga reformišemo sekirom i da napravimo sada, pošto nam ističe postojeća Strategija zaštite zdravlja u Srbiji, novu strategiju, koja će ići u susret tim izazovima i gde neće jedini izazov biti kako da seckamo sekirom rashode, nego kako da probamo da napravimo jedan razumniji način upravljanja kako efikasnošću, tako i upravljanja odnosno menadžmenta zdravstvenim sektorom. Jer, kod nas još uvek robujemo nekim zabludama pa osciliramo između političkog upravljanja zdravstvenim sektorom i upravljanja na način da ga vode lekari. U praksi ni jedno ni drugo rešenje nije najsrećnije i tu treba razmisliti o tome da na čelu institucija u zdravstvenom sektoru moraju biti timovi u kojima imate i menadžere, profesionalne, i ljude iz zdravstva. Samo tako možemo postići da naše zdravstvo ne bude problem u ovom momentu.

Tu mogu pomenuti upravo tačku 3b u celom tom aranžmanu, gde se ističe jedna oblast koja se kod nas jako politizuje i vrlo često koristi na način koji nije dobar, a reč je o raspravi o tome koliko ima obolelih od kancera i koliko ljudi umire od toga.

Dakle, mnogo je stvari u zdravstvu koje mogu da se reše i mislim da je ovih 25.000.000 potpuno u redu, ali stvar je, kažem, kako ćemo to upotrebiti.

Konačno, imamo i zakon vezan za Poštansku štedionicu i druge finansijske institucije. Iskustvo nam je reklo da smo dosad imali zaista probleme s time da nam baš domaće institucije u finansijskom sektoru nisu najbolje funkcionisale, a da smo mnogo bolje rezultate imali sa nekim drugim institucijama gde mi nismo bili vlasnici. Bilo bi dobro da jednom dođemo do toga da i domaće finansijske institucije mogu koliko-toliko dobro da funkcionišu. Hvala vam na pažnji.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, gospodine Stevanoviću.

Reč ima guvernerka Jorgovanka Tabaković.

Izvolite.

JORGOVANKA TABAKOVIĆ: Ne mogu da propustim priliku, bio bi greh da ne pohvalim vašu pripremljenost po zakonima, posebno onim koje je

Narodna banka Srbije predložila. Pokušavam da shvatim da li ste sve vreme bili u toku sa javnom raspravom koju smo imali, posebno o Zakonu o finansijskom obezbeđenju, koja je maltene trajala do pre neki dan ali je formalno i ugrubo završena krajem 2016. godine. Čestitam i pitam se kako će se sad dostići referenca ovog nivoa vaše diskusije.

Baš zato što ste tako perfektno, upućeno i detaljno govorili o ovim zakonima, ja vam dugujem jednu malu ispravku, nemojte mi zameriti – infrastruktura finansijskih tržišta je u deveci, ne u sedamnaestici. To je jedina moja ispravka, ne zamerka.

Ali ja vama dugujem objašnjenje šta smo čekali dosad sa ograničavanjem međubankarskih naknada. Evropska unija je to uradila 2015, 2016. godine. Mnogi iz našeg komšiluka i ne pokušavaju to da urade. Mi smo to radili tako da je pet meseci trajala javna rasprava, završili smo je u septembru 2017. godine. Želeli smo da svi zainteresovani učesnici, jer su tu ogromni interesi, ogromne navike onih koji su navikli da u Srbiji može sve, daju konkretan doprinos u nekim konstruktivnim rešenjima.

Da, zaslužujemo primedbu šta smo čekali dosad, ali smo ovog trenutka kada smo izašli pred vas sa ovim rešenjima spremni da branimo svaki član i svaki stav svakog člana do kraja, znajući da je ovo rešenje koje više ne može da čeka i koje ne sme da bude relativizovano ni na koji način.

Još jednom se zahvaljujem i volela bih da ovako nastavimo da razgovaramo. Svaka čast.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, gospođo Tabaković.

Reč ima ministar Đorđević.

Izvolite.

ZORAN ĐORĐEVIĆ: Poštovani poslaniče, da odgovorim na vaše pitanje kada je u pitanju vaša nedoumica oko manjinskih akcionara. Naime, ovim zakonom suštinski nisu dirana prava niti manjih akcionara, niti se suštinski menjao Zakon, samo je precizirao i, ako mogu tako slobodno da kažem, njihova prava su čak povećana, a nikako smanjena. To se činilo ovim predlogom zakona od člana 515. do 523.

Članom 515. Zakona precizira se da se odluka o prinudnom otkupu svih akcija preostalih akcionara društva donosi bez obzira na terete, zabrane raspolaganja, ograničenja i prava trećih lica na tim akcijama, jer u praksi je prethodna formulacija izazivala nedoumice da li su akcije na kojima je bila ustanovljena zaloga mogle biti predmet prinudnog otkupa.

Članom 516. Zakona, izmenjenom odredbom se detaljno i hronološkim redom propisuje da u samoj odluci o prinudnom otkupu treba da bude utvrđena cena akcija koje su predmet prinudnog otkupa, kao i pitanje registracije, dostavljanja odluke Centralnom registru, kao i deponovanje sredstava za isplatu cene. Takođe, uređeno je da se način i rok isplate cene vrši

u skladu sa pravilima poslovanja, odnosno da se prenete akcije upisuju na račun otkupioaca bez tereta, zabrane raspolaganja, ograničenja i prava trećih lica, iz razloga što je u članu 515. stav 1. zakona uređeno da se odluka o prinudnom otkupu donosi bez obzira na teret.

Član 519. Zakona se briše iz razloga što se izmenama člana 516. uređuje pitanje registracije odluke o prinudnom otkupu, kao i njeno dostavljanje Centralnom registru.

Član 521. Zakona se precizira tako što se iz istog brišu odredbe koje su izazvale nedoumice u praksi. Naime, briše se odredba kojom je bilo propisano da nadležni sud obaveštava Centralni registar depo i kliring hartija od vrednosti radi obustavljanja isplate cene akcionarima čije su akcije predmet prinudnog otkupa ako je podnet zahtev da nadležni sud u vanparničnom postupku utvrdi vrednost tih akcija. Odredba je brisana zato što je stvarala probleme u praksi u smislu da obustava isplate cene prema svim akcionarima nema smisla, kao i zbog toga što nije u pitanju obustava postupka.

Predlog zakona u celosti menja i član 522. Zakona zbog potrebe za velikim brojem intervencija u njegovim odredbama. Postojeća odredba je bila nedovoljno precizna i postojala je potreba da se odredbe sistematizuju u situaciji ako društvo ne utvrdi cenu za otkup akcija, pa je data zaštita kontrolnom akcionaru da može pred nadležnim vanparničnim sudom da utvrdi cenu. Takođe, izmenjenom odredbom dat je odgovor i na pitanje šta se dešava ukoliko se ne isplati utvrđena cena, pa je uvedena odredba kojom se propisuje da ukoliko kontrolni akcionar ne izvrši isplatu utvrđene vrednosti akcija, akcionar može podneti tužbu nadležnom sudu radi isplate.

Možda najpodrobnije, kada su u pitanju manji akcionari, Predlog zakona to precizira u članu 523. Zakona, koji se usaglašava sa Zakonom o preuzimanju akcionarskih društava, koji ne pravi razliku između cene u dobrovoljnoj i obavezujućoj ponudi. Naime, cena se u oba slučaja formira na isti način, pa manjinski akcionari ovako neće biti u nepovoljnijem položaju u odnosu na postojeće norme.

Stoga, eto i vama odgovora na pitanje – da se suštinski nije menjalo, preciziralo se, a vodilo se računa o manjinskim akcionarima. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, ministre Đorđeviću.

Reč ima narodni poslanik Zoran Živković.

Izvolite, kolega.

ZORAN ŽIVKOVIĆ: Hvala.

I ja isto mislim da su ovo dobri zakoni i zato me čudi zašto opet stara greška sa tim zakazivanjem preko noći. To nije krivica Narodne banke, to verovatno nije krivica ni nadležnog ministra, to ima veze sa vođstvom Skupštine, odnosno sa predsednicom verovatno, koja određuje kada se to

zakazuje. Reći će se da je hitnost bila primarna. Zašto onda juče nije bila sednica? Zato što je juče poslednji četvrtak u mesecu, pa su morala da budu poslanička pitanja. Nema nikakve potrebe da se jednim šibicarskim odnosom prema javnosti kviri nešto što je dobro.

Dakle, zakoni koji su došli iz Narodne banke su generalno, možda uz neke male, kozmetičke izmene, možda u rečniku i nekim stvarima, nešto što je dobro. Slažem se sa kolegama koje su rekle da je to moglo da bude ranije. Saglasan sam i sa tim da je i guvernerka priznala da je njoj žao što to nije moglo da se desi ranije. Imamo tih pet zakona, jedan se oslanja dobrim delom, ovaj prvi, ugovor na daljinu, na Direktivu EU iz 2002. godine, zakon o finansijskom obezbeđenju na Direktivu iz 2008. godine, platne kartice na 2015. godinu, platne usluge na 2014. godinu. Sve je to u redu i to treba nastaviti tako. Odlična, dobra, vrlo dobra iskustva koja je neko drugi imao u ovoj oblasti treba da budu primenjena i kod nas. Ako je javna rasprava problem za odugovlačenje donošenja predloga ovakvih zakona, onda daj da nađemo način. Znači, hajde da vidimo šta je bio problem, da ne ulazimo sada u to, nema potrebe da oko svega pravimo cepidlačenje, ali da to u narednom periodu bude efikasnije.

Naravno da svi građani Srbije znaju da banke nisu humanitarne institucije, bilo da su domaće, bilo da su strane. Formalno, sve su domaće, samo što su im vlasnici, u većini njih, stranci. I naravno da još treba, i to stalno treba ponoviti, ja očekujem i od guvernerke da to kaže – čitajte sitna slova, pazite šta vam nude ljudi iz banke, odnosno bankari. Svuda je tako, nema nijedne države na svetu gde je banka dobra prema svojim komitentima. Naprotiv, ona tu pokušava da nađe dobar profit ili ekstraprofit.

Odgovornost države je u tome da stalno upozorava građane na moguće negativne posledice njihovih odluka koje su ishitrene. Da ne ulazim ponovo u temu o ovim kreditima u švajcarskim francima i nekim drugim stvarima, ali tu je država propustila u svoje vreme, a i kasnije, da učini nešto više. Ja očekujem i da tu dobijemo nekakva nova rešenja.

Što se tiče zakona koji su predlog Vlade, ja ne bih da opterećujem ministra kome ovo nije resor. Uz sve poštovanje ministra Đorđevića i onoga što je radio, naprosto mislim da nije fer prema poslanicima Skupštine, bez obzira na to iz koje su stranke, opozicije ili većine, da nemaju adekvatnog predstavnika Vlade. Ako je ministar za privredu opravdano odsutan, onda njega može da zameni premijerka ili, eventualno, ministar finansija. To su ljudi koji bi, po svojim resorima, trebalo da budu adekvatna zamena. Uz saglasnost sa nekim prethodnicima da su i tu solidni zakoni predloženi, ne bih da ulazim u raspravu o tome sa prisutnim ministrom.

Samo uz jednu napomenu da je ovo ukidanje pečata, to je drugi put, koliko se sećam; prvi put je ukinuto pre pet-šest godina, ako se dobro sećam,

ali ako ovo drugi put bude dovoljno, da nam ne treba treći put, ja ću biti zadovoljan i ovim.

Naravno da je dobro da se poboljša ambijent za poslovanje, bilo da su to plaćanja koja rade građani i privredni subjekti, bilo da je to poslovanje kojim se bavi ovaj drugi zakon, koji sadrži i ukidanje pečata, ali mislim da državna uprava i dalje pravi ogromne probleme time što ne primenjuje svoju strategiju o digitalizaciji, o poslovanju preko *e-government*-a. To je jako loša stvar. Gde god da odete, ponovo vas čekaju ogromni slojevi papira.

Evo, pogledajte kako mi dobijamo materijale. Ovde ima hiljadu stranica, ima preko kilograma. Da li je to neophodno? To dobijaju poslanici. Verovatno to dobijaju i ministri pred sednicu Vlade. Ali to se onda širi svuda, po lokalnim samoupravama, po pokrajinskoj upravi. Mi imamo ogromne količine papira. Da ne pričam sad priču o ekologiji, mada je i ona važna.

Naprосто, to je odnos prema svom poslu. Znači, moraju državni službenici, naravno, pre svega poslanici, ministri i ostali visoki funkcioneri, da koriste internet kao sredstvo komunikacije i da se samo onome ko baš ne može da čita sa displeja ili ima neki drugi problem sa čitanjem, sa željom ili sa sposobnošću čitanja, odštampa ili da mu se nađe neko ko će da mu čita. Ali, generalno, mi bacamo ogroman novac i uništavamo mnogo toga iz prirode. Što je još gore, stvaramo atmosferu sa početka 20. veka, gde postoji šalter, gde postoji birokrata i gde postoji nesrećni građanin. To mora da se promeni. To nije primedba samo ovoj vlasti, to je bilo i ranije, ali mislim da je krajnje vreme da iz toga izađemo.

Prema tome, mislim da smo dali pozitivne ocene, neke kolege i ja, i da će guvernerka biti zadovoljna prijemom u Parlamentu. Da li je bila pre šest godina ili pre dve, ja se ne sećam, ali to nije važno. Ali bi bilo dobro da očigledno znanje koje ona poseduje, i sigurno znanje njenih saradnika, bude korišćeno i u edukativne svrhe. Bilo bi jako lepo da guvernerka, koja je, ako se ne varam, i zamenica predsednika Srpske napredne stranke...

(Jorgovanka Tabaković: Zamrznuta.)

Hvala bogu, živi ste, niste zamrznuti, ali da kažemo da ste van funkcije, što je inače jedan paradoks, ali ne bih da ulazim sada u to. To ne valja, to znate i vi. Bilo bi dobro da edukujete svoje kolege, i svog predsednika i kolege ministre, iz oblasti ekonomije, iz oblasti istine, pa da ih naučite, to vi kao doktor nauka sigurno znate, da prenesete njima da nauče i oni, da je javni dug od 24 milijarde evra veći nego javni dug od 14 milijardi. Tako da, ako je pre šest godina bilo 14 milijardi, a danas je 24, to morate da im otkrijete, tužnu istinu i tajnu i visokonaučni zaključak da je 24 više od 14. Ja razumem da je teško to shvatiti, razumem da postoje različiti problemi da se dođe do tog realnog shvatanja, ali ako se ponavlja više puta, svaki dan, ili možda noću, po

šetnjama od knjižare do knjižare ili negde, da se naučimo da je 24, makar to bilo i milijardi, više od 14 milijardi, a ne manje.

Da ih naučite da je nemoguće da prevare građane tako što kad govore o nekim lošim stvarima, recimo o dugovima, o deficitu, da se to izražava u evrima, pa se kaže – da, tu je deficit milion evra. A kad se radi o nekim dobrim stvarima, navodno, onda se kaže – e, tu je suficit 120.000.000 dinara. Znaju građani da je to isto, da je milion evra otprilike 120.000.000 dinara. Da ih naučite, isto, da suficit u budžetu nije dobra stvar i da od deficita u budžetu postoji samo jedna gora stvar, a to je suficit, posebno ako je posledica lošeg planiranja. Ili je to posledica nefinansiranja nečega što je bilo neophodno, da bi se čuvao novac, ili je izbegavanje nekih velikih poslova koje je isto trebalo finansirati iz budžeta. Budžetski balans je ono što je dobra stvar – i za Vladu, i za budžet i za celu državu. Suficit nije. Objasnite im to.

Objasnite im i da je u poslednjih četiri-pet godina rast BDP-a u Srbiji jedva preko 1% i da to nikako ne može biti najviše u regionu ili najviše u Evropi. Naprotiv, to je najmanje. U pet-šest godina mi jedva preskačemo 1% rasta godišnjeg BDP-a, i to je jako loša stvar. To ne može da se promeni tako što ćemo da lažemo.

Objasnite da je zaposlenost smanjena sa 26% na 12-13%, ili koliko sad kažu, samo promenom metodologije i odlaskom mladih i sposobnih ljudi sa biroa – ne u firme nego u inostranstvo. A da je nominalni broj zaposlenih promenjen vrlo malo i da je i dalje manji nego što je bio, recimo, 2003. godine, i da je nemoguće da zapošljavanje bude tako uspešno, veliko i široko a da ne raste BDP. Pa gde rade ti ljudi? Šta oni proizvode? Hajde malo da pređemo neke prve lekcije iz zabavišta za ekonomiste pa da onda znamo o čemu pričamo.

Znači, pohvale timu iz Narodne banke, guvernerki i njenoj ekipi za predloge zakona, uz žaljenje što to nije bilo ranije. Nadam se da će naredni zakoni koji dolaze iz Narodne banke biti brži, odnosno da će biti dobri a u sprovođenju i donošenju brži nego što je to bilo s ovim.

Načelno, podržavam i ove zakone koji su predloženi u ime Vlade.

Da ne bi bilo sve idilično, moram da iskoristim prisustvo guvernerke i da je pitam da da odgovor... Ja, inače, predlažem ovde skoro godinu dana da se obrazuje anketni odbor radi utvrđivanja činjenica i okolnosti koje su dovele do nezakonitog oduzimanja dozvole za rad Akcionarskom društvu za osiguranje „Takovo osiguranje“ Kragujevac. Oni kažu... A ja sam spreman ne da stajem uz bilo čiju stranu, nego da dođemo do činjenica, da se utvrdi odgovornost NBS zbog oduzimanja dozvole za rad ovom osiguranju, jer je navedeno da je zbog nedostatka tehničkih rezervi ono ugašeno, a kasnija analiza je došla do toga da su te rezerve bile iznad nivoa koji su prisutni kod drugih osiguranja. Zatim, da se utvrdi odgovornost za uništenu reputaciju

firme i njenog vlasnika, odgovornost za 108 zaposlenih koji su ostali bez posla i da se utvrdi da li je postojala saglasnost pravne službe NBS za oduzimanje dozvole za rad Akcionarskog društva za osiguranje „Takovo osiguranje“ Kragujevac i da li je u likvidacionom postupku ovog osiguranja utvrđeno da nije bilo potrebe za oduzimanjem dozvole za rad.

Mislim da srpska javnost, ne samo ovih 408 porodica iz Kragujevca, ne samo vlasnici ili vlasnik tog osiguranja... Koje je, inače, koliko sam shvatio, trebalo da bude prodato nekom drugom stranom osiguranju, a vi kao institucija, možda čak i vi lično, optuženi ste da ste to sprečili da biste zaštitili interese konkurencije. Nisam sudija, neću da sudim o tome, ali mislim da srpska javnost treba da dobije adekvatan odgovor na ovu temu. Hvala vam.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala.

Guvernerka Jorgovanka Tabaković ima reč.

Izvolite.

JORGOVANKA TABAKOVIĆ: Gospodine Živkoviću, vi ste malo, kako bih to rekla, pokušali simpatično sve da jednu ozbiljnu temu stavite u, onako, jedan humoristički okvir.

Kao prvo, humor je da meni kažete da treba da podučim predsednika. Da nije bilo političke volje i da nema političke stabilnosti, ne bih mogla da govorim ni o učincima Narodne banke Srbije, finansijskoj stabilnosti i stabilnosti relativnoj kursa i o niskoj i stabilnoj inflaciji. Da nije bilo Aleksandra Vučića na mestu premijera, koji je ustanovio koordinaciju monetarne i fiskalne politike i da ne delimo iste sisteme vrednosti kako se radi za svoju državu, ja danas ne bih sedela ovde, niti biste vi mogli da govorite da danas kurs vredi 118,16, plaćate za jedan evro, i da je Narodna banka Srbije sa današnjim danom do ovog trenutka stvorila rezerve, samo u ovoj godini, od preko 780.000.000 evra za turbulentna vremena koja dolaze iz okruženja. Ne treba mi da preuzimam tuđe zasluge, imam dovoljno onih ostvarenih u timu koji se zove država Srbija, gde se zna ko šta radi.

I, neka mi zameri ko god hoće, meni je prilično teško padalo kada su se zasluge za sproveden aranžman MMF-a, u kojem se branio interes građana Srbije, ne slušali saveti, to je naš aranžman, ali su se preporuke sprovodile tako da to bude u interesu građana i u skladu sa teškim trenutkom, dodeljivale drugima. Jer znam, prisustvovala sam razgovorima i neću da čekam da neko piše memoare, hoću danas javno da kažem – da nije bilo političke volje, snage koja stoji iza tog čoveka, a od mene tražite da ga ja podučavam, ne bi bilo ni aranžmana, ni ove stabilnosti, ni ovih rezultata, ni ove naše sednice danas, tvrdim.

Jer, ono što se u Italiji dešava poslednja dva dana podiglo je premiju rizika u svim zemljama u okruženju, ta sama nestabilnost oko formiranja Vlade. Mi smo imali pet izbornih ciklusa ovde, nije bilo zloupotreba

monetarne politike, niti je bilo koja mera bila primenjivana drugačije, niti je bilo koje ponašanje bilo drugačije, zato što je država bila ispred jeftinih političkih poena, ispred ličnog interesa i svega ostalog.

I sad vi govorite da neko nije dovoljno obučen, upućen ili da ne zna. A čiji su ovi rezultati? Čijom zaslugom je Srbija na listama najuglednijih, na listama onih sa kojima se razgovara, pa, ako hoćete, i na listi zemalja koja ima valutu drugu po snazi, a zatekla sam je četvrtu najgoru? Nije samo moj rezultat.

Zašto vi imate pravo da to tvrdite? Zato što se igrate statistikom – nekad koristite procenite, nekad koristite apsolutne cifre, pa mi govorite o apsolutnim brojkama javnog duga, šta je veće a šta je manje. To znaju deca u osnovnoj školi. Javni dug se meri u odnosu na BDP, u odnosu na bruto društveni proizvod. To je jedina mera o kojoj možemo da govorimo. Zato i radimo na rastu BDP-a. A vi ga tako lepo uprosečite, ko ovi naši sa međubankarskim naknadama za kartice – najskuplje kartice i najjeftiniju, domaću „dinu“ i, u proseku, podnošljivo. Nije to istina.

Niti možemo da govorimo o negativnim stopama rasta i obavezi prema MMF-u iz 2009. godine, koja je iznosila 1.600.000 i koju je vraćala ova država od leta 2012. godine donedavno. Dinar jedan, evro jedan nemamo duga prema MMF-u, ni troška za aranžman. Pa šta mislite, ja sam genijalna? Ili je Vujović bio genijalan? Odličan je bio. Ali prosto mi teško pada kada baštinite te rezultate govoreći – ovaj je zaslužan, a ovi drugi su tu nešto statirali. Pa, bez te političke stabilnosti koju danas imamo, koja je kamen temeljac za sve, nema priče o ostaloj stabilnosti.

Ali, koliko se vi... Ja to mogu da nazovem samo humorom, to za mene prosto nije ozbiljna rasprava, izvinite, ali moram tako. Kao što je humoristička priča da za propast „Takovo osiguranja“ bude kriv neko drugi, a ne akcionar, koji je nenamenskim izdvajanjem u tehničke rezerve doveo svoje osiguravajuće društvo i svoje zaposlene u situaciju da im bude oduzeta dozvola. I tu smo dugo čekali kao institucija i kao sistem; nasledila sam meko srce organa Narodne banke prema „Takovo osiguranju“, i sama sam bila neko ko im je davao više prilika da izvrše izdvajanje i adekvatno pokriće tehničkih rezervi. Ne na izveštajne datume, pa nećemo da se igramo mačke i miša, to se zna, da u kontinuitetu morate da imate određeni nivo tehničkih rezervi. Po Zakonu o osiguranju, koji je važio 2004–2015. godine, jednostavno nije bilo drugog rešenja nego da se oduzme dozvola „Takovo osiguranju“. Više upozorenja i iščekivanja tih navodnih investitora, molbi, razgovora i na kraju je morala da bude oduzeta dozvola.

Ono što je važno da znate jeste da je sudski postupak koji je vođen okončan potvrđivanjem ispravnosti naše odluke, odnosno da vlasnici „Takovo osiguranja“ jesu izgubili spor. Sva njihova snaga da u medijima produžavaju

priču o tome je prosto izgubila na značaju, snazi, pa se čudim i vama, koji jeste čovek koji ume da se našali s ovim prosecima, ciframa, javnim dugom i ostalim, da ste uopšte postavili to pitanje ako smo u više navrata i uvek dosledno i jednako odgovarali i medijima i svima ostalima zašto je u stvari „Takovo osiguranje“ došlo u ovu situaciju.

„Takovo osiguranje“ i sve ono što je moralo da bude delicencirano, delicencirano je nepristrasno, onako kako i danas radim svoj posao. Ne gledam u table banaka, ne gledam u liste članova upravnih odbora, ne gledam u to ko su vlasnici.

Ako se ičim hvalim, to je stabilnost deviznog kursa, relativna, koja je stabilnost i za uvoznike i za izvoznike, i za one koji daju kredite i za one koji kredite uzimaju, i za one koji štede i za one koji pozajmljuju, jer jedina tačka u kojoj se spaja interes svih, to je stabilnost.

Odnos guvernera, koji je odgovoran ovom parlamentu ovde i onima koji za ovaj parlament glasaju, jeste nepristrasnost koju imam i koju sam dokazala načinom na koji su ovi postupci vođeni, okončani a koji ostaju ispravno lice Narodne banke Srbije, koja vodi računa o finansijskoj stabilnosti time što nije mekog srca ni prema kome. Odgovornost za tih 108 zaposlenih i sve ostalo snosi isključivo akcionar, na isti onakav način kako je sud presudio i da mali akcionari nemaju prava da zahtevaju od Narodne banke bilo kakvu vrstu odgovornosti za „Agrobanku“ zato što su oni imali mehanizme i načine da zaštite svoje interese kao akcionari.

Uostalom, raspravljali smo ovde, opet je neko zaboravio da sam bila 2015. godine, uvodeći jednu novu ulogu NBS, a to je restrukturiranje banaka, gde je lepo redosledom propisano ko prvi, ko drugi, a ko treći snosi rizik za poslovanje banke u smislu činjenja štete. Vrlo visoko rangirani, prvoprovzani jesu upravo akcionari. Znači, akcionari ne mogu da se ponašaju kao vlasnici koji ne žive na svom imanju. Ne mogu da se pravdaju maskiranim menadžerima koji su im dali lažne izveštaje. Znači, ljudi ili su površni u poslu, ili namerno žmure na jedno oko. Kad se desi problem, onda bi rado da neko drugi snosi troškove njihovog nečinjenja ili površnog odnosa prema sopstvenoj imovini.

Narodna banka Srbije nema prava da prevaljuje troškove bilo čijeg neodgovornog ponašanja ili površnog odnosa ili verovanja u revizorske i ostale izveštaje i da trošak snose građani Srbije preko budžeta, a kroz osigurane depozite ili kroz sve ono što direktive – koje ste i sami pominjali, neke od njih, a neke i niste, najnovije, npr. restrukturiranje, u rang EU smo, gde vodimo računa o sigurnosti – propisuju, a mi smo dužni da se toga pridržavamo.

Pošto smo vi i ja kolege još od 1993. godine, ako se sećam iz prvih saziva, ja ću vama zbog tog odnosa, privatizujem svoju funkciju i naš odnos,

da dostavim sve ono što je moguće javno dostaviti iz sudskog postupka u vezi sa „Takovo osiguranjem“, da vidite da apsolutno nema nijedne zapete u kojoj je Narodna banka postupila kako ne treba. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, gospođo Tabaković.

Reč ima narodni poslanik Zoran Živković.

Izvolite.

ZORAN ŽIVKOVIĆ: Dakle, hvala vam na iscrpnom odgovoru. Ne znam zašto ste u jednom delu bili malo negativno emotivno raspoloženi, dobili ste komplimente s moje strane. Ne mogu baš da delim komplimente i vašem predsedniku, to i sami znate, i za to postoje ne samo politički nego i razlozi koji se tiču činjenica.

Naravno da je važan odnos nominalne vrednosti javnog duga i procenta učešća u BDP-u. Ali kako je moguće da javni dug poraste za šest godina za deset milijardi, što mu dođe negde 70% u odnosu na zatečeni, a da rast BDP-a godišnje bude 1%? To je malo teško. Hajde neka bude i procenat na procenat, to ne može da bude više od 10%, hajde da budemo široke ruke. A javni dug je porastao 70%. Tako da vam je to objašnjenje jako interesantno, ali nije duhovito i komično, kao što vi kažete meni, nego je tragikomično.

Naravno, sećam se ja i nekih drugih vlada, recimo, one vlade sa kraja devedesetih, koja je ostavila dug koji je bio 210% BDP-a 2000. godine. Da li je tako bilo?

(Jorgovanka Tabaković dobacuje.)

Samo da završim, ja vas nisam prekidao. Bez obzira na to što se dugo poznamo, da zadržimo zbog institucije, zbog tela...

Pa je onda od 2000. do kraja 2003. godine taj dug smanjen za dobrih 30-40%, pa se ja ne hvalim time, zato što je to, naravno, bila normalna stvar. Niti hvalimo bilo koga, svako radi svoj deo posla. Ali i pored svega toga i lepih reči koje vi morate da uputite predsedniku svoje stranke, ili želite...

(Predsedavajući: Vreme.)

... Što je još gore, ipak je 24 veće od 14, uvek bilo i ostaće.

(Jorgovanka Tabaković: Dođite malo na obuku u Narodnu banku.)

Hoću, hoću, kako ne, pozovite.

Vi me niste isključili, ja koristim pravo da zloupotrebljavam govornicu...

PRESEDAVAJUĆI: Hvala.

(Zoran Živković: Otišao sistem.)

Nije otišao sistem, nego vam mi dajemo priliku da govorite, naravno.

Reč ima narodni poslanik Marijan Rističević, povreda Poslovnika.

Izvolite.

MARIJAN RISTIČEVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, reklamiram član 107, povreda dostojanstva.

Gospodin Živković je moj kolega u pokušaju, kolega poljoprivrednik, inače veliki podržavalac Crvenih beretki, kojima je upriličio, nekoliko meseci pre ubistva premijera, zabavu u Kuli.

Sad nešto o dugu, jer iz tog vremena je govorio. Dug je smanjen zahvaljujući...

(Zoran Živković: Kakve to veze ima sa Poslovníkom?)

Povreda dostojanstva. Znači, povredio je dostojanstvo tako što nije rekao da je dug smanjen zato što su Pariski i Londonski klub oprostili negde između četiri i pet milijardi duga, pa je to uticalo na smanjenje 2003. godine. Takođe, zaboravio je da kaže da su prodali kompletnu društvenu privredu za 6,7 milijardi, da je donatorska podrška bila 4,5 milijarde i da je, sem ovog duga od 17 milijardi, bio i taj dug koji su potrošili, od 15 milijardi. Dakle, mnogo toga je on zaboravio, ali nisam ja.

Govorio je o kamatama, on koji je lihvario. Evo, ovde držim ugovor, sastavljen 21. juna 2012. godine između Zorana Živkovića i Zorana Živkovića, možete da vidite ovde i potpise, da je Zoran Živković uzajmio pare Zoranu Živkoviću, 41.000 evra, uz kamatnu stopu od 10%. Samo trenutak, veoma zanimljivo: Zoran Živković je Zoranu Živkoviću pozajmio novac na godinu dana uz kamatnu stopu od 10%, on je bio i banka, 10% godišnje. Ali je zanimljivo, kaže: „Ugovor se može produžiti samo u pismenoj formi, uz obostranu saglasnost ugovornih strana“. Sad zamislite obostranu saglasnost između Zorana Ž. ...

(Predsedavajući: Hvala.)

Zato je nerazumno teško objasniti da je nerazuman. Da se to može, i ne bi bio nerazuman. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje? (Ne.)

Reč ima narodna poslanica Sanda Rašković Ivić.

Izvolite, koleginice.

SANDA RAŠKOVIĆ IVIĆ: Hvala, gospodine predsedavajući.

Gospodo guvernerka, gospodine ministre, dame i gospodo narodni poslanici, danas raspravljamo o celom nizu zakona i sporazuma o zajmu, a pre nešto manje od 48 časova dobili smo ovaj materijal da ga pročitamo i da se pripremimo. Priznaćete, da se radi o ruskim klasicima (koje, sigurna sam, svi rado čitamo i lako se čitaju i pitki su), za 48 časova nije bilo moguće sve ovo pročitati i dobro se spremirati za raspravu, pa se unapred izvinjavam što će moja diskusija o ovome biti dosta manjkava i što neću moći da se dotaknem baš svih zakona, nego samo nekih koje sam mogla da proučim i pročitam.

Naravno, među ovim zakonima ima i onih koji su jako dobri i koristim priliku da neke od njih i pohvalim, i pohvaliću, a određeni zakoni izazivaju

neke sumnje o kojima bih volela da ovde zajednički porazgovaramo i prodiskutujemo.

Prvo imamo ovaj Predlog zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga kod ugovaranja na daljinu. Tu je potpuno jasno da je generalno ceo tekst Predloga zakona onako „natopljen“ idejom da se poboljša zaštita korisnika onlajn finansijskih usluga, odnosno onlajn potrošača.

Primeru imam na rešenje u članu 13, koji uređuje mogućnost potrošača da bez posledica odustane od ugovora, kao i određene izuzetke gde to nije moguće, mahom opravdane, sem u jednom slučaju koji smatram neopravdanim.

Pročitacu – korisnik nema pravo na odustanak iz stava 1. ovog člana u slučaju zaključenja sledećih ugovora: ugovora na daljinu o kreditu koji je obezbeđen hipotekom, kao i ugovora na daljinu čiji je predmet kupovina nepokretnosti, odnosno finansiranje takve kupovine, ako su korisniku preneti sredstva kredita, odnosno sredstva za ovo finansiranje.

Moje pitanje jeste: zašto ne bi mogao da odustane ukoliko izvrši potpuni povraćaj sredstava, uz istovremeno obaveštenje o otkazu ugovora? Ja ovde imam utisak da se na ovom mestu ipak favorizuje poslovanje poslovnih banaka kao pružalaca konkretne finansijske usluge. Možda je moj utisak pogrešan, ali stiče se takav. Mislim da banke ne treba dalje favorizovati u ovom smislu, jer znamo svi dobro da su one jako dobro prihodovale, da su prihodovale u 2017. godini pola milijarde evra.

Takođe, zakonom su korisnici zaštićeni od pružanja i naplaćivanja usluga koje nisu tražili. To je u teoriji odlično, međutim, u praksi to izgleda sasvim drugačije. Meni se lično desilo, a i mnogim mojim prijateljima da su morali da plate prvo 180, pa 360, pa čak i 2.000 dinara jednom domaćem telefonskom provajderu za neke usluge za koje nisu imali pojma koje su, a to su usluge koje su bile vezane uz jednu firmu koja „sedi“ u Švajcarskoj, odnosno u Luksemburgu. Kada sam otišla tamo, rečeno mi je da moram da pazim kako stiskam dugmiće jer slučajno mogu da pritisnem neko dugme koje će me onda odvesti ka tim dugovima. Naravno, za to vi niste krivi, ja to prosto iznosim kao jedan primer.

Isto tako, ako putujete, recimo, „Er Srbijom“ a onlajn radite, onda kaže tamo jedna opcija – rezervacija sedišta. I onda, ako idete dalje, neće vam dati bez te rezervacije sedišta, i to se plaća, čini mi se, nekih 480 dinara u jednom pravcu, znači bezmalo 1.000 dinara u oba pravca, ali onda se opet kaže – pa nije trebalo, ima jedno malo dugmence tamo dole levo koje vam omogućava da idete dalje.

Znači, jedna stvar je praksa, druga stvar je teorija. U teoriji je sve dobro, međutim, mi smo daleko od toga da u praksi stvari štimaju; prosto, kao

da imamo u našem društvu institucionalizovanu prevaru i to da sad ako prođe, prošlo je.

Dalje imamo Predlog zakona o međubankarskim naknadama. Ja tu podržavam zaista sve i tu ste mnoge stvari objasnili, čak i meni koja sam medicinarica pa ovo ništa ne razumem; nešto sam zaista iz ovog zakona naučila i svakako podržavam da se ove međubankarske naknade smanje. To je zaista jako dobro.

Dalje dolazimo do Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o Narodnoj banci. Prvo pitanje, na koje uz najbolju volju ne vidim jasan odgovor u obrazloženju uz Predlog zakona, jeste – zašto se ukida Uprava za nadzor nad finansijskim institucijama Narodne banke Srbije?

Naime, pre samo dva meseca, da vidim, tačno 22. marta 2018. godine, Skupština Srbije je za direktora Uprave za nadzor nad finansijskim institucijama Narodne banke Srbije izabrala gospodina Željka Jovića, koji je od 2012. u Narodnoj banci, da bismo sad u okviru novog zakona imali gašenje tog sektora. Sad je pitanje zašto je čovek biran i dato mu je da bude malo više od dva meseca tu. On sada vrši dužnost viceguvernera, a opet, ja sam tamo našla da Uprava za nadzor ima direktora, koji ne može biti iz redova viceguvernera, ali zato, valjda, viceguverner može da bude iz redova direktora.

Takođe, u članu 29. kaže: „Funkcioner Narodne banke Srbije se posle prestanka funkcije, u periodu od šest meseci, a direktor Uprave za nadzor u periodu od godinu dana, ne može zaposliti ili na drugi način radno angažovati u finansijskoj instituciji ili drugom pravnom licu nad kojim Narodne banke Srbije vrši nadzor ili s kojim saraduje u obavljanju svojih funkcija.“

Meni je potpuno jasno da je godinu dana moratorijuma zapošljavanja sasvim normalno zato što neko ko radi u NBS zaista ima veliku dostupnost svim mogućim vrlo poverljivim i značajnim informacijama i, ako dođe da radi za jednu banku, taj čovek je suvo zlato. Meni je žao, i amandmansi smo intervenisali, zašto je taj deo smanjen na pola godine i zašto to nije ostalo godinu dana? Jer, ipak, godinu dana kad prođe, to nije dovoljno ali je ipak neki period.

Dalje, kada pogledamo u članu 15. šta sve radi Uprava za nadzor, odnosno Izvršni odbor na predlog Uprave za nadzor, ovde kaže ovako: „Izvršni odbor na predlog Uprave za nadzor rešenjem odlučuje o davanju i oduzimanju bankama dozvola za rad, o davanju i oduzimanju društvima za osiguranje dozvola za obavljanje poslova osiguranja, o davanju i oduzimanju dozvola za obavljanje poslova finansijskog lizinga, o davanju i oduzimanju društvima za upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondovima dozvola za rad i dozvola za upravljanje tim fondovima, kao i o ispunjenosti uslova za pokretanje stečajnog postupka, odnosno postupka likvidacije nad ovim finansijskim institucijama.“

Ovde vidimo da je ova Uprava za nadzor bila vrlo značajna i da je ona, u stvari, davala i oduzimala dozvole za rad raznim subjektima. Ovde primećujem kod ovog zakonskog rešenja nešto slično onome što smo imali, recimo, i kod prosvetnih zakona, da se radi o nekoj centralizaciji, odnosno da se preuzimaju neke funkcije koje su imali određeni sektori i da se to centralizuje.

Drugo moje pitanje jeste promena odredbe člana 26. Naime, član 26. kaže da „guverneru, viceguvernerima i članovima Saveta (u daljem tekstu: funkcioner NBS) prestaje funkcija istekom mandata, a pre isteka mandata ako podnesu pismenu ostavku, kao i u slučaju razrešenja s funkcije“.

„Novi funkcioner Narodne banke Srbije bira se najkasnije do isteka mandata funkcionera kome ističe mandat, a najranije 120 dana“, to je sada novina, „pre dana isteka mandata. Mandat novog funkcionera počinje da teče narednog dana od dana prestanka funkcije prethodnog funkcionera.“

Ovo bi prošlo potpuno pored mene da nije situacija sada u društvu i državi kakva jeste. Nekako, mislim da možda vi, gospođo Tabaković, kao aktuelna guvernerka, a verujem da ćete biti kandidat i za novog guvernera NBS, želite na neki način da se osigurate, da zauzmete tu svoju funkciju, jer će možda na jesen biti održani parlamentarni izbori, možda i neki referendum, pa onda na taj način... To su prosto neka moja politička razmišljanja, dozvolićete mi da na njih imam pravo, pa bismo voleli da čujemo od vas šta o toj temi mislite. Vi možete da kažete – dobro, ja nisam ovde politička ličnost, ali čini mi se da je u vašim iskazima bilo dosta toga što je bilo političko. Pre svega, to je bila jedna vrlo velika pohvala predsednika Aleksandra Vučića, od koga sigurno očekujete podršku za vaše nominovanje, odnosno izbor za guvernersko mesto. To je sve legitimno i normalno, ali kažem prosto da, po zakonu, ne bi trebalo da se guverner pača u politiku. A ja vas zbog vaših diskursa danas pitam i ovo – da li vi znate nešto što ja ne znam?

Inače, što se tiče ovih zakona koji su dobri i koji su, istina, došli malo sa zakašnjenjem – to su primetile i moje kolege a i vi ste takođe, gospođo guvernerka, sami rekli – nekako ne mogu da se otmem utisku da su i ovi zakoni jedan deo vaše, volim da se našalim, „devojačke spreme“. Kao što je Siniša Mali kao ministar finansija dobio „devojačku spremu“ povećanje penzija, tako i vi dobijate „devojačku spremu“ – ove zaista dobre zakone, koji će vas kvalifikovati za novu kandidaturu.

Dalje, imamo Predlog zakona o finansijskom obezbeđenju. Očekivala sam da ovde vidim ministra finansija, za koga verujem da bi mogao bolje da raspravlja jer se ovde radi o tržištu kapitala, koje je zaista u Srbiji, ne mogu da kažem zamrlo, ali nije na onom nivou kao u zemljama Evropske unije ili u zemljama koje su kandidati, odnosno žele da uđu u Evropsku uniju.

Pre svega, nešto bih rekla o samoj berzi, koja je u Srbiji na izdisaju, i o tome da je u zemljama koje zaista žele da imaju pravo tržište kapitala berza mnogo aktivnija nego što je to u našoj zemlji. Tu dolazimo, recimo, do dva pitanja, a to su pitanje akcija EPS-a i pitanje akcija „Telekoma“.

Govoriću o akcijama „Telekoma“. Da stvar bude odmah jasna, ja lično, kao i moja stranka, Narodna stranka, zalažemo se za to da se ni „Telekom“, ni EPS, kao nacionalni resursi, ne prodaju. Mi podržavamo to da se ne prodaju ovi veliki nacionalni sistemi, koji zaista predstavljaju pravo nacionalno blago i nacionalni resurs. Međutim, 4.800.000 ljudi je dobilo akcije „Telekoma“, koje ne mogu da prodaju na berzi. To ne bi oštetilo „Telekom“ ni u kom slučaju, niti bi ga prodalo, zato što te akcije čine samo jedan mali deo, čini mi se do 15%, njegove ukupne vrednosti. Kako onda videti koliko taj „Telekom“, EPS ili neke druge značajne firme vrede ako se sa tim akcijama ne može izaći na berzu?

Ono što bih takođe želela da kažem jeste da je Beograd interesantan firmama koje se bave posredovanjem na međunarodnom finansijskom tržištu. U tim firmama mahom rade mladi ljudi, koji znaju engleski, dobro su obrazovani, a nisu dobro plaćeni. Oni su, tako edukovani, u stvari zaposleni da bi vrteli telefone klijenata širom sveta s ciljem da ih animiraju da investiraju, ali oni ne animiraju investicije u Srbiju, nego animiraju investicije u neke druge lokacije, gde je tržište kapitala nešto bolje. Investitori dolaze i onda kada imate dobar ambijent za investiranje, pravni, ali i kada imate dobro tržište kapitala, a to tržište kapitala kod nas nije u najboljem redu, dosta je neuredno, rekla bih, i slabo.

Dalje, ovde sam našla da ovaj zakon prepoznaje razvoj trgovine finansijskim derivatima, tzv. fjučersima i opcijama. Malo sam se interesovala i videla da je, recimo, Država Izrael i izraelski parlament ukinuli ovu vrstu trgovine fjučersima i opcijama, jer se videlo da koliko god to smanjuje rizik za državu, toliko povećava rizik za privatna lica, za ljude koji tu mogu da budu na velikom gubitku. Tako da bih rekla da je ovo, po mom mišljenju, čist višak i da o ovome treba razmisliti, jer Srbija je već isuviše, na neki način, postala kolonija i još ova tačka joj nije potrebna. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Reč ima Jorgovanka Tabaković.

JORGOVANKA TABAKOVIĆ: Kao prvo, govorili ste ne o zakonu koji štiti korisnike usluga, odnosno ugovaranje na daljinu, nego o Zakonu o zaštiti potrošača pominjući vaš personalni problem sa nekim provajderom, telefonskim. Verujem da ste to koristili samo kao analogiju da se to što se u praksi dešava razlikuje od teorije.

Narodna banka Srbije zaista nema nameru da oni zakoni koje donese ostanu mrtvo slovo na papiru, i nikad nisu mrtvo slovo na papiru. Možda malo duže razmišljamo dok donosimo rešenja, ali onog trenutka kada izađemo sa

nekim rešenjima, mi imamo i efektivne instrumente za sprovođenje tih zakona i nikada na naš teret nije mogla da padne takva senka da donosimo zakone koji su nesprovodivi. Ima problema, ali ih prevazilazimo poboljšavanjem internih procedura, tako da verujte da smo kod ovog zakona predvideli sve da ne može da se desi takav slučaj o kojem vi govorite.

Nije tu gospodin Stevanović, ostala sam mu dužna za onih 3.000 dinara, ko odgovara, da li korisnik kartice koji izgubi i PIN i karticu ili odgovara banka. Za krajnju nepažnju, eksplicitni smo, mora da odgovara građanin koji nije sačuvao ni karticu ni PIN. Ali želimo da povećamo odgovornost banke, da ona radi na sigurnosnim elementima svih detalja koji se nalaze na kartici, ali i na edukaciji korisnika, gde to mora da pođe od onog – postavljaju se kamere na bankomatima, vodite računa da vam neko ne ukrade PIN.

Znači, niti smo blagonakloni prema korisnicima usluga preterano, ne želeći da ponižavamo ljude time što im oduzimamo odgovornost da brinu o svojoj kartici i PIN-u, zna se eksplicitno, 3.000 je trošak koji snosi građanin, ali kažemo da se cene okolnosti te krajnje nepažnje za trošak iznad 3.000, do onih 15.000 o kojima govorimo.

Tako smo precizni i jasni i ne krijemo ništa ni u jednom od ovih zakonskih rešenja. Pa, da počnem od sebe. Ovaj zakon o izmenama i dopunama predviđa mogućnost izbora funkcionera, viceguvernera – kada usvojimo ovaj zakon, neće biti direktora Uprave, objasniću i to šta je bilo i zašto ga više nema – može da se bira najranije 120 dana pre isteka mandata, najkasnije na samom isteku. Precizan odgovor.

Ne želim lično da se osiguram ni na koji način, zato što moj način vođenja NBS i neophodna koordinacija sa Vladom Republike Srbije podrazumeva da, ne zamerite, u toj nekoj hipotetičkoj varijanti, kako vi kažete, da se nekada desi neki referendum ili promena vlasti, niko mene ne bi morao da podseća da podnesem ostavku na to mesto ako ljudi sa kojima sada radim na stabilnosti Srbije, ja u finansijskoj, a oni u mnogo širem opsegu stabilnosti, da ostanem i da sama radim ili, kako se to zove, kohabitiram sa nekim... Nisam takav čovek. Budite sigurni, u toj nekoj teorijskoj, ne verujem skoro izvesnoj, mogućnosti, ali ako se desi, evo, dajem javno obećanje, Jorgovanka Tabaković neće biti na mestu guvernera iako bude izabrana za drugi mandat, ako ona politička opcija, one političke ideje i vrednosti koje su se pokazale ispravnim, poželjnim i podržanim od građana Srbije izgube podršku. Da li sam bila dovoljno jasna, da li treba još nešto eksplicitnije da kažem ili izjavim ovde?

Drugo, „devojačka sprema“... A ko meni piše ove zakone? Kakva devojačka sprema? Ja od avgusta 2012. godine u Narodnoj banci, od ujutru do uveče, svaki papir okrenem, proverim, svaku instrukciju dam. To znaju svi

zaposleni u Narodnoj banci. Pa ko je meni ovo napisao, neki konsultanti? Ovo je vlasništvo ljudi u Narodnoj banci Srbije.

I, trenutak u kojem ovo radimo, mislite da smo čekali trenutak da bude izbor? Ma taman posla. To nema nikakve veze s tim. Prosto, za neke stvari moraju da sazru okolnosti. Poštujući vaše prioritete, sve ono što se dešavalo, kao izbori, mi smo sad došli na red.

Kad je reč o direktoru Uprave, razlog zašto dajemo ovu mogućnost izbora 120 dana najranije ili istekom mandata jeste upravo slučaj koji smo imali sa direktorom Uprave. Prethodnom direktoru Uprave istekao je mandat u novembru. Obavljen je intervju, sve završeno i mi smo zbog opštih okolnosti, zvanično izglasanog, dobili direktora Uprave nedavno, pre dva meseca. Nismo se mi ništa premišljali i razmišljali, prosto, tehnički je nužno da se izbor funkcionera zbog kontinuiteta obavi na taj način.

Da li vi verujete da se od 2000. godine (meni je to moj saradnik Dević rekao) nije predvidelo ovakvo stabilno vreme i potreba da se guverner bira u toku isteka redovnog mandata, pa nismo imali ni to rešenje predviđeno, ni procedurama ovde, ni našim internim, ni u višim aktima koji važe u ovoj državi?

Znači, još jedna od zasluga stabilnosti koju mi svi zajednički živimo jeste potreba da se izbor funkcionera uradi tako da omogući kontinuitet rada institucije. To je jedini razlog, nema nikakvog tajnog, on je eksplicitan, otkriven, pokazan i objašnjen. Jer, direktor Uprave može da dobije ovlašćenje od guvernera. A, izvinite, kad se guverner ne izabere na vreme, ko će guverneru da da? On nema status v.d., ne može niko privremeno da obavlja njegovu funkciju, a to je precizno pravno izvedeno u drugim Ustavom definisanim kategorijama najviše vlasti.

Prosto, nema potrebe da tražite ništa tajno kad mi sve kažemo javno. To je razlog, to je osnov na kojem je izgrađeno poverenje prema Srbiji, od političkih odnosa, preko MMF-a, do onog odnosa koji ja želim da izgradim sa vama dajući vam jasno do znanja zašto to radimo.

Uprava kao uprava, to je jedan eksperiment koji smo pokušali da unesemo 2012. godine, gde je Uprava čovek sa dvoje ljudi, a sve ostalo su sektori koji rade svoj posao. Nakon ovoliko godina shvatili smo da preuzimanjem novih nadležnosti, posebno deviznog inspektorata, onog što radimo sa platnim institucijama, onog što treba da radimo sa platnim sistemima, menjačima, prosto to nije nadležnost koju može da radi samo jedan čovek kao direktor Uprave, koji inače nije neko ko sam odlučuje nego je član Izvršnog odbora, kolektivni organ odlučuje o svemu onom što ste vi decidno popisali: daje, oduzima, predlaže davanje i oduzimanje dozvola i svega ostalog.

Suštinski, Izvršni odbor, sa viceguvernerima i guvernerom na čelu, i nadalje će odlučivati o svemu tome što ste pobrojali, ali gubimo tu jednu kariku koja nas je usporavala. Sada je ona potrebna da se premosti, zato što su preširoke nadležnosti za jednog čoveka, odnosno jednog viceguvernera. I nema ništa iza, ništa tajno, nikakve skrivene agende i namere, cilj nam je da budemo što efikasniji i da sve svoje nadležnosti obavljamo u najkraćem mogućem roku, na najkvalitetniji način.

Zašto je taj rok skraćen? Klauzula zabrane konkurencije, ako se dobro sećam, 161. član zakona koji je regulisao rad, radne odnose, govorio je da ne možete da se zaposlite šest meseci, jer nosite kontakte, informacije itd., nego imate ono što se u zapadnom svetu zove „zlatni padobran“. Taj „zlatni padobran“ kod nas nije zlatni, ali država Srbija nema toliko mnogo novca da bi plaćala predugo sedenje a, s druge strane, zaista računamo na kvalitet ljudi koji rade u Narodnoj banci, jer nemamo negativnih iskustava da će svoje informacije koje imaju prodavati.

Na čemu temeljimo ovo uverenje da štedimo novac, da ih ne plaćamo predugo i da verujemo u njihovu lojalnost Narodnoj banci Srbije? Da li se ikada bilo šta što se dešavalo u Narodnoj banci, oduzimanje dozvola, spajanje banaka, bilo koji postupak, vodio u medijima? Da li je ikada Narodna banka Srbije iskoračila s jednom neumerenom, neodmerenom informacijom mimo tržišnih učesnika koji, kad obave transakciju, onda saopštavaju o čemu je reč, uz podršku Narodne banke Srbije?

Imali smo mi raznih negativnih iskustava kada se ljudi neodmerenim izjavama igraju finansijskom stabilnošću pa kažu – Narodna banka je tražila ovo, Narodna banka kaže ono... Do nedavnog slučaja koji, evo, delim sa vama, gde je obaveza države Srbije, koju ima svaka druga država u EU, zbog Zakona o sprečavanju pranja novca, da se prati stranka, u smislu da li ste politički funkcioner. Jeste, i ja sam funkcioner i vi ste, gospođo Sanda. Kada neko od vaših ode u banku, oni treba da ga pitaju da li ima odnos s vama, jer vi možete da dobijete donacije, pomoć i preko nekog rođaka, prijatelja. To je standard EU, koji traži prepoznavanje stranke.

Znate šta su dve banke uradile želeći da ismeju sopstvenu državu u sprovođenju nečeg što je dobra praksa, jer se svi borimo protiv korupcije? Građanima u redu, koji čekaju za bilo šta, podele upitnik – da li ste funkcioner, da li ste saradnik funkcionera, da li ste političar ili ne znam šta već. To je praksa. Evo, možda je ova moja otvorenost i potrebna u ovom trenutku, što inače ne radim, ali te dve banke su već dobile opomene, jer one propisuju obrasce, one su dužne da obezbede mehanizme kojima će praćenje stranke i sprečavanje pranja novca da zaustave, obezbede i spreče, a oni lepo kažu – to je Narodna banka od nas tražila.

Zakon je donet od strane kolega iz Ministarstva finansija, hvala im, to je zajednički posao, svako od nas je doneo nedostajuće podzakonske akte. Mi, na primer, oko licenciranja svih finansijskih institucija još preciznije, iako smo to u praksi sprovodili, ali sada imamo i na papiru da neko mora da bude „reputabilan“, što kažu – *fit and proper*, da nema maslaca na glavi, a hoće po suncu da se šeta, što bi rekli Izraelci, koji nisu ukinuli ovo o čemu vi govorite, finansijsko obezbeđenje i derivate, to je informacija koju ste vi saopštili, ja je nemam, izvinite na digresiji zbog ove njihove dosetke. Ali svako mora da bude dovoljno ugledan, kvalifikovan i kompetentan, i Narodna banka to ceni. Da li će sada neko, kada neko konkuriše za člana upravnog, nadzornog odbora banke osiguranja, da kaže – ona zla Narodna banka to ne da? Ne, to su pravila. Da bismo bili uređeno društvo, svi moramo da ih poštujemo.

Zato nema straha, jer smo skratili rok za plaćanje tog perioda od šest meseci dok ne zasnuje radni odnos u nekoj drugoj firmi, da će prodati naše informacije. Jer, ljudi u Narodnoj banci nisu posebni, sve su to građani Srbije, ali imaju jedan poseban odnos zato što znaju značaj posla koji rade i znaju kvalitet informacija kojima raspolažu i kako nekome može da naškodi informacija koja je odata kako ne treba.

Čovek koji radi na snimanju naših sednica, dugo je tu, pred penzijom je... Svaka se sednica i svaki razgovor u Narodnoj banci snima, i to je dobra praksa, ja sam srećna što je tako. Taj gospodin, koji je pred penzijom, Nikola, kad god dođu novi prevodioci i saradnici, on ih okupi i kaže – ovo što ovde čujete ostaje u prostoriji svečane sale, ili sale 107 gde se sastanak obavlja, to nije ni za porodicu, to nije ni za najbliže prijatelje. Ova institucija, stara preko 130 godina, mora da čuva svoj ugled i verujte da svi na tome radimo na najbolji mogući način.

Izvinite zbog dugog odgovora, ali sam, uvažavajući vas, lično htela da vam sve ovo kažem.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, gospođo Tabaković.

Poštovani narodni poslanici, u skladu s članom 87. stav 1. Poslovnika Narodne skupštine, sada određujem pauzu u trajanju od jednog časa. Sa radom nastavljamo u 15 časova i 20 minuta. Hvala.

(Posle pauze – 15.25)

PRESEDAVAJUĆI (Vladimir Marinković): Nastavljamo sa radom, dame i gospodo narodni poslanici.

Reč ima narodni poslanik Miroslav Aleksić.

MIROSLAV ALEKSIĆ: Zahvaljujem, gospodine predsedavajući.

Poštovana guvernerko, predstavnici Ministarstva, evo, danas raspravljamo o jedanaest tačaka koje su na dnevnom redu, po starom i dobrom

običaju u objedinjenoj proceduri, po hitnom postupku ponovo. Ruku na srce, kada govorimo o objedinjenoj proceduri, bivalo je to i mnogo gore na prethodnim sednicama, a danas možemo naći i neku vezu između većeg dela zakona koji su danas na dnevnom redu. Međutim, ta praksa usvajanja po hitnom postupku zakona koji su jako važni... Jedan od njih je i zakon o privrednim društvima, koji ima 161 član; dobili smo u sredu saziv sednice, on je u ponedeljak ušao u Skupštinu, dakle apsolutno nedovoljno vremena za ozbiljnu pripremu, da ne govorim za ozbiljnu raspravu u Parlamentu. Ali to jeste način vođenja Srbije u poslednjih šest godina, koju aktuelni režim vodi.

Ako govorimo o tim hitnim postupcima i težnji da Srbija postane evropski uređeno društvo, pročitacu vam samo jednu rečenicu iz evropskog izveštaja a ona kaže – treba smanjiti korišćenje hitnih postupaka, moraju se izbeći mere koje ograničavaju mogućnost Narodne skupštine da delotvorno razmatra zakonodavstvo. Dakle, svi na to upozoravaju, ali, naravno, nastavlja se stara praksa da govorimo o velikom broju zakona, da se što netransparentnije donose zakoni iako od svakog zakona građani Republike Srbije mogu na svojoj koži da osele ili greške ili ono dobro što on može da donese.

Kada govorimo danas o setu ovih zakona koje predlaže Narodna banka, možemo reći da zapravo monetarna politika i ekonomska politika Republike Srbije, odnosno Vlade Republike Srbije imaju jedan te isti cilj, a to je da se teret kompletnih reformi, o kojima slušamo već šest godina, preko leđa građana Republike Srbije ostvari, da privreda i domaći preduzetnici zapravo imaju jedan podređen odnos u odnosu na strane preduzetnike, strana preduzeća i strane firme. Ta politika stvaranja poslovnog ambijenta za razvoj preduzetništva i rast privrede u Srbiji na duži rok je nemoguća zato što Vlada Srbije sa svojom ekonomskom politikom i Narodna banka sa svojom monetarnom politikom žele samo da na kratak rok, radi nekakvih propagandnih ciljeva, stvore privid da se u Srbiji bolje živi, da je u Srbiji sve sjajno i bajno, da je u Srbiji sve odlično, zanemarujući ono što će na duži rok i na duže staze osetiti pre svega privreda Srbije, a odmah zatim i građani Republike Srbije koji žive u ovoj zemlji.

Godine 2016. najavili ste da ćete promeniti preko četrdeset zakona koji se tiču preduzetništva u Srbiji, da će to biti godina preduzetništva; danas se nalazimo u 2018. godini, dobili smo pre dva dana ovde u skupštinsku proceduru zakon sa 161 članom, zakon o privrednim društvima, i sada treba na taj način da rešimo poslovni ambijent u Republici Srbiji.

Kakva je monetarna politika ove zemlje i kakav je odnos prema privrednicima, o tome najbolje govori podatak koliko je učešće malih i srednjih preduzeća u stvaranju BDP-a u Srbiji. Nadam se da guvernerka jako dobro zna da je to tridesetak procenata, tačnije, po poslednjim zvaničnim

podacima, privatni preduzetnici učestvuju sa 32% u kreiranju BDP-a. Prosek u Evropi je 60%, jedna Bugarska ima 60%, Hrvatska ima 51%. U Srbiji preduzetnici učestvuju sa svega 30%.

Kada govorimo o tome, to ništa ne čudi zato što vi svoju pažnju ne usmeravate prema malim i srednjim preduzećima, vi ste pre svega fokusirani na nekakve strane investitore, koji od Srbije i od građana Srbije prave jeftinu radnu snagu i prave robovlasničko društvo, gde dovodite raznorazne pletače kablova i najavljujete to kao zlatno investiciono doba Srbije, gde građani Srbije treba da budu srećni i zadovoljni ako dobiju radno mesto u fabrici da pletu kablove, nose pelene i primaju dvesta evra za to. Na tim osnovama se ne može izgraditi ekonomija i privredni rast u jednoj zemlji. Na takvim osnovama, gde dajete 10.000 i više evra strancu po jednom zaposlenom radniku, ne možete imati rezultat u Srbiji.

E, kad nemate rezultat, onda pribegavate nekakvim drugim merama kako biste stvorili privid nekakvog rasta i ekonomskog razvoja u Republici Srbiji. Međutim, i to teško ide. U poslednjih šest godina do 2017. Srbija je bila poslednja zemlja u regionu po visini stope rasta BDP-a. Prosečna stopa za pet godina je 1,3 procentna poena. Prosek na Balkanu je 2,3. Dakle, mi smo duplo manji od svih ostalih zemalja, iza Crne Gore, Bosne, Hrvatske, Slovenije i Makedonije. To je istina, govorim zvanične statističke podatke.

Dalje, Srbija spada među četrdeset zemalja sa najnižim rastom BDP-a. Govorite o nekakvom „ekonomskom tigru“, nekakvom prosperitetu, nekakvom razvoju, a, čini mi se, sve gore i gore se stvari odvijaju ovde u Srbiji, i tek će se odvijati. Tu ima, poštovana guvernerko, naročito i vašeg udela kada govorimo, pre svega, o vašoj monetarnoj politici i situaciji da, s jedne strane, imamo najnižu stopu privrednog rasta... Ne govorim o 2018. godini. Molim vas, kada mi budete odgovarali, da ne govorite o stopi u prvom kvartalu ove godine jer je i prošle godine u prvom kvartalu ona bila preko 3,5%, pa je spala na dva. To se gleda na nivou godine.

Dakle, imamo najnižu stopu rasta, imamo javni dug koji je danas 60% BDP-a (iliti 24 milijarde) i imamo dinar, koji je ojačao prema evru za 5%, a prema američkom dolaru za 15 procentnih poena; dinar je, izgleda, sada najjača valuta u svetu. Gde je tu logika? Nešto ne štima. Ako imate jaku domaću valutu, imate valjda i privredu, razvoj privrede, a mi nemamo razvoj privrede. Imamo konstantna nova zaduženja i imamo jaku valutu. Odgovor je da se dinar precenjuje veštački. Tu nema nikakve dileme. To je potpuno jasno.

Sada kada ste predložili ove zakone, pre svega zakon o izmenama i dopunama Zakona o NBS, to se može sublimirati u jednoj jedinjoj rečenici, a to je da se ukida Uprava za nadzor. Dakle, ne sadrži nikakve suštinske promene u radu Narodne banke Srbije, niti neke stvari koje su vezane za vođenje monetarne politike u Srbiji, a trebalo bi.

Reći ću vam kako vi utičete na stanje ekonomije u Srbiji. Kao prvo, Narodna banka kao institucija između ostalog postoji s jednim jedinim zadatkom, a to je da obezbedi dovoljnu količinu novca u prometu, i vi to vrlo dobro znate. A Srbija danas ima tri puta manje novca u prometu nego što je potrebno. Posledica toga je apsolutno zastrašujuća nelikvidnost privrede i građana Srbije i dugački rokovi plaćanja.

Kada govorimo o nelikvidnosti, gospođo guvernerka, danas u Srbiji imate 36.000 blokiranih privrednih društava, imate iznos blokade od dve i po milijarde evra. Pored vas i Vlada Republike Srbije kasni sa povraćajem PDV-a na koji imaju pravo i ostvarili su, dobili rešenje privrednici. Stalno je taj iznos oko tridesetak milijardi duga za povraćaj PDV-a. U takvoj situaciji, normalno da ne možemo govoriti o privrednom rastu i razvoju.

Novčana masa jeste nešto veća nego što je bila 2012. godine. Tačno je, povećali ste je u jednom iznosu, ali nedovoljno. I dalje nije dovoljno, praktično, da bi mogli da funkcionišu privreda i građani. I to što je povećana, povećana je, pre svega, kao posledica bede stanovništva Srbije jer je ta beda uslovlila rast kreditne aktivnosti tih naših građana.

Kada govorimo o jakom dinaru, to zaista deluje dobro. Znate, kada građani pogledaju, ne moraju da jure sada neke menjačnice, dilere po ulicama da menjaju devize, da jure da li će danas biti više ili manje, ali da li je to realno stanje Srbije i ekonomsko stanje u Srbiji? Nije. Prvo, što se tiče trenutnog kursa dinara, on je posledica, pre svega, interesa stranaca, kao što znate, koji državi pozajmljuju novac. Ovde ćemo govoriti sada o tome. Oni pozajmljuju državi novac i ostvaruju visoke prinose, visoke profite. Dakle, unose devize. Odnos ponude i potražnje definiše kurs, ako se ne varam.

Ovakav kurs odgovara uvoznima, gospođo guvernerka, i te kako, ali je vrlo depresivan za sve one firme koje se bave izvozom u Republici Srbiji, a valjda bi naša pažnja trebalo da bude fokusirana na njih, da proizvodimo i izvozimo. Ali ovakav kurs je depresivan za sve firme koje se bave izvozom.

Dalje, ako govorimo o monetarnoj politici, apsolutno sam stanovišta i smatramo, kao Narodna stranka, da referentnu stopu treba nadalje obarati, s ciljem da ona bude 2%, pre svega zbog pojeftinjenja kredita, što bi zapravo dovelo do povećanja privredne aktivnosti, za razliku od ovoga što sam dosad govorio, a to je zamiranje privredne aktivnosti jer sa svega 30% preduzetnici učestvuju u kreiranju BDP-a.

Vođenje pravilne monetarne politike jeste preduslov bilo kakvog privrednog napretka, i verujem da se svi oko toga slažemo, ali nema sreće u privredi ove zemlje gde su kamatne stope sa troškovima kredita veće nego što su profitne stope. Dakle, kada dođete u takav stadijum, ne možete govoriti o bilo kakvom privrednom rastu i razvoju jedne države.

Naravno, kao rezultat svega toga mi na današnjoj sednici na dnevnom redu imamo i zakone, odnosno sporazume o novim kreditima i novim zaduženjima. Republika Srbija, odnosno njeni građani danas duguju 24 milijarde evra, taj dug je 60% BDP-a. Godine 2012, pre vašeg dolaska na vlast, taj dug je bio 15 milijardi. Dakle, bio je skoro za deset, da budem precizan, devet milijardi je bio manji nego što je danas. E, sada kada vi govorite o svim vašim uspesima u ovih šest godina, ne možete da kažete da to nije istina. Deset milijardi evra je ova vlast zadužila Republiku Srbiju za šest godina vašeg mandata.

Sada kao najveći uspeh predstavljate to što u poslednje dve godine nije nastavio da raste javni dug u odnosu na 2015. godinu, kada ste dostigli vrhunac, kada je javni dug bio 25,3 milijarde, odnosno 76% BDP-a. Dakle, to je činjenica.

Kada govorite o rastu BDP-a u prvom kvartalu, treba da kažete i da ste u ovoj godini već zadužili građane Republike Srbije sa nova 504 miliona u prvom kvartalu emitovanjem hartija od vrednosti. Danas na ovoj sednici zadužujete građane Republike Srbije za novih 225 miliona evra. Dakle, nastavlja se pogubna politika daljeg zaduživanja Republike Srbije i njenih građana.

Pritom, stalno se služite ekonomskim kategorijama suficita i deficita, od kojih apsolutno ne zavisi život građana. To jest, zavisi, ali onda kada nemate suficit kojim se hvalite, nego, umesto što imate suficit, isplaćujete vaše obaveze prema građanima Republike Srbije, bilo da su to preduzetnici, bilo da su poljoprivrednici. Ali vi ne servisirate vaše obaveze, tekuće i dospele, pa kažete – imamo deficit, višak para u budžetu. To nije nikakva sposobnost, ali vi zbog propagande i laži kojima vladate šest godina želite da predstavite građanima takvu pogubnu ekonomsku politiku.

Kada govorite o padu, a maločas ste govorili, slušao sam vas pažljivo, o padu duga u odnosu na BDP, rekli ste da je on danas 60-ak posto, bio je 76% 2015. godine, rezultat tog pada nije povećanje privredne aktivnosti nego veštački podizanog dinara, odnosno održavanog dinara i kursnih razlika, odnosa evra i odnosa dolara. Dakle, da imate realan rast, on bi se pokazao, ne bismo govorili o rastu od 1,3 nego o rastu od 4 ili 5%, govorili bismo o investicijama, a ne da budemo na začelju i da naš rast bude daleko manji nego u svim zemljama u okruženju. Znači, Srbija je iza Crne Gore, iza Bosne, iza Hrvatske, da ne govorimo o Rumuniji, Bugarskoj i ostalim zemljama. Jedino možemo sa Makedonijom da se poredimo, ali kako stvari teku i Makedonci će biti iznad nas.

Rezultat toga su i prosečne plate, gospođo. Prosečne plate su u Srbiji i dalje daleko od onoga što imaju naše komšije iz susednih zemalja. Jedino mi i Makedonci smo tu na četiristo i nešto evra, svi ostali imaju više, i Crna Gora i

Hrvatska i Bosna, da ne pominjem stalno jedne iste. O minimalnim platama da ne govorim, jer smo tu poslednji, ubedljivo smo poslednji. Ne možemo čak ni s afričkim zemljama da se poredimo.

Sad vi govorite da je to neki veliki uspeh što smo dostigli platu četiristo dva, tri evra. Kad bi kurs dinara danas odslikavao stanje u privredi, ne bismo imali ni tih četiristo evra, nego bi bilo ispod četiristo evra.

Dakle, sve je farsa i sve je predstava za građane Srbije, koji treba da poveruju da je u stvari njima mnogo bolje nego što oni osećaju – da ovde teče med i mleko, da je dinar najstabilnija valuta, da oni imaju najveće plate u regionu, da je u Srbiji zadovoljstvo živeti, da privrednici rade odlično, ostvaruju ogromne profite. To je možda na vašoj televiziji. Možda biste vi želeli da tako bude, ali vi to ne znate da uradite. Šest godina vladate i posle šest godina i dalje govorite o tome kako je neko drugi kriv za ovakvo stanje u Srbiji.

Još je veći paradoks za šta uzimate ove zajmove. Uzimate za javna preduzeća: za „Srbijagas“, za EPS, za „Železnice“. Zadužićete Srbiju 160.000.000 evra za javna preduzeća, koja su pritom kancer srpske ekonomije i koja ne reformišete – znate zašto? Zato što ona služe za raznorazne koruptivne mehanizme, kampanje i šta ti ja znam sve. Ali zato reforme idu po leđima građana, da li su u pitanju penzioneri, da li su u pitanju zaposleni, da li su u pitanju poljoprivrednici, da li su u pitanju mala i srednja preduzeća, a oni su zaštićeni kao beli medvedi. Na to vas upozoravaju i Fiskalni savet i MMF i svi ostali, ali, jednostavno, to i dalje teče tako. Šest godina ta ista javna preduzeća i dalje se finansiraju iz budžeta; parama građana Republike Srbije se oni bahate, i njihovi šefovi.

Takođe, „Poštanska štedionica“, sa 40.000.000 evra, za koju uzimate zajam, i za zdravstveni sistem 25.000.000.

I sve to prolazi u ovakvim raspravama o zakonima, gde ne možemo da se posvetimo, niti da građani znaju šta stoji iza nekog zakona, u jednoj netransparentnoj raspravi, pa ću se osvrnuti samo na jedan član ovolikog zakona o privrednim društvima, koji ima 161 član.

Naime, u članu 259. ovog zakona predviđa se da se tržišna vrednost akcija javnog akcionarskog društva utvrđuje kao ponderisana prosečna cena ostvarena na regulisanom tržištu, odnosno multilateralnoj trgovačkoj platformi. Dalje, izmenom člana 475. ovog zakona preciziraju se odredbe kojima se utvrđuje postupak ostvarivanja prava na otkup akcija nesaglasnih akcionara, tako da se predviđa da javno akcionarsko društvo koje ispunjava kriterijume likvidnosti definisane u članu 259. ima obavezu da od nesaglasnog akcionara otkupi akcije koje su predmet zahteva po vrednosti koja je jednaka tržišnoj vrednosti.

Dakle, prosto rečeno, da bi građanima bilo jasno, vi menjate zakon i umesto, kao što je bilo dosad, da vrednost akcija ponudite po tri aspekta – tržišna cena, knjigovodstvena cena ili procenjena vrednost akcija, to brišete sada u zakonu i ostavljate da se ne isplaćuje akcionarima najveći iznos od ove tri ponuđene (tržišne, knjigovodstvene i procenjene) već samo tržišna cena. Zašto? Zato što ćete isplaćivati... A kad govorim o akcionarima, govorim o običnim akcionarima, dva miliona ljudi ima pravo na besplatne akcije, recimo Aerodroma, sutradan „Telekoma“, možda i „Komercijalne banke“. Oni neće moći da dobiju, da izaberu najvišu vrednost kada se pravi procena vrednosti akcije, već će im država ponovo zavući ruku u džep i uzeti deo sredstava jer će im isplatiti, po posebnim procenama, tržišnu vrednost akcija.

Verovatno je, a želim da mi odgovorite, jedan razlog za to i sadašnje stanje Aerodroma Beograd, a sutradan i drugih društvenih sistema koji se budu privatizovali, i na šta će mali akcionari, odnosno građani Srbije koji su upisali akcije, imati pravo. Ovim zakonom sasvim sigurno smanjujete vrednost akcije na koju bi građani imali pravo. Ponovo njima zavlačite ruku u džep, a javna preduzeća nastavljaju da se bahate. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala.

Reč ima guverner Narodne banke Srbije dr Jorgovanka Tabaković.

Izvolite.

JORGOVANKA TABAKOVIĆ: Ja bih da pitam samo mladog kolegu za šta se opredeljuje kad kaže da je dinar veštački jak, u jednom trenutku, a onda kaže – znam da je odraz ponude i tražnje vrednost dinara. Pa, ili je veštački ili je odnos ponude i tražnje?

Šta je meni najveći problem? Ja zaista ozbiljno doživljavam sve što kažete, ali kad vi saopštite da ne postoji dovoljna količina novca u opticaju, a Narodna banka Srbije svake srede na repo aukcijama povlači višak likvidnosti... Ovo se stvarno dešava i mi imamo troškove održavanja monetarne politike u smislu da se taj višak likvidnosti ne preliva na inflaciju, koja bi bila porez za sve građane Srbije, a vi pričate o nedostatku likvidnosti, odnosno odsustvu dovoljne količine novca u opticaju. Kako mogu da razumem? Ili da vam nije struka, ili da vas neko obmanjuje, ili da ne koristite ispravne podatke. Ali sada je pitanje da li ih koristite namerno kao netačne i zastarele, poput ovog o učešću malih i srednjih preduzeća u stvaranju BDP-a. Bio bi red da kažete iz koje godine je taj podatak.

(Miroslav Aleksić: Iz ove.)

Nije tačno. Poslednji podatak kojim raspolažu relevantne institucije, od Svetske banke, EBRD-a i našeg Zavoda za statistiku, jesu za 2014. godinu. Znači, ja u mikrofoni govorim i štitim ugled funkcije koju ovde pred vama ispunjavam u punom mandatu. Taj podatak je iz 2014. godine.

Ne sporim političku veštinu, ako je ima, ili pokušaj da se podaci prikazuju selektivno da bi to delovalo, ne znam, mi smo stvorili neku fatamorganu, vi u njoj ne živite, i to nije stvarnost, nego neka obmana. Ali to ne priliči nama kao ozbiljnim ljudima.

Znači, kada govorite o kategorijama koje potcenjujete, deficit i suficit, i o javnom dugu, spoljnom dugu, o načinu njegovog finansiranja, postoji jedna elementarna stvar koju svako od nas zna. Kada ste privatno dužni, da li je svedjedno da li ste dužni za letovanje ili zato što ste kupili neku mini-peć pomoću koje ćete da se bavite nekom proizvodnjom? Da li je reč o projektnom zajmu, o investicionom zajmu ili o potrošnji? To je ono što razlikuje način vršenja ove vlasti, vođenja monetarne politike i ono što smo zatekli. Znači, zatečen deficit mora nečim da se finansira.

Imate li minus po tekućem računu? Vi morate da znavljate kredit ili da prodate nešto i da ga vratite.

Znači, dug za deficit koji je stvoren 2008. godine političkim dogovorom, a bez izvora za finansiranje uvećanih javnih rashoda, onih penzija, jeste nešto što se u privatnom životu ovako može prevesti – dajete detetu uvećan džeparac, prilično velik, ali nemate platu kojom ćete to da pokrivete. Nemate prihode, nego ga dajete na dugu koji formirate u 2008. godini. Preko sto miliona je bila tada ta rupa, koja se konstantno uvećava za kamate. To je jedan deo ovog duga, a vi ističete samo njega.

Govorite o tih 500.000.000 novog zaduživanja, a ne kažete da je država Srbija u decembru prošle godine otplatila 750.000.000 dolara duga, bez novog zaduživanja, koristeći kupovinu preko svog agenta Narodne banke u trenutku kada je dolar bio najpovoljniji. To građani treba da znaju. Danas za dospeće od milijardu dolara koje je u novembru država ima već kupljenih 570.000.000 dolara, u trenutku kada je vrednost dolara bila najpovoljnija da se taj dug otplati.

Šta radi odgovorna država i monetarna politika u koordinaciji s njom? Kamate na te hartije od vrednosti, koje su nužne za zaduživanje države za pokriće deficita, tog disbalansa između prihoda koje ostvarujemo i rashoda koje imamo (a zatekli smo ih), zakonom su definisane. On mora nečim da se finansira.

Portfolio investicije se zovu hartije od vrednosti, ali nekada su kamate na tu vrstu pozajmica bile za deset procentnih poena više nego danas. Posledica tih sniženih kamata i sniženih troškova države za pokriće deficita, za potrošnju, jeste rezultat manje premije rizika, stabilnosti koju ima ova država, investitorske zainteresovanosti za ulaganje. Zašto prećutkujete činjenicu... Kažete, portfolio investicije, a ne kažete da su strane direktne investicije, neto, 2,6 milijardi za Srbiju i veće nego u bilo kojoj zemlji u okruženju.

Neću reći da teče med i mleko, ali je mnogo toga bolje, i bolje je na dugoročnim osnovama. Kažete meni, kurs je nešto privremeno, inflacija niska. Tri godine niske i stabilne inflacije, spuštene sa 12,9 na 2,2, da li je to za inflaciju kratak rok? Usidrena inflaciona očekivanja, što je sada mera vrednosti poverenja u jednu državu, u njenu monetarnu politiku, a usidrena su u cilju inflacionom, koji je snižen sa 4 plus/minus 1,5 na 3 plus/minus 1,5. To bi trebalo da bude vaš ponos, nema veze ko ga je ostvario.

Meni ne smeta kada neko postigne uspeh. Meni ne smeta da citiram drugog. Divim se svačijem uspehu. Rado se setim nekad kada je ovde Milan Marković branio Zakon o inspekciji, stvarno je bio jedan dobar zakon; bilo je mnogo takvih slučajeva, ali tog se rado sećam jer je atmosfera bila – radimo nešto za državu. Ali sada ne razumem da je sve što je urađeno i što je evidentno vama iluzorno, veštački, ovako ili onako.

Šta govore podaci? Kažete, privreda nikako ne radi. Smanjenje troškova kamata i negativnih kursnih razlika, baš zbog ovakvog relativno stabilnog dinara i sniženih kamata, govori da je privreda po ovom osnovu platila poveriocima 54 milijarde dinara manje u 2007. u odnosu na 2014. godinu. Zahvaljujući stabilnosti dinara, koja je rezultat uspešnog sprovođenja makroekonomske politike, negativne kursne razlike smanjene su sa 246 milijardi dinara u 2014. godini na 97 milijardi dinara u 2017. godini. Da li je 148 milijardi dinara za potcenjivanje? Toliko je novca više ostalo u privredi za investiranje.

Da li vi znate da banke danas imaju u jednom delu problem, da preduzeća imaju sopstvene izvore finansiranja iako je dostupnost finansiranja svim kategorijama preduzeća, i malih i srednjih i mikro, izuzetna? Pristup tih preduzeća nad kojima ližete suze, pristup kreditima tih preduzeća je sledeći: rast novoodobrenih kredita kod mikro preduzeća je 14,2%, za mala 25,9%, za srednja 21,4% i 38,5% za velika. Pa ne zadužuju se da plate dugove, nego da investiraju.

Još jedan podatak koji želim sa vama da podelim, koji je izuzetno važan, jeste sledeći. Mislim da to svesno zaboravljate, ali imam obavezu da to ponovim. Period 6. avgust 2012. godine – maj 2018. godine: dinar prema evru je ostao gotovo nepromenjen, ojačao je za 0,3%. Devizne rezerve, po osnovu intervencija NBS, povećane su za 400.000.000 evra za taj period od 2012. do 2018. godine. Nije utrošeno na održavanje stabilnosti, nego stvoren bafer za ovo vreme.

Hajde sada da to uporedimo... Da dodam samo da je dinar od 2008. do 2012. godine, za četiri godine, izgubio 33,2% vrednosti, trećinu. Potrošene devizne rezerve – 5,7 milijardi za te četiri godine. Potrošeno je 5,7 milijardi evra, dinar oslabio 33,2%.

Mogu ja ovo da kažem, ali bi bio red da se ovo makar ne pominje, jer ne ide na korist i na čast onima koji su ovo radili. To je postignuto u vreme Bregzita, grčke krize, značajnih geopolitičkih tenzija, da ne pominjem sve okolnosti kroz koje smo prolazili za period o kojem govorim.

Šta je doprinela ova relativna stabilnost kursa da privredni ambijent bude predvidiv i kako to u brojkama izražavamo baš u ovom delu koji vas zanima, spoljnotrgovinske aktivnosti? Od 2016. godine više od polovine proizvodnje plasiramo na inot tržišta. Udeo izvoza roba i usluga u BDP-u je u 2017. godini dostigao 52,5%, a u prvom tromesečju ove godine 54,4%. Zabranili ste da pominjem da je u prvom tromesečju 4,6% rast BDP-a, evo neću. Poređenja radi, u 2012. godini izvoz roba i usluga činio je 36,2% BDP-a, što znači da je u 2017. godini ovo učešće bilo veće za 16,3 procentna poena. Da li je to iluzija? Da li je to obmana? Da li je to marketing?

Ovo su podaci, gde mogu da vam dodam (bojim se da ću mnogo da vas iznerviram): neto devizne rezerve, i pored ovako stabilnog dinara, nikad veće; bruto iznose preko deset milijardi, a neto devizne rezerve povećane su za 3.258.000.000 evra i iznose 8,792 miliona evra. Znači, neto devizne rezerve. Ne obavezne rezerve banaka kod NBS, devizne rezerve države Srbije, koja je vlasnik imovine i Narodne banke Srbije. Dvostruko veći iznos od onog koji je svim referentnim vrednostima predviđen kao dovoljan i održiv za pokriće uvoza izvozom, po svim kriterijumima međunarodnih finansijskih institucija.

Referentna kamatna stopa je snižena sa 11,75 na tri, a vi biste da bude dva. Izvinite, a šta će da radi Odeljenje za projekcije u Direktoratu za ekonomska istraživanja i statistiku nego da meri procenu uticaja rasta cene nafte, svojih modela, rizike koji dolaze i da ne žurimo, da budemo neoprezni, da podižemo i spuštamo kamatu? Ne ugledamo se ni na koga. Kada smo sigurni da treba sniziti referentnu, mi je snizimo, ali smo izvršnu, onu cenu novca efektivnu, smanjili sopstvenim načinom izvršavanja aukcija.

Pošto tvrdite da znate ovu materiju, da vam kažem da je nekada monetarna politika vođena tako da su svi viškovi likvidnosti povlačeni, svi koliko ih ima, sve što banke ponude, to spava kod NBS po najskupljoj ceni, po referentnoj. Sada je model aukcija po varijabilnoj kamati i povlačimo likvidnost koju mi procenimo. Da li znate koja je cena? Oko 2,4, iako je referentna tri.

Da ne opterećujem ostale daljim detaljima, ali to je prava priča o izvozu, o stabilnom i održivom rastu, a ne o iluziji, kako ste vi to želeli da predstavite.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala.

Reč ima ministar Zoran Đorđević.

Izvolite.

ZORAN ĐORĐEVIĆ: Zahvaljujem.

Gospodine Aleksiću, slušao sam pomno šta ste imali kao komentare da nam kažete na predloge zakona koje smo danas predložili. Mislim da je tu bila samo prosta želja da prikažete nešto da je gore i da je loše, a bez ikakvih argumenata i tražeći bukvalno bilo gde uporište, u nečemu što možda neki širi auditorijum neće da razume.

Kada su u pitanju građani Srbije, oni najbolje znaju kako žive. Za razliku od vremena kada ste vi bili na vlasti, danas građani Srbije vide da je iz dana u dan bolje, možda nekada malo, ali je iz dana u dan bolje. Za razliku od nekih prošlih vremena kada su bili u potpunoj neizvesnosti šta ih očekuje, kolika je inflacija, ono što je naša guvernerka rekla, kako se kretao kurs, kako će da završi, koliko će novca, odnosno deviza moći da kupe od svoje plate, a takođe i o deficitu, koji je bio nepredvidljiv.

Pričate o malim i srednjim preduzećima. Znao sam, mi smo od vas nasledili privredu, koja je bila bazirana na tome da se mala i srednja preduzeća bave uslugama. Mi smo pretili da postanemo zemlja u kojoj ćemo jedni drugima samo da dajemo usluge, da ne proizvodimo ništa. Da biste osnažili mala i srednja preduzeća, vi njima morate dati posao, morate da im date nešto da proizvode, da imaju neki nov proizvod, koji će da izbacuje neku novu vrednost. Kad imate zemlju kakvu smo mi nasledili 2012. godine, ta nova vrednost se bazira na tome što morate da dovedete investitore koji će nešto da proizvedu.

Naravno da bismo svi voleli da nam dođu investitori „A“ klase, ali u zemlji kakva je bila Srbija 2012. godine bilo je vrlo teško dovesti i ove investitore koji su tu danas i koji su onda dolazili. Mi gledamo da kreditnim rejtingom i položajem naše zemlje na Duing biznis listi taj imidž naše zemlje menjamo iz dana u dan, da dolaze sve kvalitetniji investitori.

A mala i srednja preduzeća, kojih ima sve više i više, nisu bazirana samo na uslugama, već na tome da daju podršku tim ljudima koji nešto proizvode. I to jeste snaga jedne ekonomije, kad imate klaster malih i srednjih preduzeća koji pomaže to veliko preduzeće, tu veliku kompaniju koja nešto proizvodi, koja daje neki finalni proizvod koji se, na kraju krajeva, izvozi i opet donosi neki novi profit.

Nasledili smo loše obrazovanje, nasledili smo loše pravosuđe, to je sve nešto što ne možete da promenite u jednom danu. Posledica svega toga jeste da imamo i nedostatak radne snage danas iako možda vama deluje, kada kažete da imamo 12,7% nezaposlenost, da možemo da iskoristimo. Da, ali neka ranija vremena dovela su do toga da nebrigramo o tome koga i kako obrazujemo imamo višak kadrova. Naravno da mi ne prepuštamo sada da se to samo po sebi rešava, već Nacionalna služba za zapošljavanje odvaja veliki novac za prekvalifikaciju, dokvalifikaciju kako bi naši ljudi koji imaju danas posao opstali, usvojili neke nove tehnologije, a mladi ljudi koji su bez posla i

ne mogu da ga nađu možda prekvalifikacijom postali konkurentni i dobili posao.

Bavimo se i socijalnim preduzetništvom i radićemo na tome. Mogu samo da vam kažem da ministarstvo na čijem sam čelu ima dvanaest zakona sa kojima će izaći pred vas ovde u Skupštinu u prvoj polovini ove godine, a u drugoj polovini osamnaest. I te kako se neki od njih direktno, a neki indirektno, tiču socijalnog preduzetništva i i te kako vodimo računa o tome da se bavimo socijalnim preduzetništvom.

Kada pričate o kreditima, tu je interesantno, kada nama dajete zamerku za ovo zaduživanje, vi ste uzimali kredite i ti krediti su bili osam, devet, deset posto, plus euribor. Naši krediti su euribor plus 0,25, 0,5, 0,75, jedan posto. Ovo što je guvernerka rekla, mi smo čak imali obavezu i da neke skupe kredite iz tog vremena vraćamo. Vaši krediti, koji su bili tako skupi, najčešće su išli da servisiraju neke obaveze koje nisu bile proizvodne, nije bilo ulagano u infrastrukturu, u proizvodnju, već u penzije, u nedostatak. A mi smo uspeali da napravimo suficit i da iz davanja države, koje iz meseca u mesec pada kada je u pitanju ona subvencija koju dajemo penzionerima, odnosno ono što država njima daje...

Upravo to jeste razlog zašto sa optimizmom, ono što je rekao naš predsednik Aleksandar Vučić, možemo da im garantujemo da će biti veća penzija. I ne samo veća, nego veća nego što je bila 2014. godine, i to dosta veća. To je ono što je on pokazao u onoj tabeli. Sad vidim da to niko ne spominje. Ne spominje ni to da je rekao da će biti nikad veća plata i da će i ove godine biti povećanje plata. Šta mislite odakle je to? Nije iz ovih zaduženja, ništa od toga nije otišlo za plate.

Poslednje što želim da vam kažem, a da to približim – kada kažete BDP i imamo spori rast, kažete, u vaše vreme je bilo zaduženje četrnaest milijardi evra i to je bilo 70% BDP-a. Prostim matematikom, naš BDP je bio dvadeset milijardi evra. Matematika je prosta. Danas je naše zaduženje 60% i iznosi dvadeset četiri milijarde, što znači da je naš BDP četrdeset milijardi. Ne znam, ako nema nikakvog rasta, kako je BDP porastao sa dvadeset na četrdeset? To bih voleo da vi meni objasnite. Ako nema rasta, kako je to moguće? Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala.

Reč ima Miroslav Aleksić.

MIROSLAV ALEKSIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Neću moći u dva minuta da tandemu ministra i guvernera objasnim i da sa njima polemishem o ekonomskim teorijama, fiskalnim teorijama, monetarnim. To možemo na nekom drugom mestu.

Zaista bih voleo da sve ovo što ste vi izneli građani osećaju, kao što ste rekli, na svojoj koži. Kako reče ministar, građani iz dana u dan osećaju boljitak i napredak. Zaista ne znam, možda ja ne pripadam toj grupi, možda

postoje neki koji osećaju. Vi verovatno, gospođu Tabaković, u Narodnoj banci i te kako osećate boljitak jer primete platu 530.000, vaši saradnici primaju po četiristo i nešto hiljada dinara. Prosečna plata u Srbiji, za koju kažete da je veća nego ikada, iznosi 410, 415, 420 evra, i time se hvalite. Dvadeset pet posto građana Srbije je na ivici apsolutnog siromaštva. To su rezultati.

I, hvala vam, poštovana guvernerko, što ste potvrdili da je javni dug povećan za deset milijardi. Naravno, izneli ste argumente i zamenili teze, kako je to zbog ovoga ili zbog onoga.

Takođe, ne možete da opovrgnete činjenicu da imamo najniži privredni rast u regionu. To što sada želite da zamenom teza kažete da je stanje u Srbiji sjajno, nećete uspeti. Zapravo, možete neko vreme obmanjivati građane i pričati im sve te bajke koje oni slušaju, ali doći će trenutak kad će oni zavući ruku u svoj džep i shvatiti kako se u Srbiji živi, i privrednici, i lekari, i poljoprivrednici, i preduzetnici.

Još jednom vas pozivam, gospodine Đorđeviću, pošto želite da se javite za reč, niste mi odgovorili na konkretno pitanje vezano za zakon o privrednim društvima, vezano za Aerodrom i budući način obračuna akcija na koje imaju pravo mali, odnosno obični akcionari Republike Srbije, koji ih ima preko dva miliona u Republici Srbiji. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala.

Reč ima Marijan Rističević, povreda Poslovnika.

MARIJAN RISTIČEVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, govoriti ovo, treba biti s debelim obrazom, a slušati ovo, treba imati jak stomak.

Dakle, dug na kraju 2012. godine, kad se podvukla crta, bio je preko sedamnaest milijardi. U taj dug nije ubrojana ...

PRESEDAVAJUĆI: Samo recite član, kolega.

MARIJAN RISTIČEVIĆ: Član 107.

PRESEDAVAJUĆI: Član 107, povreda dostojanstva?

MARIJAN RISTIČEVIĆ: Povreda dostojanstva.

U taj dug nije ubrojana donatorska podrška od četiri zarez nešto milijardi, pet milijardi gotovo oproštaj duga, prodata privreda 6,7 milijardi. Sveukupno, 32 milijarde su, kako to naš narod kaže, proćerdali i pritom nisu napravili izvor za vraćanje duga. Valuta je otišla 50%. Ali njima je bilo dobro. Njima je bilo dobro.

Vuk „Potomak“, Vuk Jeremić, transakcije u toku 2013, 2014. i 2016. godine, ovako: 60.000 evra, 30.000 evra, 30.000 evra, 30.000 evra, 30.000 evra 2014. godine; 2015 – 1.494.000 dolara, evo sve ovde, 1.469.000 u 2017. godini; 200.000 dolara u 2014. godini; ponovo 200.000 dolara u 2016; u 2015 – 25.000 dolara (to mu je bila neka sirotinja); 199.000 2016. godine, pa ponovo 199.000. Evo, kamere mogu da zabeleže, dakle ukupno Vuk „Potomak“, „Šef na Potomče“, 5.733.000 dolara i 180.000 evra.

Dakle, njima je i te kako bilo bolje, 400.000 ljudi ostalo bez posla. I, kao što sam rekao, trebalo je imati dobar želudac slušati ove činjenice koje iznosi Vuk Jeremić „Potomak“ i njegov pokret lopuža, džabalebaroša i prevaranata. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala. Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje? (Ne.) Hvala.

Reč ima Veroljub Arsić, povreda Poslovnika.

VEROLJUB ARSIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, mislim da ste, gospodine predsedavajući, morali da postupite u skladu sa članom 86. stav 3. koji kaže: „Saziv za sednicu Narodne skupštine sadrži dan, čas i mesto održavanja sednice i predlog dnevnog reda.“ Tada bi, inače, moj kolega Aleksić znao da sada nije 2008, 2009, 2010, 2011. godina, nego 1. jun 2018. godine.

Da je to znao, ne bi pričao nama ovo što je pričao. Jer, u periodu od 2008. do 2012. godine prodali smo blizu pet milijardi evra deviznih rezervi. Tako smo čuvali stabilnost dinara, za koji je, moram da priznam, guverner bio blag prema njemu zato što je rekao kurs koji je bio 31. decembra 2008. godine sa kursom koji je bio 2012. godine. Ali da se vratimo tačno na periode – kada ste preuzeli vlast bio je 76 dinara, a kada ste izgubili vlast 119,80.

Pričali smo o nekoj inflaciji. Nikada manja nije bila, a on je opet pričao o periodu od 2008. do 2012. godine.

Pričali smo o lošim pravima radnika. Najveće i najlošije pravo radnika je kada gubi posao, ali ne samo kada gubi posao, nego gubi nadu da može da ga dobije, da ga pronade, da se zaposli, da brine o svojoj porodici.

Moram da priznam da je samo u jednom delu kolega bio u pravu. Njemu je lošije nego što mu je bilo 2011. i 2012. godine, jer nema više odakle da drpa, nema više odakle da se krade i sada se za to odgovara.

Sledeći put podsetite kolegu, u skladu sa članom 86. stav 3, da je danas 2018. godina. I neka ne priča nama o rezultatima njihove vlasti i njihove rezultate da pripisuje nama.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Arsiću.

Smatram da je kolega Aleksić imao, kao i svako, pravo na svoj stav, pa da li je realan ili nije realan, sada ste vi o tome govorili upravo. Hvala vam.

Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje? (Ne.)

Reč ima narodni poslanik Vjerica Radeta, povreda Poslovnika.

Izvolite.

VJERICA RADETA: Na osnovu člana 32.

Gospodine Marinkoviću, u toku prošle sednice imala sam s vama ozbiljniju raspravu zato što ste se na neki poseban način odnosili prema tadašnjem predlagraču, a na putu ste da to bude i sada.

Na vreme vas upozoravam, dakle, Jorgovanka Tabaković nema ovde nikakvu prednost, ona je došla da predstavi neke predloge zakona. I, ako se narodni poslanik javi po Poslovniku, onda on mora imati prednost. To što se ona okreće i kaže „daj meni, daj meni da ne zaboravim“ ne ide, neka zapiše da ne bi zaboravila. Dakle, vi morate da vodite računa o primeni Poslovnika i ne možete nikome davati prednost na osnovu toga da li vam se neko više dopada a neko manje. Ne znam zašto Marijanu niste dali reč pre nje.

Dakle, da ne bismo u toku rasprave dalje imali ovakvu vrstu problema, da se ne ponovi ono sa Zoranom Mihajlović, molim vas da vodite računa. Narodni poslanici su ovde ti koji imaju svaku vrstu prednosti ili barem potpunu jednakost kada je u pitanju primena Poslovnika. Vodite računa o tome. Hvala vam.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala vam, kolegice Radeta, na sugestiji.

Poslanik Rističević se jeste javio za povredu Poslovnika, ali je povukao pre nego što se guverner dr Jorgovanka Tabaković javila za reč, tako da smatram da nisam povredio Poslovnik.

Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje?

(Vjerica Radeta: Biće prilike.)

Hvala vam puno na razumevanju.

Reč ima narodni poslanik Miroslav Aleksić, povreda Poslovnika.

MIROSLAV ALEKSIĆ: Gospodine predsedavajući, reklamiram član 109. Poslovnika iz prostog razloga što se iz sednice u sednicu nastavlja brutalno vređanje i zloupotreba Poslovnika od strane Rističevića – a sada i Arsića – kome niste izrekli opomenu na to što je gospodina Jeremića nazvao „Potomkom“, mene lično ovde nazvao „Potomče“, ako sam dobro čuo; gospodin Arsić kaže da kradem, da ne mogu da kradem, da smo lopovi itd. Dakle, za to se izriče opomena, gospodine predsedavajući, na takve izjave i ovo što govore ovde u mikrofon. Vi apsolutno niste reagovali iako su govorili o svemu osim o povredi Poslovnika.

Ako već govore o tome, govore o tome ko je lopov, ko krade, neka krenu od sadašnje, aktuelne vlade, neka se ne vraćaju u 2008. godinu, pa neka počnu od Vulina, preko Siniše Malog, preko Ane Brnabić i svih ostalih koji sede ovde uz vašu podršku, a i te kako imaju šta da odgovore građanima Srbije o svojim računima, o svojim ofšor firmama, o drogi u automobilima, tetkinim stanovima i da ne nabrajam o čemu sve ne. Ako već to radite, onda počnite prvo od vas, nemojte da optužujete da su lopovi oni koji su u opoziciji već šest godina. Kako oni mogu da krađu?

To kako je meni... Ja sam, gospodine Arsiću, za razliku od mnogih, mnogo pre politike radio neke poslove, radim ih i danas, i potpuno mi je svejedno, još bolje živim danas nego kada sam bio na vlasti, ako me već vučete za jezik.

Nemojte da vređate poslanike ovde. Nemojte da dozvoljavate da bez opomena prolaze ovakve izjave i optužbe a, s druge strane, opozicione poslanike kažnjavate. Gospodin Arsić je mene kaznio zato što sam rekao da poslanici vlasti čitaju literarne radove. To je bilo dovoljno da dobijem dve opomene i isključenje. A za ovo „lopov“, „Potomak“, „krade“, „Potomče“ i ostalo, to kao nema veze, oni mogu da govore šta hoće, da nas vređaju kako god hoće i za to se opomena ne izdaje.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Aleksiću. Zna se da se stvarno trudim da prema svima imam isti tretman. Nisam prepoznao u govoru kolege Rističevića vas i uvrede ka vama.

Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje?

(Da.)

Reč ima guverner dr Jorgovanka Tabaković.

JORGOVANKA TABAKOVIĆ: Ja znam svoja poslovnička prava da se kao predlagatelj javim i da mogu da dobijem reč u svako doba. Znam da nemam prednost nad poslanicima koji reklamiraju povredu Poslovnika, međutim, javila sam se samo da kažem da je moja namera upravo bila... Zamolila sam predsedavajućeg da meni da reč da odgovorim na primedbe koje je izneo poslanik, da ne bih upravo povredom Poslovnika, s jedne strane, nastavila raspravu u ovom smeru u kojem je potekla, ali nisam rekla „zaboraviću“, „da ne zaboravim“.

Ja vas poštujem, očekujem da i vi mene poštujete. Poštujem vaše argumente, ali nemojte da dodajete neistine. Nisam rekla „da ne zaboravim“ jer imam odlično pamćenje i ne zaboravljam. Istina iznad svega, nemojte da dodajete.

PRESEDAVAJUĆI: Reč ima ministar Zoran Đorđević.

ZORAN ĐORĐEVIĆ: Zna se kako, kada poredite to da vi lošije živite danas nego ranije, reći ću vam, čitao sam zanimljivu stvar o poslaniku koji je ranije bio na jednom visokom položaju u opštini i ne bi me čudilo da on danas priča o tome da mnogo lošije živi. Čitajući šta je sve radio tada, ubeđen sam da danas lošije živi i da lošije živi iz dana u dan jer troši sve ono što je nekada nezakonski pribavio i ima.

Ostao sam dužan taj član zakona koji ste vi pomenuli. Jeste, to je moja greška. Član 259. je usklađen iz razloga usklađivanja sa međunarodnim računovodstvenim standardima. Tim članom 259. precizira se utvrđivanje tržišne vrednosti akcija javnog akcionarskog društva tako što se stavom 1. ovog člana tržišna vrednost akcija javnog akcionarskog društva utvrđuje kao ponderisana prosečna cena ostvarena na regulisanom tržištu kapitala, odnosno multilateralnoj trgovačkoj platformi, u smislu zakona kojim se uređuje tržište kapitala, u periodu od šest meseci koji prethodi danu donošenja odluke kojom se utvrđuje tržišna vrednost akcija, pod uslovom da je u tom periodu ostvareni

obim prometa akcija te klase na tržištu kapitala predstavljao najmanje 0,5% ukupnog broja izdatih akcija te klase i da se u istom periodu trgovalo 1/3 trgovačkih dana na mesečnom nivou. Ono što je najbitnije, zašto se menja član 259, jeste da se time dodatno pojačava značaj kriterijuma likvidnosti akcija i isti pooštrava, što mislim da je plus, a ujedno se vrši približavanje režimu trgovanja akcijama u skladu sa zakonom kojim se uređuje preuzimanje akcionarskih društava. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala.

Miroslav Aleksić.

Izvolite.

MIROSLAV ALEKSIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Hvala na odgovoru, gospodine ministre, s tim što vam neću uzeti za zlo ovaj prvi deo, pretpostavljam da ste o meni govorili, da sam bio predsednik opštine pa sad trošim nekakve pare koje sam zaradio ranije, ali nema veze, neću odgovarati.

(Predsedavajući: Mislim da nije vas...)

Govorim o članu, konkretno o ovom odgovoru vezanom za akcije koje ste pominjali.

Pozvali ste se na međunarodne i evropske standarde. Ja ću vam pročitati – u skladu s važećim međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja koji se primenjuju u državama članicama EU, procena vrednosti akcija, tj. tržišna vrednost kotirane hartije od vrednosti ne zahteva nikakve dodatne korekcije u odnosu na zakonski predlog koji smo dosad imali. Naime, u skladu sa paragrafom 77. Međunarodnog standarda finansijskog izveštavanja, Odmeravanje fer vrednosti, kotirana cena na aktivnom tržištu pruža najpouzdaniji dokaz fer vrednosti i koristi se bez korekcija u odmeravanju fer vrednosti kad god je dostupna.

Dakle, ja sam vas konkretno pitao zašto u ovom zakonu sada ukidate mogućnost da se utvrdi najveća moguća cena akcija, već im samo nudite tržišnu cenu, zato što se to tiče dva miliona građana Republike Srbije koji imaju pravo na besplatne akcije i koji će sasvim sigurno dobiti manje onog trenutka kada se budu ta javna preduzeća privatizovala. Da li je u pitanju Aerodrom Beograd, EPS, „Telekom“ ili neko drugi, oni će defakto po ovakvom predlogu zakona dobiti manje para nego što bi dobili da je član 259. Zakona ostao nepromenjen. To je konkretno pitanje.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Aleksiću.

Ministar Zoran Đorđević.

Izvolite.

ZORAN ĐORĐEVIĆ: Kolega Aleksiću, još jedno pojašnjenje: izmena ovog člana jeste da ako postoji tržišna vrednost akcija, ne postoji uopšte razlog za bilo kakvom korekcijom te vrednosti. Iz tog razloga se to radi. Kažem, to se

radi u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima. Ovaj zakon je bio u Evropskoj komisiji, sa ovim obrazloženjem, i vratio se kao nešto što jeste bilo uputno da se uradi sada i s ovom izmenom.

Kada imate tržišnu vrednost, a imate, posedujete... U redu je kada nemate, pa je potrebno da vidite, da utvrdite neku vrednost. Ovde, kada imate tržišnu vrednost po kojoj trgujete, vi sad hoćete da uvedete novi mehanizam i da kažemo – to mi sad procenjujemo da je možda visoko ili nisko, pa dajemo sebi za pravo da to korigujemo u nekom drugom pravcu. Zašto, ako se trguje po nekoj vrednosti, vi sada da korigujete to? To je vrlo prosto i jednostavno, zato se ovo radi. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, ministre.

Reč ima narodni poslanik Miljan Damjanović.

MILJAN DAMJANOVIĆ: Hvala vam.

Zaista, od jutros smo imali mnogo toga da čujemo; nažalost, mnogo više stvari koje nemaju veze sa zakonima. Ali s obzirom na činjenicu da je guverner od jutros tražila da se bavimo činjenicama i da pratimo jedni druge šta govorimo, vrlo rado ću kasnije... jer sam pratio i šta je ona iznosila, kao i sve poslanike.

Što se tiče izmena i dopuna Zakona o Narodnoj banci Srbije, ukratko, gotovo sve izmene jesu i dopune, vezane su bile za gašenje Uprave za nadzor nad finansijskim institucijama kao odvojene jedinice u okviru NBS, što jeste dobro jer tu je guverner faktički bio kao država u državi i zaista su tu bile neke stvari koje nisu baš najbolje definisane. Izmenama i dopunama Zakona predviđeno je da sada guverner NBS bude odgovoran za ono za šta je dosad bio odgovoran direktor Uprave za nadzor, ako sam dobro razumeo. A sve funkcije koje je Uprava radila nastavljaju da se obavljaju, samo ne više kao zasebna celina.

E sada, jedna stvar koja, po nama, nije dobra – što može biti posledica ovih izmena i dopuna Zakona – jeste da će direktor Uprave za nadzor sada biti, kako bismo rekli, nevidljivije biran s obzirom na činjenicu da više neće prolaziti skupštinsku proceduru.

(Jorgovanka Tabaković: Kao viceguverner, to piše.)

Hoće? Aha, dobro. U redu. Ukoliko je tako, onda to je u redu s obzirom na činjenicu da je u onom stavu pisalo da više neće biti biran. Moguće da ja nisam dobro video, ali sačekaću odgovor, da vidimo da li će biti biran i dalje kroz Skupštinu, pa ćemo dalje raspravljati.

Što se tiče zakona o međubankarskim naknadama i posebnim pravilima poslovanja kod platnih transakcija na osnovu platnih kartica, tu je meni, odnosno nama iz Srpske radikalne stranke posebno bio interesantan treći član. Kaže u prvom stavu: „Međubankarska naknada kod transakcije debitnom karticom ne može biti viša od 0,2% vrednosti izvršene transakcije“. Zatim,

drugi stav: „Međubankarska naknada kod transakcije kreditnom karticom ne može biti više od 0,3% vrednosti izvršene transakcije“. A zatim, u stavu 9. tačka 2) „platne transakcije na osnovu poslovnih kartica“ i tačka 3) „platne transakcije na osnovu platnih kartica koje je izdao trostrani kartični sistem plaćanja“, odredbe ovog člana ne primenjuje se na te dve stvari. Pa se prosto postavlja tu pitanje, odnosno, ako smo dobro razumeli, time se faktički stavovi 1. i 2. isključuju i prestaju da važe, tj. međubankarska naknada kod transakcije debitnom prestaje biti ograničena na 0,2%, dok je barijera od maksimalne vrednosti 0,3% za kreditne kartice takođe eliminisana. To nam kaže stav 9, faktički se isključuju jedan i dva.

Budući da se poslovne kartice otvaraju za račun pravnog lica, koje zastupa profesionalni zastupnik, verovatno je da onda neće upasti u zamku, kako se često napominje, sitnih slova. Nadamo se da to nije tako regulisano da može da se kaže – bila je greška.

Interesantno je da je i član 6. definisao pravilo o prihvatanju svih kartica i stavom 3. je precizirano šta je prihvatilac dužan da učini u slučaju da ne prihvata platne kartice pojedinih kartičnih sistema plaćanja. U tom slučaju (sledeći stav), dužan je da istakne tu informaciju na ulazu u prodajni objekat i na naplatnom mestu.

Budući da je cilj ovog seta izmena i dopuna zakona da se olakša poslovanje na daljinu, imalo bi smisla propisati obavezu onih trgovaca koji na svojim internet prezentacijama (mislim na sajtove, reklamiranje i sve ostale) imaju prikazane kartične sisteme da iste ažuriraju za kartični sistem čije kartice više ne primaju, kako ne bi, sticajem okolnosti, doveli kupce u zabludu usled novonastalih okolnosti.

Znate da je ovde najbolji primer i ovo je često bio slučaj sa *Diners Club International*-om. Upravo smo tu imali jednu veliku aferu zbog prikazivanja lažnih finansijskih usluga i mnogi kupci su tek na prodajnom mestu saznali da ne mogu da dobiju uslugu od benzinske stanice, trgovine, marketa, kako god, već je bilo i da ne primaju više ovu karticu.

Ono što je takođe prilično zanimljivo u ovom zakonu jeste što su definisani prekršaji trgovaca s jedne strane i izdavalaca i prihvatilaca s druge strane, pri čemu su definisane samo novčane kazne. Novčane kazne se izriču istovremeno sa utvrđivanjem neregularnosti i daju se zajedno sa nalogom za otklanjanje pomenutih nepravilnosti. Takođe je propisana i druga novčana kazna u slučaju da nepravilnosti nisu otklonjene. Međutim, time se praktično otvara mogućnost da subjekt bude u kontinuiranom prekršaju, a da se ne dovodi u pitanje dozvola za učešće u kartičnom prometu.

Primera radi, ukoliko izdavalac konstantno naplaćuje međubankarsku naknadu suprotno članu 3. st. 1–3. ovog zakona i beleži dobitke veće od

kazne, on i nakon višestrukih novčanih kazni može da nastavi sa istom praksom. Mislim da je to jasno.

Kaznu iz člana 13. trebalo bi adaptirati za predlog koji je vezan za član 6 – to je jedino što je normalno i logično – isticanjem neprihvatanja pojedinih kartica i na drugim lokacijama osim fizičke.

Kada govorimo o zakonu o zaštiti korisnika finansijskih usluga kod ugovaranja na daljinu, prema našem mišljenju, ovaj zakon je podsticajan u smislu olakšanja poslovanja, i to nije sporno, kao i obavljanja pojedinih poslova na daljinu, pri čemu se generišu mnogostruke koristi u smislu smanjenja troškova ugovornih strana. Doduše, sadrži i pojedine stavke koje nisu precizno definisane i prosto kriju, može biti kao zamka, neke određene opasnosti. Nadam se da ćemo to sada da razlučimo, objasniću o čemu se radi.

Jedna od takvih stavki jeste autentifikacija samog korisnika, gde se, paradoksalno, ne definišu elementi autentifikacije, ali se nabrajaju kao potrebna dva elementa.

Takođe, ono što je veliki problem, prema mišljenju nekoga ko se između ostalog bavi sajber sigurnošću agencije u kojoj radi, jeste nedostatak uslova elektronskog potpisa na iznose do 600.000 dinara. Ukoliko je fizički potpis zahtevan pri fizičkom zaključenju ugovora, neophodno je zahtevati elektronski potpis pri elektronskom poslovanju.

U daljem objašnjenju zakona jeste navedeno da postoje praktični problemi prilikom primene elektronskog potpisa, što jeste legitimna težnja da se olakša poslovanje, zaključivanje ugovora i slično, ali se problem ne rešava time što će se postaviti nejasno definisan kriterijum autentifikacije korisnika, već jednim sistemskim rešenjem, pravljenjem registra lica koji će imati svrhu sličnu fizičkoj varijanti matične knjige rođenih npr., ili barem pravljenjem onlajn registra kod zvanične državne agencije ili institucije, u kome bi sva lica koja imaju nameru da poslove obavljaju na daljinu imala naloge koje bi pravili lično, a potom bi podaci koji su upravo lično dostavljeni služili za autentifikaciju prilikom zaključivanja ugovora na daljinu. Na taj način ćemo stvoriti sigurnost. Ovo je jedini način, po nama. Evo, da vidimo da li ste i kako vi kroz taj zakon regulisali i da li će možda biti nekih dodatnih izmena.

Još jedna stvar koja, zaista, ja nisam pravnik, ali prosto zapada u oči, jeste činjenica da se član 2. stav 4. tačka 9), stranica druga, poziva na zakone EU, a ne na zakone Republike Srbije, pa, kaže, direktno se propisi EU, bez usklađivanja sa domaćim propisima, proglašavaju važećim, nadležnim. Šta se dešava u slučajevima u kojima EU ima definisana i priznata pravna i fizička lica koja pružaju finansijske usluge, a da takva pravna lica uopšte nisu definisana u našem zakonu? Takve su svojevremeno bile agencije za faktoring, odnosno agencije koje su otkupljivale potraživanja.

Interesuje me kako nema, gde su naši propisi, da li je ovo samo *bill*, da li je ovo kopirano, prebačeno, ne razumem po kom osnovu. To kažem, samo po propisima EU. Prosto mi je neverovatno, ako nemamo u našem zakonodavstvu, da smo samo ubacili inostrano. Ili nismo koristili, ili nismo kroz naše regulatorne... Ili delove zakona, nije došlo do podudaranja... Ili, ako treba, kroz izmene i dopune, ili kako već. Znači, ovde prosto samo stoji da je tako; to je možda i tehnička greška. Očekujem, zaista me interesuje kako je moguće da to stoji u zvaničnom aktu.

Kada govorimo dalje o ovom zakonu, fundamentalan problem zaštite korisnika finansijskih usluga nije rešen ovim zakonom. Naime, i ovde devizne i druge rizike na koje nijedna ni druga strana ne mogu uticati snosi samo potrošač, tj. korisnik. Ovo može proizvesti negativan podsticaj u smislu hazarderskog ponašanja pružalaca usluge, koji su daleko bolje od potrošača informisani o tome da li će se kamatne stope menjati ili ne, odnosno da li će doći i u kojoj meri će egzogeni događaji uticati na predmet ugovora koji moraju biti u skladu s ovim zakonom koji ste ovim izmenama i dopunama predložili.

Prosto, stvari koje ne mogu da se ne primete. Slušali smo i od ministra i od guvernera da treba pronalaziti rešenja. Ako pogledamo, na primer, vaši su, ministre, zakoni povezani, da sad ne ulazim jedan po jedan, i o stečaju i o privrednim društvima i ostalo.

Kada kažemo privredno društvo, svi smo ovde svedoci, rekao bih slobodno svi građani Srbije, jedne činjenice, a to je da je mnogim preduzećima, nezavisno od vrste preduzeća, u nekom prethodnom periodu bilo omogućeno od strane države da u najviše slučajeva bude poverilac, uzimaju bespovratne kredite, neretko, od strane države i, da kažem, subvencionisane kredite od strane države, a da su se zatim ta preduzeća, odmah nakon dobijanja tih sredstava, gasila.

Mi u ovom trenutku imamo 2.080 firmi koje su u stečajnom postupku. Šta se dobijalo time, a ni ovim zakonom sada nije rešeno, šta se dobija time? Dobija se da imamo najbolje zanimanje u državi, a to je da budete stečajni upravnik ili izvršitelj. Mislim da boljeg od toga nema. Evo, uzmimo primer stečajnog upravnika koji je znao da u datom trenutku iskoristi situaciju: na primer, bivši naprednjački ministar Saša Radulović tokom svoje karijere stečajnog upravnika upleo se u konce organizovanog kriminala, a da nikada za to nije odgovarao. Baš iz razloga kako ovaj zakon postoji i kako se... Na kraju krajeva, ni onakav kakav jeste nije se primenjivao.

Po podacima, na primer, iz elektronske arhive Hipo Alpe Adria banke u Srbiji, vidi se da je on bio zaposlen kao savetnik po ugovoru o delu, sa mesečnom naknadom od 13.000 evra, dok je bio ministar. Jeste on bio kratko, ali njega prosto država mora da tereti i zbog tog perioda i zbog perioda pre

nego što je postao ministar, jer je činio krivično delo, jel' tako. Kao što je poznato, ova banka je bila likvidirana posle serije afera koje su se dešavale ne samo kod nas nego i u Hrvatskoj; tada je pao i bivši hrvatski premijer Ivo Sanader.

Ali to mu nije bio jedini greh, Saša Radulović je u Agenciji za privatizaciju vodio, dok je bio ministar, i kao poverenik u predmetu šećerane „Dimitrije Tucović 1898“, u stečaju. U tom predmetu mu je pripala preliminarna nagrada u visini od 2.550.000 dinara i naknada troškova od 3.600.000 dinara. Umesto da preduzeće izvlači iz stečaja, on je nezakonito prodao opremu i osnovna sredstva, i to kao staro gvožđe.

U ovom trenutku danas mi ne samo da imamo... Meni bi trebalo 105 ovakvih strana da pokažem koliko imamo firmi u stečaju. Ali nisu problem samo te firme koje su u stečaju, koje ste i nasledili... Zato kažem da je bilo vrlo interesantno slušati poslanike prozapadne opozicije kada kritikuju sadašnju vlast a zapravo za dobar deo ovih stvari vuku svoju krivicu, krivicu iz njihovog vremena. Ovo su firme koje su, čak, u stečaju po 18 godina, od 2000. godine pa do danas. Nemamo zasad rešenje tih problema.

U odnosu na prethodnu godinu, skočio je broj firmi u stečaju. Pre tri meseca bilo ih je 2.067, sada imamo 2.080. Ne radi se o tome što je tako, nego što prosto imamo mali broj onih koji se rešavaju, da ne nabrajam one sa velikim problemima, od „Komgrapa“ pa nadalje, ali je na primer bilo interesantno, to ću koristiti u nekom drugom svom obraćanju, kako se odvijao problem i proces čuvene Hemijske industrije HIPOL. Prosto, da je u Beogradu, o tome bi već ne samo brujala javnost, verovatno bi neko završio iza rešetaka. A nešto malo o čemu su mediji pisali, a moglo se doći do tačnih podataka, čak nije ni stečajni upravnik promenjen, pored svih, ne volim da koristim termin „lopovluka“, dok se ne dokaže, ali sumnjivih stvari koje su se dešavale. Niko nije reagovao. Ali biće više vremena u narednom periodu, pa ćemo i o tome govoriti.

Ono što me je posebno obradovalo, moram da se vratim na guvernera. Zaista, jutros kad je govorila, pomno sam slušao. Tražila je da razgovaramo jezikom činjenica i da uvažavamo nju, na kraju krajeva, kao čoveka koji postiže rezultate. Ja nemam problema s tim i citiraću je, kaže, dok je bila opozicioni poslanik, nikada se nije bavila neistinama da bi dobila neki glas. Je li to istina?

Dok je guverner bila narodni poslanik, znači u periodu pre nego što je Srpska napredna stranka došla na vlast, to je bila kampanja 2012. godine, tada je bila šef ekonomskog tima SNS-a... Da ne ulazimo kako je došla do mandata poslanika, to je već svima poznato, da su sa Tomislavom Nikolićem „drpali“ mandate Srpske radikalne stranke. Najavila je da će po dolasku na vlast ta partija prvo ukinuti obavezu plaćanja prema RTS-u. Citiram izjavu – predlog

kako da građanima uštedimo jeste da ih lišimo suvišnog troška neplaćanjem i ukidanjem televizijske pretplate. To je ta istina koja se i dan-danas... Verovatno ne plaćamo, ne bi me čudilo da sada saznamo da televizija plaća nama.

Sada ono što je još interesantnije. Kao poslanik je takođe bila veliki borac protiv, citiraću, „najvećeg krvnika srpske privrede“, tu ćemo se složiti, Mladana Dinkića. Kaže: „Nastaviću da u Parlamentu iznosim dokaze o milionskim zloupotrebama koje je Mladan Dinkić sa saradnicima učinio u proteklom periodu. Ipak sam odustala od toga da ga tužim zbog uvrede, neću da se povlačim po sudovima i tužakam, već ću se politički boriti protiv njega“, dnevni list „Danas“, 6. mart 2011. godine.

Ako se vratimo na 8. april 2010. godine – rasprava o Zakonu o regionalnom razvoju, koja je juče prekinuta, ostala je u senci sukoba između poslanika SNS-a Jorgovanke Tabaković i ministra Mladana Dinkića. Tabaković je tvrdila da joj je, nakon što je u toku rasprave iznela niz kritika na njegov račun, Dinkić prišao i rekao da je džukela. Dinkić je, međutim, novinarima rekao da je Jorgovanki kazao da laže, a u narodu se kaže – laže kao pas. Oboje su najavili tužbe jedno protiv drugog, a rasprava je nastavljena i u sali pa ju je branio Tomislav Nikolić.

Dalje, netrpeljivost je išla dotle da je Tabaković izjavila da sa Dinkićem ne bi popila nikada ni kafu, jel' tako. Da li je to istina, da ste izjavili?

(Jorgovanka Tabaković: Nisam rekla to.)

Evo, ja ću vam reći: 6. marta 2011. godine, za dnevni list „Danas“, na pitanje da li bi s njim popila kafu u skupštinskom restoranu, s osmehom odgovara da bira društvo. Formiranje URS-a – Jorgovanka Tabaković (govorim o URS-u Mladana Dinkića, koji je bio G17 plus) kaže da pravi stranku Ujedinjeni regioni kojom će preskočiti cenzus i ostati na vlasti da bi „sačuvao prljave tragove načina raspolaganja novcem“. Svaka čast! Vi ste napravili tu koaliciju sa Mladanom Dinkićem odmah nakon formiranja te stranke, izbora 2012. godine, podsetiću vas, jula 2012. godine, i upravo ste mu omogućili da, kako vi kažete, sačuva prljave tragove načina raspolaganja novcem.

Pošto volite da pričamo o činjenicama, ima još mnogo toga, gospođo Tabaković, zaista. Bilo vas je nekada milina slušati, dok ste bili poslanik Srpske radikalne stranke, osim jedne stvari – kada ste ubedili narodne poslanike Zorana Despotovića i Vesnu Vukajlović Nikolić da se zaduže u „švajcercima“; Natašu niste uspeli, pa, hvala bogu, njoj niste napravili problem, ali njima jeste. I tu se pokazala ta ekonomska vizija koju ste poneli sa sobom u SNS. Hvala.

PREDSEDNIK: Hvala.

Izvolite.

JORGOVANKA TABAKOVIĆ: Da počnem od ovog poslednjeg. Nikada nisam nikome savetovala ni da se zaduži, ni u kojoj valuti da se zaduži. Taj ko vam je to rekao, nije vam rekao neistinu, jer ja i danas tvrdim da građanima Srbije treba obezbediti sve informacije, jer su odluke lične. Onaj ko se izgovara da ga je neko na nešto nagovorio... Ne bih da komentarišem.

U pravu ste, ja sam za gospodina Dinkića rekla da nikad ne bih s njim popila kafu, i nisam, verujte mi. Ono što je problem koji treba sagledati i koji ne može svako da reši u svom životu, a morao bi ako se bavi javnim radom i političkom delatnošću, jeste taj da ponekad morate da izmerite šta je vaša lična reč i neka veća težina, kao cilj za koji se borite, gde morate da žrtvujete nešto od sopstvene slobode. Znae kako kažu – civilizacija. Civilizacija nudi čoveku mnoga demokratska dostignuća, pa i demokratiju, ako hoćete, kao najbolji vid izražavanja sopstvene volje i učešća u upravljanju sopstvenim životom, ali vam da deo slobode, a podjarmi vas celog.

Pitanje je za svakog od nas pojedinačno – koliko verujete u neku ideju u kojoj ste iskorišćeni, korišćeni ili zloupotrebljeni? Odluka svakog od nas je da kaže šta je veća šteta za njega samog, da prihvati formiranje Vlade takvo kakvo jeste, u kojem je nužan član bio Mlađan Dinkić, ne mojom odlukom, ali, da, mojim pristajanjem. Nisam bila član Vlade, nego na ovoj poziciji na kojoj jesam i vrlo sam profesionalno saradivala s njim kad je bio u Vladi. Znae zašto? Ponekad, da biste promenili točak istorije, morate da pretrpate i lični gubitak.

Nadam se da ste me razumeli. Svi oni koji nisu, nije mi ni važno. Znae kako kažu – oni koji te ne vole, nećete voleti nikad. Oni koji te vole i razumeju razloge za tvoje postupanje ili, još bolje, imaju korist kao najveći broj građana, od onog što radite, neće vam zameriti. A ja uvek imam sopstveni sud kao najsnažniji.

Da, ja sam mandat Srpske radikalne stranke zaradila svojim radom. Program SRS iz 1996. i naslovnu stranicu „Velike Srbije“ čuvam i sada, jer je to bilo nešto što smo radili pod nadzorom gospodina Vojislava Šešelja kao predsednika stranke, sa mojim ličnim trudom, i da ne pominjem kolege, neki danas i nisu među nama, neka im je laka crna zemlja, radili smo na tom programu. Uvek sam pošteno i časno radila svoj posao i verujte da se rado sećam svog perioda i svega onog što je posle razilaženja...

A neki Rubikoni se u životu moraju preći, odluku o tome donosite sami. Nikad nisam imala problem šta će ko o tome da misli. Koliko je bilo dobro za građane Srbije što je takva odluka doneta, govore rezultati koje danas Srpska napredna stranka ima, koju sam ja osnovala zajedno sa ljudima sa kojima se ponosim.

Kad smo kod zakona, član 2. stav 9, za koji kažete da ne znate zašto piše, u zakonu o zaštiti korisnika finansijskih usluga kod ugovaranja na

daljinu, ja bih vas zamolila, kao vrlo pedantnog, da pogledate član 29, Stupanje na snagu, koji kaže: „Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u ' Službenom glasniku Republike Srbije' , a primenjuje se posle isteka tri meseca od dana njegovog stupanja na snagu“, sad ide ono najvažnije, „osim odredbe člana 2. tačka 4) podtačka (9) ...“, to je ona za koju niste imali sigurnost zašto se tu nalazi u ovom trenutku. To je objašnjenje. Ona će se primenjivati od dana pristupanja Republike Srbije Evropskoj uniji. Znači, podtačka (9) člana 2, za koju ste pitali, ima svoje obrazloženje u momentu stupanja na snagu i primene.

Pitali ste zašto se propis o ograničavanju međubankarskih naknada ne odnosi na trostrane šeme. Trostrane šeme su *Diners* i *American Express*. Propis se odnosi kako na četvorostrane, tako i na trostrane šeme. Samo se ovaj član 3. ne odnosi na trostrane, ne zato što se one stavljaju u povoljniji položaj, već zato što po definiciji u obavljanju transakcije učestvuju dve banke. Ne učestvuju dve banke, pa tako ni nema međubankarske provizije. Kako ne učestvuju dve banke? Ista banka je izdavalac i prihvatilac. Možda nije dovoljno jasno napisano u samom tekstu zakona, ali je to obrazloženje. Znači, nije izuzetak, nije prednost, već je u pitanju obavljanje transakcije u jednoj banci koja istovremeno ima dve uloge.

Kazne koje ste pominjali odnose se na kazne u postupku zaštite u pojedinačnom postupku zaštite prava i usluga korisnika. Ovim se ne dovode u pitanje kazne koje se inače izriču po Zakonu o bankama. Znači, te dve stvari se ne isključuju, ne preklapaju, tako da mogu da idu i do 10% prihoda banke na godišnjem nivou. Reč je o kaznama koje definiše Zakon o bankama. Možemo o tome i detaljnije, ako budete imali dopunskih pitanja, kada budemo raspravljali u pojedinostima.

Pitali ste zbog čega je omogućeno zaključivanje ugovora na daljinu u formi elektronskog dokumenta bez upotrebe kvalifikovanog elektronskog potpisa i na osnovu kojih kriterijuma smo odredili maksimalnu vrednost ugovora. Razlog za to je nedovoljna rasprostranjenost upotrebe kvalifikovanog elektronskog potpisa kod fizičkih lica; vodili smo se interesom da to što omogućavamo kao propis u primeni treba i da zaživi u praksi.

S obzirom na to da se metod dvofaktorske autentifikacije već godinama u elektronskom bankarstvu koristi za davanje naloga za izvršenje platnih transakcija, smatramo da je opravdano da se koristi i kod zaključenja ugovora do određene vrednosti. Kako smo uzeli tu vrednost? Uzeli smo na osnovu procenjene prosečne vrednosti ugovora za čijim se zaključivanjem u elektronskom obliku najčešće javlja potreba. Prosto smo odredili da je to neka vrednost, što ne znači da o toj logici i toj vrednosti ne možemo da raspravljamo i dalje. Hvala na pažnji.

PREDSEDNIK: Hvala.

Reč ima Branislav Mihajlović.

Izvolite.

BRANISLAV MIHAJLOVIĆ: Zahvaljujem.

Poštovani građani Republike Srbije, po već ustaljenoj praksi, prilikom sazivanja ove sednice imamo primer zloupotrebe skupštinskih procedura. Naime, sednica je sazvana u sredu za petak, a narodnim poslanicima je ostavljeno tek nešto više od 24 sata za pripremu. To je već rečeno u ranijoj diskusiji. Na dnevnom redu imamo set važnih zakona iz oblasti finansija. Međutim, ova loša praksa koja se ponavlja iz sednice u sednicu služi kako bi sporna predložena zakonska rešenja ostala ispod radara i pažnje javnosti. Nažalost, biće i usvojena, a da građani na koje se ove važne izmene odnose neće o njima biti informisani, niti upoznati. Ovo je pogubna praksa, koju kritikujemo već dve godine i koja je u potpunosti obesmislila rad ovog parlamenta.

Na početku bih se osvrnuo na glavni zakon ove sednice, a to je Predlog zakona o finansijskom obezbeđenju. To je izuzetno važan zakon i veoma mi je čudno što se ovaj predlog zakona, zajedno sa ostalim predlozima zakona iz oblasti finansija, našao pred narodnim poslanicima samo tri dana nakon što je voljom i glasovima vladajuće većine izglasan novi ministar finansija. Ovo navodi na sumnju da je možda prethodni ministar finansija odbio da predloži ove zakone i podrži ih i da je možda zato podneo i ostavku znajući da su oni loši po građane Srbije, njihove firme ali i po celokupnu privredu naše zemlje. Zbog toga izražavamo logičnu sumnju i bojazan od posledica usvajanja ovih zakona.

Već na prvi pogled na Predlog zakona o finansijskom obezbeđenju, postoji neusklađenost predloženog zakona sa opštim principima obligacionog prava, čime se narušava ravnopravnost strana u ugovornom odnosu, pa i načelo savesnosti i poštenja.

Realizacija sredstava obezbeđenja, koja su novina u našem pravu i ne uklapaju se u logiku pravnog sistema, vrši se na način da se preterano pogoduje primaocima obezbeđenja. Dubljom analizom vidimo da se ispod navodnih reformi i usklađivanja s evropskim zakonodavstvom nastavlja praksa donošenja zakona radi pogodovanja interesima krupnog kapitala, bez obraćanja pažnje na koherentnost pravnog sistema i zaštitu građana.

Cilj ovog zakona je da se likvidna sredstva i značajna imovina izvuku iz stečajnih postupaka i prebace na kojekakve firme za faktoring, otkup, prebijanje potraživanja i da se kroz te mehanizme oštete radnici i poverioci firmi u stečaju, kao npr. domaće firme i domaća pravna lica. Ovaj zakon u privilegovan položaj stavlja faktoring kuće i banke i zato je, po našem mišljenju, neustavan, pa zaštita od stečaja važi samo za njih, a ne i za ostale poverioce.

Zato je u paketu sa zakonom o finansijskom obezbeđenju i zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga kod ugovora na daljinu, te se tako uništava domaća privreda, štite strani investitori, među kojima je za očekivati da će se pojaviti nove ofšor kompanije. Srbija se korak po korak pretvara u banana državu pružajući punu podršku „stranim investitorima“, gde se pojavljuju kojekakve ofšor kompanije.

„Dosta je bilo“ ističe da je Saša Radulović još 2013. godine predlagao izmene Zakona o stečaju, po kojima ovakve promene ne samo da bi bile nedozvoljene, već bi bile i krivično procesuirane. Predlagao je i povezivanje staža i isplate zaostalih zarada, koje bi ušle u prvi isplatni red i tako bi radnici bili isplaćeni pre svih. Da se ovo desilo, hiljade radnika i njihovih porodica danas ne bi bili u problemu i na ivici egzistencije. Ovako će ostati bez ikakve šanse za isplatu duga iz stečajne mase.

Suština zakona koji nam predlaže Vlada je – svi će imati zaštitu osim domaćih pravnih i fizičkih lica. Zaštitu dobijaju strani investitori i ofšor kompanije.

Takođe, ovde je sporno i što predloženim zakonskim rešenjem Narodna banka Srbije ne štiti građane niti pravna lica od banaka koje krše zakon i propise. Najbolji primer za to su krediti u švajcarskim francima, koji su desetine hiljada građana naše zemlje doveli u dužničko ropstvo, a država ne želi da ovaj problem reši, kao što su to rešile sve druge zemlje u okruženju i njihove odgovorne vlade. Tu je i problem neopravdano podizanih marži, kao i jednostrane promene kamatnih stopa, a to su samo neki od primera.

Narodna banka nije vršila nadzor a korisnici nemaju način da je nateraju da radi svoj posao. Jedino što građanima preostaje u sudaru s bankarskim sistemom jeste tužba za naknadu štete i da tim putem pokušaju da se izbore protiv nakaradnog sistema.

Umesto ovako predloženog zakona, ono što bismo morali da uradimo jeste da kroz zakon omogućimo korisnicima finansijskih usluga da iniciraju prekršajne postupke i da Narodna banka Srbije ima obavezu da po tim prekršajnim prijavama donese odluku kroz upravni akt. Dok se to ne dogodi, Narodna banka Srbije će nastaviti da štiti bankarski lobi.

Da zaključim, sve što ovaj zakon omogućava jeste to da štiti strane finansijske institucije. Ovim predlogom zakona aktuelna vlast očigledno i nedvosmisleno još jednom gazi prava svojih građana praveći ih građanima drugog reda u sopstvenoj zemlji.

Takođe, pomenuta zakonska rešenja umesto očekivanih poboljšanja za jedini cilj imaju da naprave od Srbije banana državu. Dobra su jedino onima koji imaju nameru da dodatno izvuku kapital i novac iz naše zemlje čineći je dodatno siromašnijom.

Podsetimo, deceniju i po se u Srbiji aktivno urušava privreda. „Dosta je bilo“ hoće da napravi sistem koji će da štiti i vrati dostojanstvo građanima ove zemlje. Svaka normalna država štiti interese svojih građana i svoje privrede, jer je to stub na kome počiva i napreduje svaka uspešna država. Kad dođemo na vlast, mi ćemo ukinuti sve ove štetne zakone. Aktivno radimo na svojim verzijama ovih zakona, koje ćemo predstaviti Skupštini i građanima i koji su u isključivom interesu građana Srbije i privrede ove zemlje.

Sada nešto o Zakonu o stečaju. Nove izmene Zakona o stečaju i zakon o finansijskom obezbeđenju, koji se, navodno, donose radi reformi i regulisanja finansijskog tržišta, zapravo samo pogoduju raznim fantomskim faktoring i sličnim agencijama, te nastavljaju da podrivaju ulogu države i izlažu građane direktnom finansijskom udaru, jer ti zakoni legalizuju otimačinu. Stečajni poverioci ostaju nezaštićeni, a sam postupak postaje farsa. Prethodno doneti Zakon o stečaju obiluje greškama i nedoslednostima, te je trebalo da se zakonodavac pozabavi ispravljanjem istih, a ne da još više pogoršava položaj stečajnih poverilaca.

Zaposleni koji su u prvom stečajnom redu vlastima su nebitni; bitno je izvući novac privilegovanima. Mnoge odredbe sadašnjeg Zakona o stečaju, donetog u decembru, kao i ostali zakoni doneti na brzinu i bez rasprave, već su dovoljno konfuzne i nelogične sa stanovišta logike stečajnog postupka. Zajedno sa predloženim izmenama, suprotne su osnovnim načelima stečajnog prava, načelu jednakog tretmana i ravnopravnosti i načelu zaštite stečajnih poverilaca i srazmernog namirenja. Smisao ovakvih načela, kojima ceo postupak treba da se vodi, jeste da u situaciji prezaduženosti svi poverioci dobiju srazmerno, a ne neki ništa a neki sve.

Omogućavanje prvenstvenog namirenja imalaca sredstava finansijskog obezbeđenja, koje se takođe uvodi novim zakonom koji je na dnevnom redu, tako što bi sva likvidna sredstva prvenstveno pripala ovim privilegovanim poveriocima, faktoring agencijama i sličnim imaocima sredstava novoizmišljenog finansijskog obezbeđenja, dovodi u neravno pravan položaj ostale poverioce, prvenstveno radnike, koji bi trebalo da budu namireni prvi. Umesto ravnopravne i srazmerne zaštite i raspodele sredstava iz stečajne mase, ceo postupak stečaja će biti izigran i obesmišljen.

Povezanost faktoring firmi i sličnih institucija baca svetlo na motiv za ekspresno donošenje ovog seta zakona. Motivi vlasti su jasni: nastavak pljačke i privatizacije javne sfere, zakoni i institucije postoje forme radi, dok pravna zaštita građana ne postoji.

Ovakav način poslovanja, pod plaštom potrebe ubrzanja postupka izvršenja, dovodi do paradoksalne situacije gde je nečiju nepokretnost moguće prodati ekspresno i bez odgovarajućeg sudskog mehanizma zaštite dužnika. Građani preko noći ostaju bez domova da bi se banke namirile. Zajedno s

ogromnim ovlašćenjima datim javnim izvršiteljima, sa čijim radom građani svakodnevno imaju probleme, vlast donošenjem ovih zakona pretvara Srbiju u periferiju svetskog kapitalizma, a njene građane ostavlja bez mogućnosti zaštite njihovih osnovnih prava.

Ovakvi i slični zakoni u Evropi nigde nisu prošli test ustavnosti i mogući su samo u banana tranzicionim državama Balkana i istočne Evrope. Legalizovana je otimačina. Ne postoji država u Evropi gde su građani u slabijem položaju u odnosu na banke i slične institucije.

Sada bih nešto o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o privrednim društvima. Na javnoj raspravi o Zakonu o privrednim društvima koja se održavala prošle godine u septembru i oktobru učesnici iste imali su priliku da diskutuju o nacrtu navedenog zakona. Ono što mi smatramo problematičnim jeste da upravo odredba koja se odnosi na prinudni otkup akcija nesaglasnih akcionara u javnim akcionarskim društvima nije predstavljala prvobitno deo samog Nacrta zakona, a ni predmet javne rasprave samim tim, već je uneta u Nacrt zakona nakon iste i učesnici javne rasprave nisu imali prilike da o spornoj odredbi iznesu svoje primedbe i sugestije u toku diskusije. Zašto ova norma nije bila predmet javne rasprave i na čiju inicijativu je uneta u Nacrt zakona?

Svedoci smo veoma sumnjivih dešavanja u praksi, kada su se fiktivnim pravnim poslovima u poslednjem momentu pred kupovinu kreirale situacije koje pogoduju zainteresovanim akterima, kupcima; na primer, slučaj AIK banke. Velike firme sa mnoštvom manjinskih akcionara, poput Aerodroma „Nikola Tesla“ ili „Komercijalne banke“, na ovaj način mogu biti prodate mimo saglasnosti akcionara, u ovom slučaju svih građana Srbije. Građani će biti oštećeni, a investitori će dobiti vrednu imovinu po ceni akcija koju sami fingiraju. Opisani postupak će oštetiti veliki broj manjinskih nesaglasnih akcionara, građana, koji će biti isplaćeni po vrednosti daleko nižoj od one koliko zaista vrede.

Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o privrednim društvima, na veliku žalost, predstavlja još jedan vid zloupotrebe ove vlasti. Kao i mnogi zakoni koji su dosad bili usvajani, smatramo da će i ovaj zakon štititi interese određenih lica, ali ne i građana Srbije.

Kako je ceo postupak davanja koncesije za Aerodrom protekao u tajnosti i njegove stvarne efekte po budžet Srbije ne znamo, kako država istovremeno namerava da preotme Aerodrom u Nišu, a sada i da izmeni Zakon o privrednim društvima, postavljamo pitanje – kada će ova vlast prestati da ispunjava želje i, u potpunosti, interese stranih investitora i početi da radi u korist svojih građana?

Na kraju, zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga kod ugovaranja na daljinu. Tekst zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga kod ugovaranja

na daljinu podnela je Narodna banka Srbije. Po ovom predlogu, NBS izriče kazne bankama, a druga pravna lica koja nisu pod nadležnošću NBS u istim slučajevima odgovaraju za prekršaje. Pravnu prirodu tih kazni, koje po osnovu zakona očigledno nisu prekršaj, niko ne može da utvrdi. U kom to postupku, i gde je to propisano, nameravate da izričete te kazne, gospodo iz NBS? Imaju li oštećeni sva prava koja im pripadaju, kao što imaju npr. u prekršajnom ili krivičnom postupku, ili nemaju? Mogu li oštećeni uopšte učestvovati u postupku u skladu s pravima koja im pripadaju po direktivama EU i Evropskoj konvenciji?

Znam da su ovo teška pitanja za guvernerku Jorgovanku Tabaković pa sam pokušao da se upoznam s praksom postupanja NBS i pronađem kako je to dosad rađeno, i pronađoh – nije rađeno. Bankarski klijenti dosad nisu mogli da pokrenu postupak radi izricanja novčane kazne protiv banke i da u njemu učestvuju sa punim obimom ljudskih prava. Zato mi je jasno čemu služi fantomska novčana kazna – služi za to da, kao i dosad, postoji privid da banke, kao i svi drugi privredni subjekti, mogu biti kažnjene ako krše zakon, ali to se neće dešavati. Služi za to da pokažete koliko ste nestručni i nemoćni pred bankarskim lobijem i da čak ne smete da kršenje zakona od strane banaka kvalifikujete kao prekršaj. Konačno, služi za to da potvrdimo našu spremnost da budemo robovi u sopstvenoj zemlji. Ukratko, novčana kazna koju ćemo propisati za banke služi za to da se u praksi ne izriče.

Još nešto u vezi s ovim nacrtom. Članom 13. ovog zakona predvideli ste da korisnik nema pravo na odustanak od kamatnih, valutnih i akcijskih svopova i slično. Da li to hoćete da osigurate kredite u „švajcercima“ pošto valutna klauzula u švajcarskim francima potpada baš pod taj pojam, mislim na valutni svop? Nisu to još uvek rekli naši sudovi, ali jesu, na primer, Vrhovni sud Španije i sudovi mnogih drugih država u Evropi. Da li je to osnovna svrha ovog zakona, da se pripremi teren da opstanu ti protivzakoniti ugovori pod kojima grecaju cele porodice?

Na kraju postavljam pitanje – da li je moguće da ova država toliko radi protiv svojih građana? Hvala.

PREDSEDNIK: Zahvaljujem.

Reč ima narodni poslanik Nedo Jovanović.

Izvolite.

NEDO JOVANOVIĆ: Zahvaljujem se, predsednice.

Poštovani ministre Đorđeviću, uvažena guvernerko Tabaković sa saradnicima, u startu, na samom početku ove diskusije kad razmatramo set zakona koji se odnose na finansije i odredbe Zakona o stečaju, kao i Zakona o privrednim društvima, moram da istaknem činjenicu da će Poslanička grupa SPS nesumnjivo u danu za glasanje podržati ove predloge zakona.

S obzirom na to da će se moje kolege u svojim diskusijama više određivati prema prvih šest zakona, ja ću u svojoj diskusiji pažnju koncentrisati na dva zakona za koja smatram da imaju poseban značaj, ne umanjujući značaj, ni u kom slučaju, prvih šest zakona, a to su odredbe Zakona o privrednim društvima i Zakona o stečaju, naravno izmene ovih odredaba.

Moram odmah da istaknem da Zakon o privrednim društvima u jednom svom pravnom institutu zavređuje posebnu pažnju, a to je institut prinudne likvidacije. Ovo iz razloga što je od odluke Ustavnog suda, još pre šest godina, ukinut, odnosno stavljen van snage i oglašen neustavnim tzv. automatski stečaj ili stečaj po službenoj dužnosti. Od tada pa do danas, sve dok ova vlada nije uvela određeni red kako u oblasti finansija tako i u oblasti stečajne materije, a i kroz pravosudni sistem, gde su posebno opterećeni privredni sudovi, mi smo imali ogromne probleme. Ti su se problemi vezivali za nekoliko činjenica.

Prva je činjenica da privredna društva po više godina nisu podnosila finansijske izveštaje, odnosno završne račune, a sve to vreme za koje nisu podnosila završne račune bila su u blokadi, što znači da je postojao stečajni razlog, a stečajni razlog podrazumeva trajniju nesposobnost plaćanja. Šta drugo može da bude blokada računa u trajanju od više godina nego trajna nesposobnost plaćanja? Međutim, i pored te činjenice, niko nije podnosio predlog za otvaranje stečaja. Ako nema predloga, automatski ostajemo u situaciji da privredno društvo koje posluje sa ogromnim gubicima opterećuje državu, opterećuje budžet, ne izmiruje obaveze i na taj način čini određene štete, i to sa dalekosežnim posledicama.

Sada imamo jedan institut koji će, uvereni smo u Poslaničkoj grupi SPS, tu situaciju koja je krajnje negativna sanirati. To znači da se u kratkom likvidacionom postupku prvo utvrdi finansijsko stanje, pozovu poverioci, transparentno pozove likvidacioni dužnik da ispravi sve ono što podrazumeva manjkavosti u njegovom poslovanju i, na kraju, da se taj postupak likvidacije što pre okonča. Jer neminovnost je da se uglavnom iz likvidacionih postupaka rađaju stečajevi, odnosno oni koji kao likvidacioni dužnici ne mogu da se u likvidacionom postupku revitalizuju automatski odlaze u stečaj, sa svim posledicama stečaja.

Sada imamo situaciju da ogroman broj privrednih društava koja opterećuju i privredu i finansije i državu u celini, naročito budžet Republike Srbije, budu podvedena pod ovaj pravni institut i da se na neki način postave u pravni okvir koji zaslužuju, a to je stečaj.

Što se tiče stečaja, ministre Đorđeviću, dali ste jedno krajnje korektno obrazloženje zbog čega se predlagač opredelio za ovakve izmene i dopune Zakona o stečaju, i mi to podržavamo i pozdravljamo, tim pre što ne smemo da imamo zakone koji su u koliziji jedan s drugim. U konkretnom slučaju,

Zakon o stečaju ne sme da bude u koliziji sa Zakonom o finansijskom obezbeđenju. To je jedan od razloga, sigurno najvažniji, da se uvedu izmene, odnosno da se izmene određene odredbe Zakona o stečaju, koje su ovde, po meni, krajnje precizno sistematizovane.

Moramo zbog javnosti, prevashodno jednog dela stručne javnosti koji izražava skepsu prema ovim promenama, istaći jednu činjenicu koja se ne može dovesti u sumnju, a to je da se ovde ne radi o privilegovanim (ili benefitovanim, kako god, onima koji imaju određene benefite) poveriocima u stečajnom postupku, već o poveriocima koji moraju imati odgovarajući pravni okvir, gde se kao sredstva obezbeđenja njihovih potraživanja pojavljuju kolaterali, a to su dinarska ili devizna sredstva na poslovnom računu, kreditne linije, odnosno ugovori o kreditu i realizacija tih kreditnih linija. U toj situaciji ti poverioci bivaju zaštićeni, s jedne strane, a s druge strane, ni u kom slučaju se ne dovodi u pitanje bilo šta što je suština stečaja: ni cilj stečaja, ni primena stečajnih načela, ni najpovoljnije namirenje poverilaca, bilo šta što stečaj u svojoj suštini podrazumeva kada su u pitanju potraživanja poverilaca po njihovim prijavama, shodno odredbama Zakona o stečaju.

Dakle, ovo su novine koje i te kako znače i mnogo će doprineti efikasnosti stečaja, tim pre što se radi (ne znam da li ste to naglasili u uvodnom izlaganju) ne samo o međunarodnim pravilima, nego o pravilima koja su već zastupljena u susednim zemljama, u zemljama u regionu, zemljama koje gravitiraju ka Srbiji.

Dakle, maksimalna podrška za ove promene. Međutim, uvaženi ministre Đorđeviću, postoji nešto što moramo da ocenimo krajnje kritički. Molim vas da to vašem resornom kolegi prenesete od strane Poslaničke grupe SPS. Postavlja se pitanje zbog čega se u Zakonu o stečaju nisu pojavile promene koje su neminovnost, promene odredaba koje izazivaju ogromne štetne posledice a već duže vreme stoje pod lupom stručne javnosti. Konkretno, radi se o tome da predlagač nije intervenisao u onim odredbama Zakona koje su pod sumnjom ustavnosti.

Ja ću biti jako precizan da biste me razumeli. Ustav Republike Srbije izjednačava državnu i privatnu svojinu. Dakle, svi oblici svojine su jednaki i tu nemamo apsolutno nikakvih dilema. Takođe, podsećanja radi, kod privrednih društava koja posluju s većinskim društvenim kapitalom jedini ko može da bude stečajni upravnik jeste Agencija za licenciranje stečajnih upravnika. Ja postavljam pitanje – zašto? Ako su oblici svojine izjednačeni, i privatna i državna imaju isti tretman, istu težinu, zašto bi Agencija za licenciranje stečajnih upravnika bila isključivo stečajni upravnik kod privrednih društava koja posluju s većinskim društvenim kapitalom? Zašto to ne bi mogao da bude bilo koji stečajni upravnik? Zašto to ne bi bio Pera Perić ili Mika Mikić, ovo je metaforički, koji imaju licencu stečajnih upravnika, imaju puni kapacitet da

sprovedu sve ono što se vezuje za nadležnost i zakonom propisana ovlašćenja stečajnog upravnika, već to mora da radi Agencija za licenciranje stečajnih upravnika?

Ovo nije kritika ALSU, jer sam se lično 2014. godine borio da Agencija za licenciranje stečajnih upravnika, kojoj je tada pretila opasnost da prestane da postoji, ostane, zbog toga što je bila jedina kompetentna institucija koja će omogućiti da se svi stečajni upravnici u stečaju ponašaju shodno zakonu. Međutim, ovde imamo sada situaciju koja je krajnje problematična: s jedne strane, imamo stečajne upravnike koji su stečajni upravnici u privrednim društvima s većinskim privatnim kapitalom, a ne mogu da budu stečajni upravnici u privrednim društvima s većinskim društvenim kapitalom. Taj anahronizam koji postoji već duže vreme mora da se otkloni, jer je Ustav takav kakav jeste.

Na kraju krajeva, ono što doprinosi tačnosti ovog mog tvrđenja jeste i sledeće: Agencija za licenciranje stečajnih upravnika je u neretkim slučajevima u praksi propustila, nenamerno, da sprovede kontrolu rada poverenika stečajnih upravnika. Zašto ovo govorim? Agencija za licenciranje stečajnih upravnika nije samostalni stečajni upravnik, već svoje nadležnosti, koje su propisane zakonom, obavlja preko poverenika. E, sada, ako obavlja preko poverenika, onda poverenik mora da bude pod posebnim nadzorom Agencije za licenciranje stečajnih upravnika. Da li je u praksi uvek tako? Ja vas uveravam da nije.

Zašto vas uveravam da nije? Zbog toga što iz ličnog profesionalnog iskustva znam da postoje stečajni predmeti, da postoje delovi stečajne mase u vidu nepokretne imovine koja je potpuno neiskorišćena, gde su u sastavu stečajne mase magacini, prodavnice, poslovni prostor, hale, proizvodni pogoni, koji su sablasno prazni, gde se niko nije setio, a to je obaveza poverenika stečajnog upravnika, u cilju očuvanja stečajne mase s jedne strane i, s druge strane, ostvarenja prihoda koji doprinosi povećanju stečajne mase, da te nepokretnosti izda pod zakup. Pa, ima mnogo zakupaca koji jedva čekaju da pod povoljnim uslovima, po povoljnim cenama, povoljnim zakupninama dođu do tog prostora koji bi mogli da koriste u funkciji obavljanja određene delatnosti. Poverenici stečajnog upravnika u određenom broju stečajnih predmeta uopšte se nisu obazirali na jednu takvu obavezu koja podrazumeva dužnost da se imovina sačuva i uveća, a odnosi se na imovinu koja suštinski predstavlja stečajnu masu.

Dalje, ono što takođe podrazumeva jednu vrstu problema, to je problem koji se vezuje za određivanje stečajnih upravnika, odnosno poverenika stečajnih upravnika, pa se dešava da se kod stečajnog dužnika u Užicu, odakle ja dolazim, za poverenika postavlja stečajni upravnik iz Beograda, ili se u gradu na jugu Srbije postavlja stečajni upravnik sa severa Srbije. Objasnite mi

samo gde je logika i kako može onaj ko nije prirodno nastanjen i nema prebivalište u mestu gde se vodi stečaj poznavati privrednu situaciju, težinu problema u stečaju, stanje stečajnog dužnika itd. Zar nismo zakonskim putem regulisali da upravo pred privrednim sudovima, govorim o privrednim sudovima koji su nadležni za vođenje stečajnog predmeta, bude određen odgovarajući broj stečajnih poverilaca? Zbog čega ti stečajni poverioci onda nisu angažovani, nego se dovodi čovek koji je 200-300 km daleko od mesta gde se vodi stečajni predmet?

Na kraju, postoji problem za koji, ministre Đorđeviću, pretpostavljam da ćete takođe preneti tamo gde je potrebno – mi u Poslaničkoj grupi SPS smatramo odavno da stečajna materija treba da se vrati u nadležnost Ministarstva pravde, da ne bude u nadležnosti Ministarstva privrede. Jer, Ministarstvo privrede samo će pomoći da privredni sudovi, koji imaju najveći teret kada su u pitanju stečajevi, jer se kompletni stečajni postupak vodi pred privrednim sudovima, budu jedna vrsta logistike, podrške i pomoći, a da predlagač Zakona o stečaju bude Ministarstvo pravde.

Zašto ovo govorim? Zbog toga što su u Zakonu o stečaju upravo privredni sudovi kroz sudsku praksu pokušali da reše jednu situaciju koju zakonodavac nije rešio, a ja ću vas zamoliti da obratite pažnju na to. U situaciji kada se stečaj zaključi, kada se namire poverioci, nema više potrebe za bilo kakvim potraživanjem, ostaje imovina, imovina koja nije unovčena. Šta sa tom imovinom, zakonodavac ne govori. Nakon zaključenja stečaja i namirenja poverilaca, kome ta imovina pripada? Pripada li državi, pripada li poveriocima, vlasnicima, kojim?

Hajde da i po tom pitanju razmotrimo situaciju na adekvatan način. Vlasnici imovine višu nisu vlasnici imovine. Vlasnik imovine je onaj ko rukovodi i upravlja tom imovinom, a to je stečajni dužnik. Ta imovina je postala stečajna masa. Stečajnom masom upravlja onaj ko je zakonom propisan da upravlja tom imovinom koja predstavlja suštinski stečajnu masu. Znači, nema više vlasnika. Vlasnik može da bude država, ili da se ta imovina preda poveriocima. Mislím da su tu privredni sudovi odgovorili zadatku na najbolji mogući način i odlučili u svojim odlukama, koje predstavljaju ustrojstvo sudske prakse, da se ta imovina zaista preda poveriocima srazmerno procentu njihovog namirenja.

Ono što je takođe jako važno istaći jeste činjenica da svi ovi postupci, i likvidacioni i svi drugi postupci, moraju biti što kraći. I za guvernerku Tabaković i za vas, uvaženi ministre Đorđeviću, stoji ista dobronamerna poruka – ukoliko postupke ne skraćujemo, samo ćemo naneti dodatnu štetu državi. Trenutno je pred privrednim sudovima u Srbiji preko 2.000 stečajnih predmeta. Privredni sudovi su u najtežem položaju jer je fokus trajanja postupaka najnegativnije posmatran kada su u pitanju privredni sudovi i

smatra se da se povreda prava na suđenje u razumnom roku vezuje za privredne sudove, što apsolutno nije tačno.

Apsolutno nije tačno zbog toga što pre stečaja postoje drugi postupci, govorio sam o likvidacionom postupku; pre otvaranja stečaja vode se parnični postupci pred osnovnim sudovima, vode se postupci izvršenja koji traju po nekoliko godina, čak i desetak godina. Kada sve to prođe, predmet dolazi u privredni sud, otvara se stečaj, koji traje dve, tri godine i privredni sudovi su krivi zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku, zbog čega je najviše aplikantata u Strazburu pred Sudom za ljudska prava. Upravo taj sud obavezuje državu na visoke iznose naknada štete. Po čijem džepu? Građana, a najviše je udarac na budžet Republike Srbije, što vi i te kako dobro znate.

Mislim da u tom pravcu svi, a ne samo pravosuđe, ne samo sudovi, moraju dati svoj doprinos da se svi postupci koji prethode stečaju sprovedu što hitnije, što brže, kako se ovakve situacije više nikada ne bi dešavale. U suprotnom, doći ćemo u još teži položaj. U suprotnom, doći ćemo u situaciju da budžet bude mnogo više opterećen nego što je sada, jer će se pred Sudom za ljudska prava u Strazburu pojavljivati – dosad su to bila fizička lica u najvećoj meri – svi oni koji su oštećeni zbog dugotrajnog trajanja postupaka, a to nije samo stečaj i nije samo stečajna materija.

Na kraju želim da istaknem još nešto. Kada sam govorio o pozitivnim stranama i pozitivnim refleksima na odredbe Zakona o stečaju, zaboravio sam da pomenem NBS, što je jako važno. Narodna banka Srbije po svojoj nadležnosti kontroliše rad upravo onih poverilaca koji po osnovu kolaterala zaštićuju ili obezbeđuju svoja potraživanja. Zbog toga je naročito značajno, a naročito je značajno zbog NBS, da se kroz ove kolaterale izmiruju obaveze prema poveriocima shodno ugovorima koji su zaključeni na osnovu sredstava finansijskog obezbeđenja. Ta sredstva finansijskog obezbeđenja su, kao što sam rekao, dinarska i devizna sredstva na poslovnim računima, to su kreditne linije, to su obveznice itd.

Ako ovo što je predviđeno i predloženo, kako je ministar Đorđević u uvodnom delu obrazložio, u praksi bude zaista realizovano u punom kapacitetu, onda više neće biti problema kada su u pitanju ugovarači koji su ugovorili obezbeđenje svojih finansijskih potraživanja i mi nećemo imati problem posle ni sa stečajem. Zašto? Zato što je Zakon o stečaju usklađen sa Zakonom o finansijskom poslovanju i onda nemamo više koliziju, nemamo više nikakav problem, a olakšali smo Narodnoj banci Srbije, odnosno skinuli jedan veliki teret Narodnoj banci Srbije kada je u pitanju kontrola rada ovih subjekata o kojima sada govorim.

Zbog toga mislim da u ovom smislu NBS ostvaruje odgovarajuću korist izmenama i dopunama Zakona o stečaju, a samim tim mi kao država stičemo određenu sigurnost, odnosno povećavamo svoj kapacitet kada su u pitanju

pregovaračka poglavlja i sve one stvari koje se vezuju za naš položaj kao kandidata za ulazak u zajednicu država Evropske unije. Mislim da u tom pravcu idemo sigurnim putem i da ćemo doći do cilja, kako god to neko drugi posmatrao.

Vama, u svakom slučaju, želim maksimalnu podršku. Ove ćemo zakone podržati. Interesantno je da je danas jedan opozicioni poslanik podržao ove zakone, a glavni je generator stečajeva koji su se desili nakon donošenja kriminalnog Zakona o privatizaciji 2001. godine, nakon čega je na stotine hiljada ljudi ostalo bez posla zbog takvih stečajeva. Hvala.

PREDSEDNIK: Zahvaljujem.

Reč ima ministar Zoran Đorđević.

ZORAN ĐORĐEVIĆ: Zahvaljujem se, gospodine Jovanoviću. Hteo bih da otklonimo tri dileme koje imate da ne biste imali nespokoj kada budete glasali za ovaj zakon, i mislim da treba da imate pravo na objašnjenje.

Počecu od ove poslednje primedbe kad je u pitanju stečaj. I sami znate šta je svrha stečaja, da se pravedno rasporedi nešto na one koji su poverioci i koji treba da raspolazu stečajnom masom. Kada se namire iz stečajne mase, retki su slučajevi da tu nastane neki višak, koji naravno pripada onome ko je bio vlasnik, ne možete da mu oduzmete, pa vi se, kažete, držite Ustava i znate šta je svojina. Tako ste i stečaj uveli kao neki vanredni instrument da biste namirili sve one koji su do tada imali poverenje upravo, recimo, u tu kompaniju.

Kad je u pitanju izbor stečajnih upravnika, tu ste imali u prvoj vašoj primedbi dilemu oko Ustava i ustavnog prava. Pa svi su ravnopravni građani Srbije, ne mora neko da bude diskriminisan zato što živi u nekom drugom mestu i da to bude razlog da mu ne damo da bude stečajni upravnik. Ako je dobar stečajni upravnik, ako ima licencu, zaslužuje da bude tamo. Ne bi trebalo da imamo unapred nepoverenje prema nekom stečajnom upravniku samo zato što nije iz tog mesta. A možda je nekada i prednost to što ne zna te ljude i neće biti pristrasan, pa treba imati i to u vidu, da je nekada možda to bolje.

Prva vaša primedba jeste bila upravo to što smatrate za društvenu svojinu da je nešto što se možda danas ne radi u skladu s Ustavom ili zakonom. Vi i sami znate da je u Ustavu 2006. godine izbačena društvena svojina. Postoje, nažalost, kompanije i firme kod nas koje još imaju društvenu svojinu i status tih firmi možda do dan-danas nije rešen iako ima dobre volje da se reši. Možda najbolji primer za to jeste namenska industrija. Svakako, Ministarstvo privrede i Ministarstvo odbrane rade zajedno na tome i sigurno će sada posle ovog zakona koji je usvojen ovde u Skupštini i tamo da se reši društvena svojina.

Kada je Agencija za privatizaciju prestala sa radom, nadležnost je prebacila na Agenciju za licenciranje stečajnih upravnika jer je upravo ona brinula o toj društvenoj svojini, da ona bude na najbolji način transformisana u neku drugu svojinu koja je priznata Ustavom i zakonom, da li je ona državna, da li je privatna, ne treba ulaziti u to. Mislim da će oni najbolje doneti odluku na koji način će ona biti transformisana i, evo, to ćemo videti možda ubuduće na primeru koji će se dešavati u namenskoj industriji Srbije.

Tako da nemojte da imate nespokoj, vodilo se računa o tome. Ovaj zakon i ove promene koje su se ovde desile pratiće i ovaj novi zakon koji je iz nadležnosti Narodne banke i zajedno će imati jednu potpuno novu dimenziju i, kao što sam rekao, sigurno poboljšati ambijent u našoj Srbiji i pružiti dodatnu sigurnost svim investitorima. Hvala.

PREDSEDNIK: Nema uslova za repliku, fino vam je odgovorio. Pa ne može stvarno.

(Neđo Jovanović: Replika.)

Ne može.

(Neđo Jovanović: Svi su to pravo imali.)

Da, ali bili su izazvani da ponovo odgovore, a vama baš ništa nije rekao. Ništa u skladu sa članom 104.

(Neđo Jovanović: Nismo se razumeli.)

Ne mogu, kako prema drugima, tako i prema vama.

Reč ima narodni poslanik Goran Ćirić.

GORAN ĆIRIĆ: Poštovana predsednice, poštovana guvernerko, poštovani ministre, kolegice i kolege, celog dana traje rasprava i mislim da smo čuli puno toga i od narodnih poslanica i poslanika o svim ovim predlozima zakona, čuli smo i od predstavnika koji obrazlažu ove zakone. Ja ću pokušati da sistematizujem par stvari, najmanje tri teme koje su meni bile zanimljive dok sam slušao čitavu ovu raspravu.

Tu mogu da se složim, počću od toga, s jednom od sugestija guvernerke, koja je jednom od poslanika rekla da je začuđujuće kojom lakoćom koristi lažne ili neistinite podatke, ili se možda iza toga krije nedovoljno znanje. Mislim da je bilo potrebno da možda upozorite ministra kada je govorio o javnom dugu na taj način, a siguran sam da ste to primetili. Mislim da je bitno da i ja vas, gospodine ministre, podsetim – kada ste govorili o javnom dugu u 2012. godini i rekli četrnaest milijardi, prvo, smanjili ste taj javni dug, bio je veći. Dakle, štitite taj prethodni režim na taj način što ste tako govorili. Mislim da je taj javni dug u trenutku preuzimanja odgovornosti ove većine, u julu, bio oko petnaest milijardi ili nešto više i nije iznosio, kako ste rekli, 70% učešća u BDP-u, nego je u tom trenutku iznosio nešto iznad 45, možda 48-49. Govorite o kraju 2012. godine, a ja govorim o julu, u trenutku

preuzimanja, jer su nova vlada i tadašnji ministar podigli kredit od dve milijarde u septembru i ne može da se pripisuje odgovornost za taj dug.

Govorim samo o podacima, o tome da se slažem s vama da je potrebno koristiti precizne podatke. Evo kako ste izveli vaš zaključak: četrnaest milijardi u julu, što nije tačno, bilo je petnaest milijardi; rekli ste da je to iznosilo 70% učešća u BDP-u, pa ste iz toga izveli da je te 2012. godine BDP u Srbiji iznosio dvadeset milijardi. To je bio vaš zaključak. Možete da zamislite kako je nama kada čujemo takve podatke. Apsolutno nisu zasnovani na činjenicama. Dakle, činjenice su mnogo drugačije: činjenice su da je to bilo petnaest milijardi, samo da zaključimo to; činjenice su da je u tom trenutku, jula meseca, taj procenat učešća javnog duga u BDP-u prevazišao ono zakonsko ograničenje od 45% i bio negde na nivou 48% i, kada izračunate, onda je BDP u toj godini iznosio oko 32 milijarde evra. Dakle, to je prilog razgovoru o činjenicama.

Kada smo već kod ove teme, a nisam želeo o njoj da govorim nego ste me vi motivisali, želeo bih da kažem par stvari o zaduženjima kod Evropske banke za rekonstrukciju i razvoj. Moram da kažem da su ovo teme koje je potrebno podržati i realizovati, dakle, Drugi programski zajam za razvojne politike u oblasti javnih rashoda i javnih preduzeća. Svakako, transformacija javnih preduzeća je neophodna. Nažalost, ona kasni. Preduslov za transformaciju javnih preduzeća bila je i primena Zakona o javnoj svojini. Nažalost, tri puta odlažemo primenu Zakona o javnoj svojini sa upisom imovine javnih preduzeća i ubrzanjem potrebnog procesa korporativizacije svih javnih preduzeća.

Ovde smo u drugoj fazi tog zajma. Dakle, 182.000.000 evra je iznosio potpisani zajam 20. januara 2017. godine. Ovo je sada iznos zajma od 160.000.000 evra, drugi zajam je 40.000.000 evra, ukupno 200.000.000 za transformaciju državnog bankarskog sektora. Treći zajam, za podršku finansiranja razvoja zdravstva Srbije, jeste 25.000.000 evra. Dakle, oko 225.000.000 evra duga.

Neću sporiti potrebe za boljim zdravstvom u Srbiji, neću sporiti potrebe za modernizacijom javnih preduzeća, za korporativizacijom i da učinimo da budu što efikasnija. Naravno, potrebna je Srbiji, ubeden sam u to, jaka državna banka, ili više njih. Potrebno je imati jake igrače u bankarskom sektoru koji mogu na neki način da budu podrška i politici Vlade, bilo koje, ove, sutra, ili prethodne vlade, koja može svoje razvojne programe da na neki način podstiče i u saradnji sa državnim bankom. Ali ono što je potrebno i što od vas zahtevam, onako kako smo o tome razgovarali s ministrom Vujovićem, to je evaluacija projekata. I mislim da je važno izveštavanje ove skupštine o načinu na koji se koriste ova sredstva, na koji su način utrošena ova sredstva.

Jer ono što vidimo na ovom inicijalnom papiru, kada izglasamo podršku zajmu, mi u Skupštini više nemamo apsolutno nikakvih informacija o tome na koji način je završen projekat za koji smo glasali. Mi smo imali obećanje ministra Vujovića, bivšeg ministra finansija, da ćemo to izmeniti u Skupštini i da ćemo imati prilike da dobijamo izveštaje. Puno toga smo slušali prilikom svakog usvajanja budžeta, a bilo ih je šest u ovoj skupštinskoj većini, ovoj koaliciji, međutim, ni u jednoj od tih faza nismo dobili tu vrstu izveštaja za tako obećane stvari. Zato vas podsećam na to.

Evo, jedna od komponenata u realizaciji projekta razvoja zdravstva u Srbiji jeste komponenta 4, koja finansijski nije najizraženija, ali mislim da je izuzetno bitna, možda najbitnija za nas ovde u Skupštini, a to je praćenje, evaluacija i upravljanje projektom za koji se izdvaja milion i po evra. Evo, to je poziv i za ministra i za predsednicu Skupštine da probamo da izmenimo tu praksu u Skupštini i da dobijamo izveštaje o tome za šta smo glasali u ovoj skupštini.

Kada već pominjem bivšeg ministra finansija, a to važi i za sadašnjeg, mislim da je i ovo o čemu sam malopre govorio pre svega pitanje odgovornosti, odgovornosti kada ste na javnoj funkciji, odgovornosti za izgovorenu reč i nas poslanika ovde u ovim klupama, odgovornosti guvernerke. I mislim da je potrebno razgovarati na jedan otvoren način. Siguran sam da ni vama nije drago da ste na čelu Narodne banke u trenutku kada nas je FATF stavio na crnu listu. Ja govorim i o ministru finansija i o nečemu što svakako znamo, a to je da je Međuvladina organizacija za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma Srbiju stavila na crnu listu. Ne optužujem nikoga, ali govorim o sumnji da Srbija sa svojim institucijama nema najefikasniji način borbe protiv mogućeg finansiranja ovakvih delatnosti.

Zbog toga želim da otvorim ovu temu i da govorim o tome da je mesto za razgovor u Skupštini i na koji način donositi zakone koji će sprečavati takvu vrstu transakcija, koja sigurno nije korisna za građane Srbije, nije korisna ni za koga od nas. Siguran sam da delom predlozi ovih zakona, koji nose i pozitivna rešenja, treba da doprinesu tome da sprečimo mogućnost pranja novca, a to se najčešće pominjalo, kroz nova systemska rešenja koja treba da onemoguće takvu vrstu aktivnosti. Nikome od nas nije drago da budemo na toj listi i verujem da ćemo u ovoj skupštini donositi zakone koji će ojačati finansijske institucije u državi, institucije koje se bave i sprečavanjem te vrste kriminala.

Zbog čega sam bio motivisan da govorim o tome, želim da čujem to i od vas – jer smo ovde govorili o potrebi razvoja modernih elektronskih sredstava i elektronskih alata u razvoju elektronske uprave, koji, u suštini, otvara te mogućnosti. Ukoliko mi nemamo dovoljno institucionalnog

kapaciteta da se na pravi način borimo sa sve većim izazovima tog sajber kriminala, posebno u delu elektronskih finansija, sigurno je da nam je u tom smislu potrebna široka saradnja sa institucijama u Evropi i svetu.

Mislim da ste nekim delom pominjali i to, jer kada ste govorili o kartičnim transakcijama i o 97%, ako se dobro sećam, kartičnih transakcija na domaćem tržištu, jel' tako, a da od tih 97% 83% ide i procesuiru se spolja, pretpostavljam da u nekom delu želite da vratite i, kako ste govorili i na Odboru za finansije, stavite neku vrstu kontrole nad tim procesom.

Zbog toga želim da razgovaram i o ovoj široj slici, koja je vrlo bitna, i želim da čujem od vas taj stav jer vidim da ste počeli jednu živu diskusiju o tome otkud sada ta priča o FATF-u, otkud ta priča o tim rizicima. Želim da o tome razgovaramo na način koji može da doprinese tim rešenjima.

Zbog toga je potrebno otvoriti ovu temu. Siguran sam da ste i vi, kada ste govorili o ponosu u odnosu na ovaj zakon o kome sam sada govorio, pominjali i taj član 9. Tu ste sigurno imali najviše pritisaka i najviše razgovora upravo na tu temu, a to je obaveza banaka i stranih procesora kartičnih transakcija, koji bi po ovoj interpretaciji trebalo da registruju svoja privredna društva i u Srbiji, što, po njihovoj argumentaciji, negde demotiviše ili im sužava tržište i konkurenciju. To je, naravno, ono što smo sreli i kroz javne rasprave i ono što ste i vi dobili sigurno kao sugestije, a mislim da je važno da na ovakav način razgovaramo i čujemo upravo te argumente.

Dakle, gde je granica između te vrste opasnosti i tog velikog procenta obrade kartičnih transakcija van zemlje i, s druge strane, problema zatvaranja tržišta, kako oni kažu, problema skraćivanja ili limitiranja konkurencije? I šta će to značiti u tehnološkom smislu? Jer i sami znate, ja sam takođe siguran, bez obzira na rast našeg IT sektora u Srbiji, da svakako nismo u ravni najrazvijenijih zemalja u toj oblasti i da naše zatvaranje u tom smislu ne bi bilo korisno i ne bi doprinelo bezbednosti tih elektronskih komunikacija i elektronskih transakcija. Mislim da je potrebno naći pravu meru u tom delu motivacije i stimulacije domaćeg tržišta i, s druge strane, sačuvati protok informacija, protok tehnologije i način da očuvamo bezbednost. Pre svega, govorim o interesu naših građana, jer je potrebno sačuvati maksimalnu bezbednost.

Ovi zakoni koje ćete usvojiti sigurno neće biti konačni za ne znam koliko godina, ovo je oblast koja se menja tako dinamično i brzo, sigurno ih treba inovirati i mislim da zbog toga treba razgovarati upravo o tim izazovima.

Govorio sam o delu odgovornosti, a reći ću nešto i o Predlogu zakona o izmeni Zakona o Narodnoj banci Srbije. Jasno je da se proširuju nadzorne funkcije Narodne banke, da se dobija i nadležnost za kontrolu deviznih i menjačkih poslova, dakle nove nadležnosti Narodne banke Srbije. Kada

govorimo o novim nadležnostima, uvek treba sigurno govoriti i o odgovornosti.

Ja sam više puta govorio, to dobro znate, jedan od predloga naših amandmana, poslaničkog kluba Demokratske stranke, bio je da se u tom Zakonu o NBS briše član 86b. Pročitaću ga zbog drugih poslanika, vi sigurno znate šta to znači. Prevedeno na ovaj aktuelni zakon, da ne biste rekli da to nije na dnevnom redu, evo, u članu 23. ovog Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o NBS kaže se da se član 86. menja. I, onda se proširuje funkcija onih koji bi praktično bili pod kapom i zaštitom tog člana.

Mi smo predložili da se taj član briše, a evo iz kojih razloga. Pročitaću vam taj član 86b i mislim da je važno to reći. Za početak, prvi član stav 2. Zakona o NBS kaže: „Za obaveze Narodne banke Srbije jemči Republika Srbija“. Dakle, prenesno, svi građani Srbije. Nažalost, ovim članom 86b praktično smo predvideli odricanje od odgovornosti organa upravljanja NBS, čime zaista nije došlo do logičnog odnosa između odgovornosti i poverenih prava Narodnoj banci i organima Narodne banke.

Ne govorim sada to zbog vas, aktuelnih ljudi u Narodnoj banci, govorim i o budućim rešenjima za Narodnu banku, i vi ste govorili o toj potrebi. Ali želim da pitam kolenice i kolege, a i vas, da li vam zaista deluje logično ovo rešenje.

Članom 86. je predviđeno: „Narodna banka Srbije, guverner, viceguverneri, direktor Uprave za nadzor i drugi zaposleni ne odgovaraju za štetu koja nastane u obavljanju poslova Narodne banke Srbije, osim ako se dokaže da nisu postupali u dobroj veri. Za štetu iz stava 1. ovog člana, zaposleni iz tog stava ne mogu odgovarati ni nakon prestanka radnog odnosa u Narodnoj banci Srbije, odnosno prestanka vršenja funkcije. Narodna banka Srbije snosiće troškove zastupanja lica iz stava 1. ovog člana u sudskim i upravnim postupcima pokrenutim u vezi s poslovima iz tog stava. Narodna banka Srbije snosiće troškove iz stava 3. ovog člana i licima kojima je prestao radni odnos u Narodnoj banci Srbije.“ Dakle, to je rešenje koje, čini mi se, postoji samo u ovom Zakonu o NBS; u drugim institucijama u Srbiji, govorim o Srbiji, nema takvih rešenja.

Da, čekam odgovor i, naravno, sa zadovoljstvom ću čuti odgovore.

S obzirom na zaista velika poverena prava, pre svega, ključne stvari su postizanje i održavanje stabilnosti cena, zatim upravljanje deviznim rezervama Republike Srbije, o kojima ste vi govorili... Hajdemo sada i to, kad smo kod deviznih rezervi Srbije, da opet govorimo, probaću da govorim o konkretnim podacima. Vi ste govorili o neto deviznim rezervama i bruto iznosu, a ja ću vam reći podatke koje imam, vi ih sigurno napamet znate. Recimo, pred ulazak u 2012, krajem 2011. godine devizne rezerve iznosile su 12,058 milijardi evra. Ispravite me ako nije tačno, ali najnoviji podatak koji sam

našao za devizne rezerve, kraj maja 2018. godine – 9.490.000.000 evra. Govorim o bruto iznosu. Dakle, govorim o bruto iznosu, znam da će vaš odgovor biti kakva je struktura neto i bruto, ali mislim da je važno reći i šta su ti podaci.

Još jedno pitanje, koje je takođe važno i mislim da smo ga imali na usvajanju, opet se vraćam na usvajanje budžeta Republike Srbije, to je pitanje za vas – da li je u poslednje tri ili četiri godine uplaćen neki deo dobiti Narodne banke u budžet Republike Srbije? Znam da je pre pet godina uplaćeno tri milijarde dinara, da posle toga to nismo imali u planu budžeta, bar ga ja nisam video, i voleo bih da to nije tačno. Ali vi ćete sigurno dati pravi odgovor o tome koliko je u poslednjih tri ili pet godina uplaćeno para budžetu Republike Srbije iz dela dobiti Narodne banke Republike Srbije. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI (Vladimir Marinković): Hvala, gospodine Ćiriću.

Reč ima guverner Narodne banke Srbije dr Jorgovanka Tabaković.

Izvolite.

JORGOVANKA TABAKOVIĆ: Hoćete da počnemo od ovog što je poslednje komentarisano, a vezano je za devizne rezerve?

Sve podatke, bez obzira na to što sam ja od avgusta, ne znam, vlast od jula, zbog uporedivosti, jer imamo kontinuitet države koja ima obaveze prema inostranstvu ili u zemlji, bili smo dužni da ih ispunjavamo, poput tog aranžmana sa MMF-om koji je počeo da se otplaćuje tek 2012. godine... Niko nas ne pita kad je bila koja vlast u odnosu na to spolja. Zato imamo metodologiju po kojoj sve podatke upoređujemo na kraju godine.

Kada govorite o javnom dugu, ja ću javni i spoljni da stavim u poređenje, jer nije nebitno, gde jeste u pravu, kraj godine 2011 – da, bilo je učešće 45,4, ali je 2012. godine 56,2. Znači, ona priča bili smo pred bankrotom, nije to priča za uspavlivanje ili plašenje naroda, to je deo nužde da se po promeni vlasti prazna kasa popuni zaduživanjem, pa tih 56,2 nije ničija „devojačka sprema“, ni nasleđe, nego potreba da država funkcioniše isplaćivanjem obaveza koje je prethodna vlast preuzela.

Znači, sve vreme insistiram – šta je Srbija doživela kao promenu, šta je nasledila i ko je koliko za to odgovoran, odnosno zaslužan. Nemam problem da pojačavam crnim ono što ste vi radili, niti da pojačavam svetlim ono što mi radimo. Govorim o činjenicama. Znači, 56,2 je bilo učešće 2012. i nadalje se povećavalo, kraj godine, da. I ponovo, ono što vi želite da zaboravite, ponavljam – šta je od toga projektnih zajmova, odnosno investiranje koje će u budućem periodu donositi neku dobit, imati prihod kroz izvoz nekih drugih grana koje rade na toj infrastrukturi?

Šta želim da vam kažem? Ono što javni dug rasvetljava jeste, u stvari, upoređivanje sa spoljnim dugom. Te 2011. godine, koju uzimamo kao kraj prethodne vlasti, on je iznosio 72,2%. Krajem 2012. godine on je bio 80% i od

tada počinje da pada; 2013. godine 74,8%; 2014. godine 77%, povećava se malo, da bi taj dug 2017. godine bio 69% i korespondirao sa ovim opadajućim trendom javnog duga, o kojem svi komuniciramo kao o nivou opšte zaduženosti, čiju strukturu moramo da gledamo, ali i trend te putanje o kojoj govorimo kao uravnotežavanju bilansa, da trošimo onoliko koliko zarađujemo, da vraćamo skupe kredite i da ih ne vraćamo iz novih.

Zašto je važno da govorimo o ovoj strukturi? Govorimo o deviznim rezervama. Kažete da vam ne pominjem strukturu deviznih rezervi, ali moram, zato što su devizne rezerve u 2012. godini, koju pominjete, u bruto iznosu iznosile 12,1; 2011. godine, a znate šta je struktura, neto devizne rezerve su bile samo 6,7 milijardi. Obaveze prema MMF-u bile su 1,6 milijardi. Pa da li se hvalimo onim što nam je neko dao i na šta smo platili.... Na ovaj dug, rekla sam, devedeset miliona evra nas je koštalo korišćenje ovih sredstava, gde su svi pokazatelji bili u minusu, i nazadovanje. I 3,6 milijardi su bile obaveze prema bankama, to država ne može da smatra svojim deviznim rezervama, zato se i prikazuju u strukturi kao obaveze prema bankama, obaveze prema MMF-u i neto devizne rezerve.

Znači, ja govorim iz podataka koji su na sajtu Narodne banke, nisu se menjali ni retuširali, niti se menjala metodologija i nosim sa sobom uvek podatke od 2008. do 2017. godine, zato što ih celovito imamo od te godine.

Podatak o kojem govorite, da je 2011. godine bio najviši nivo bruto deviznih rezervi, da, ali je 3,6 milijardi bilo obavezne rezerve koju je ova Narodna banka vratila bankama da bi se finansirali projekti privrede, finansirali građani i snizila obaveznu rezervu, u tri navrata, blizu 9%.

Znači, kad god zapitate i začepkate o strukturi, ja ću uvek imati podatke da još detaljnije rasvetlim našu sistematičnost i temeljnost u merama koje smo preduzimali. Evo, samo da uporedim tu 2011. godinu, koja je bila rekordna – 10,4 milijarde su devizne rezerve bruto, od čega su neto devizne rezerve (znači, ono što je stvarno državno) 8,6 milijardi, obaveze prema MMF-u nula i obaveze prema bankama 1,8. U ovom periodu, 2011, odnosno 2012. i 2017, odnosno 2018, o kojoj pričam, vratili smo ovih 1,6 milijardi MMF-a, koštalo nas je to 90.000.000 evra, korišćenje tih sredstava. Pokazatelji, od rasta pa nadalje, bili su negativni (veći suficit, inflacija), naći ću sve podatke, imam kod sebe, da bi u februaru završen trogodišnji stendbaj aranžman bio aranžman iz predostrožnosti, bez povlačenja novca; koštao nas je onaj *commitment fee* za rezervaciju sredstava za te tri godine četiri miliona evra, jer je neko rezervisao, ako nam treba. I to su svi troškovi koje smo imali u vezi s tim aranžmanom.

Uz ovakvu fiskalnu konsolidaciju koju smo imali, Srbija je ipak imala rast i iz tog deficita prešla u suficit i vraćala svoje dugove, ne zadužujući se, najznačajnije, koncentrisane kod... Neću da upotrebim neku kvalifikaciju, jer

kad vam neko da novac kad vam treba, ne možete reći da je nekvalitetan investitor. Ali ta nužda da se deficit finansira spoljnim zaduženjem, koje je bilo koncentrisano kod jednog poverioca, koji je mogao, i nije baš da nije, da nas nije ljuljao u kritičnim trenucima, kada su se požari dešavali (uslovno kažem požari) u okruženju... Zamenili smo potpuno strukturu novim, kvalitetnim investitorima, onima koji ulažu dugoročno i idu sa malim profitima zato što veruju da je Srbija u pravom smislu zemlja koja raste stabilno i održivo.

Svaki od podataka koji sam iznela javno je dostupan, nije nikakva kombinacija. Znači, priča o javnom i spoljnom dugu, priča o ukupnom obuhvatu, bez prikriivanja dugova ispod tepiha – ne znam, lokalna samouprava, ovaj ili onaj nivo – to je ta korist od aranžmana koji smo imali, da ništa ne ostane sakriveno, da nema ispod crte knjiženja, da nema vanbilansno pa da se ne vidi, sve je transparentno i jasno i ovo što govorim proverljivo.

Otvorili ste vrlo zanimljivu temu FATF-a. Nemojte, molim vas, da grešite: siva i crna boja se strašno razlikuju. Crna lista i siva lista su katastrofa u razlici, kao nebo i zemlja. Znači, o tome što se Srbija našla na sivoj listi, želim da čuju i znaju svi građani. Ako me neko kritikuje što sam rekla ono što nije, prihvatam odgovornost, što nije vreme da kažem javno. Najveći problem državi Srbiji za stavljanje na sivu listu predstavljalo je, u stvari, kasno podnošenje krivičnih prijavi za zloupotrebe položaja, između ostalog i pranje novca u određenim bankarskim aferama, prvenstveno u slučaju Šarića.

Najveći broj slučajeva, izveštaji MANIVAL-a o Srbiji, odnosi se na period 2012. i posebno naglašava sporne privatizacije, kao i slučaj Šarić. Čitam iz izveštaja. Ovome naročito doprinosi činjenica da je naš sistem bio, jeste bankocentričan finansijski i da je najveći broj transakcija upravo prolazio kroz banke, a da je kontrola bankarskog sistema od strane NBS, znači do 2012. godine, u ovom izveštaju targetirana kao visokorizična. Da li da povežemo priču sa delicencirane četiri banke, koliko nas je to koštalo materijalno i ispraznilo fond Agencije za osiguranje depozita, a evo i koliko nas košta u izveštaju MANIVAL-a?

Danas kada FATF, kao organ regionalno zadužen za našu zemlju koji se bavi sprečavanjem pranja novca, ocenjuje rad bankarskih kontrola i nadzor NBS, to ja ne izmišljam niti sebe uveravam, piše u izveštajima da NBS jeste ocenjena vrlo visokim ocenama za vrstu i kvalitet kontrola koje radi.

I, da povežem s tim, ta vrsta zaštice ljudi koji rade kontrolu nije naš zahtev, neću ni da se branim, nasleđena je u prethodnom zakonu; to je standard za kontrolu službenika koji odlaze kod mnogo jače strane, kod strane koja može da njihov predan i posvećen rad tretira zloupotrebom. Zato postoji odrednica da su oni zaštićeni, da bi mogli da rade svoju kontrolu časno i

pošteno, a da se samo krajnja nužda i zla namera kod njih dokazuju u postupku.

Danas se u Parizu održava sastanak na kojem se podnosi izveštaj o tome da je Srbija i te sitne... Stvarno ću reći sitne, jer je reč o administrativnim procedurama koje su se u praksi primenjivale, govorim o Narodnoj banci i pominjala sam to danas, bez vašeg prozivanja, o licenciranju ljudi koji ulaze u finansijski sektor, od lizinga osiguravajućih društava, penzionih dobrovoljnih fondova, pa i banaka (upravni i nadzorni odbori). Mi smo tu proceduru radili, bila je na sajtu Narodne banke, svima jasna i vidljiva, ali neke detalje, one koje sam pominjala u slučaju banaka, šta je neko ko je ovlašćeno lice, šta je njegov saradnik, njegov dalji rođak, pa nemate pojma, to do petog kolena ide. Ali smo kroz dokumentaciju i naše zahteve sproveli i to. I šta je bio problem? Nekontrolisani priređivači igara na sreću, neobuhvaćeni notari i advokati koji uvek nađu neki način da izbegnu tu vrstu kontrole koju zahteva FATF. Advokati su obveznici tek od 2005. godine i nismo imali dokaz da je kod njih vršena kontrola, kao što nije bilo ni dokaza da je vršena kontrola kod nekih priređivača igara na sreću.

Šta je važno da kažem? Još u februaru, kad je bio taj sastanak, na strani Srbije bile su i Evropska komisija i gotovo sve zemlje; neću da imenujem samo dve koje su snagom svoje moći stavile Srbiju na sivu listu. Srbija je od februara do danas, odnosno do tog odlaska tamo, ispunila apsolutno sve te administrativne nedostatke, koji nisu bili suštinski, ali trpimo što su prijave za slučajeve iz 2012. godine kasno podnete, dugo stajale u fioci.

A da li to otvara problem pravosuđa i svega ostalog što u vezi s tim ide i onog instituta (nema mladog kolege da mu kažem) koji mene najviše boli, po pitanju onih koji nemaju čiste tragove a radili su mnogo toga u finansijskom sektoru, što neki njihovi prijatelji i dan-danas koriste – zastarelost, kao jednu vrstu „fioke“ u kojoj neko misli da zločin može da bude savršen i da se nikad ne procesuiru? Ja sam ipak uverena i da ta vrsta zastarelosti, govorim o nekim drugim procesima, neće biti zaštita za one koji su radili na štetu države Srbije.

Znači, ja sam spremna, i svi članovi koji na bilo koji način predstavljaju Vladu, da u okviru svojih nadležnosti učinimo maksimalan napor da to što je sticajem geopolitičkih okolnosti i snagom sile okarakterisano kao siva lista, za razliku od nekih zemalja koje su daleko ispod nas, bude razrešeno na način da Srbija ne bude ni na sivoj listi, a kamoli na crnoj.

Sada, da sve to dovedem u vezu s članom 9. zakona o međubankarskim naknadama. U stvari, rezultat prvo, pa ćemo član 9, koji je vama najzanimljiviji.

Ovako stoji stvar sa rezultatima. Ono što je u Narodnoj banci Srbije bio dobitak u 2012. godini, 2,97 milijardi, preneto je 2013. i to jeste u najvećem delu rezultat onih pre mene. Ali moram da vam kažem, pitanje je po koju cenu

je Narodna banka uspešna. Narodna banka nije profitna ustanova. Cilj je da Narodna banka obezbedi uslove da dobit ostvare privreda, građani i svi oni koji posluju na ovom prostoru, a ona se ostvaruje kroz stabilne uslove poslovanja, sprovođenjem takve monetarne politike koja inflaciju drži u granicama cilja i obezbeđuje uslove za stabilno planiranje i poslovanje.

I pored toga, 2016. godine Narodna banka Srbije ostvarila je dobit. Da preciziram za one koji su zaboravili da Narodna banka Srbije, po članu 77. stav 6, ako se dobro sećam, prenosi samo dobit ostvarenu iz operativnog poslovanja; znači, ne ono što su kursne razlike. Tu smo mi u prednosti nad drugim pravnim licima. Znači, kad preduzeće ostvari zbog negativnih kursnih razlika gubitak, ono mora da ga prikaže i ono je u gubitku. Ali kada Narodna banka ostvari gubitak zbog negativnih kursnih razlika i kretanja na međunarodnom tržištu kapitala gde su njene hartije od vrednosti, koje su po prirodi rezerva i ne mogu da budu uložene nigde, i ostvari negativne efekte, a vi znate negativne kamatne stope i uslove na međunarodnom finansijskom tržištu, Narodna banka nije umanjila vrednost hartije koju nije prodala. Narodna banka Srbije nije umanjila vrednost zlata, a povećala je količine zlata za gotovo pet tona. Mi sada raspoložemo količinom od 19,5 tona zlata, koje se zbog oscilacija cena na tržištu samo evidentiraju.

Zato Narodna banka Srbije prenosi državi samo dobit ostvarenu iz operativnog poslovanja. U 2016. godini, ono što država Srbija naplati od Narodne banke kao porez – a plaćamo, za razliku od drugih međunarodnih kartičnih šema, PDV čak i na prihode koje ostvarimo po osnovu tog dela poslovanja – i po osnovu dobiti koju smo ostvarili preneli smo državi Srbiji 9,6 milijardi iz operativne dobiti i 404.000.000 poreza iz redovnog poslovanja na komercijalnom tržištu.

Znači, to što je naplaćeno, što je isplaćeno kao nasleđe od prethodnika, od tri milijarde, NBS je prošle godine uplatila svojoj državi, puta tri, deset milijardi, zato što smo u nekim postupcima gde je Narodna banka dobila pravo da vodi stečajevе uradili to efikasno i imovinu na kojoj su neki mnogo lepo živeli decenijama uspela je da naplati i prenese državi pripadajući deo. To je kada smo kod dobiti.

Kada govorimo o vama zanimljivom članu 9, gospodine Ćiriću, da li da govorim ili da ne govorim? Šta mislite? Pa svi me pitaju što nismo ranije, samo vi pitate – a što član 9. Podneli ste amandman da se briše, već sam ga videla Ili, da ponovimo, od 97% domaćih platnih transakcija koje naš građanin plaća trgovcu ili podiže gotovinu na bankomatu domaće banke, domaće su transakcije, samo tri su međunarodne. Vrednost tih transakcija je: 95% domaće i 5% strane. Od svega toga, 80% se procesuiru, obračunava u inostranstvu od strane dve međunarodne kartične šeme koje u Srbiji ne plaćaju ni dinar poreza, oslobođene su i PDV-a zato što se bave posredovanjem. Ne

bih da saopštim cifre do kojih smo došli posrednim putem zato što će me neko još glasnije pitati – a zašto to niste saznali ranije, dok država Srbija gleda da uštedi svaki dinar, svaki evro i da ga uloži u neku delatnost koja će doprineti rastu BDP-a.

Niko ne brani.... Biću kratka jer imamo priliku da pričamo i u raspravi u pojedinostima. Niko ne brani kartičnim šemama iz inostranstva, naprotiv, Zakon o platnim uslugama im je dao pravo 2014. godine, stupio na snagu zakon, kao i sada, devet meseci posle donošenja da se pripreme (znači, oktobar 2015. godine), da registruju platni sistem. Nije to diskriminatorna odrednica da oni ne mogu da budu kartica prvog izbora, nego država Srbija mora da obezbedi, preko onog ko je za to zadužen, bezbednost platnog sistema. Zato oni moraju, ako žele da budu kartica prvog izbora, da se licenciraju u Srbiji za tu vrstu posla, da tih 80% napolju koje rade za domaće transakcije rade u Srbiji. Jedna Bugarska je članica EU, pa ima sistem „Borika“ gde se poravnanje za tu vrstu transakcija obavlja pri bugarskoj centralnoj banci. Nema zemlje koja ne radi tako, i Slovenija, i Francuska, i Nemačka, i Danska. Ako me pitate koja ne radi, ja ovog trenutka ne znam da vam kažem.

Toliko o članu 9. i o tome šta to znači za bezbednost platnog sistema i za mogućnost onih koji su imali priliku od 2015. godine da registruju platni sistem i da rade ovu vrstu posla koju radi centralna banka kao neki, da kažem, generalni operater za sve. Ne bi bili prvi, već postoje platni sistemi u Srbiji koje je NBS licencirala. Nastavićemo u detaljima.

Izvinjavam se, kad razgovaram s nekim, okrenem se pa samo vama, ali biće prilike za raspravu i dalje. Ako budete imali pitanja, ja sam tu.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala vam.

Reč ima Ana Karadžić.

ANA KARADŽIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Poštovani potpredsedniče Narodne skupštine, ministri sa saradnicima, poštovana gospođo Tabaković sa saradnicima, dame i gospodo narodni poslanici, pred nama se nalaze veoma važni zakoni i na samom početku bih rekla da će Poslanička grupa Pokret socijalista – Narodna seljačka stranka – Ujedinjena seljačka stranka podržati ove zakone iz dva razloga. Prvobitno, smatramo da su ovi zakoni jako kvalitetni. Smatramo da će upotpuniti rad NBS, da će rad biti efikasniji i, samim tim, da ćemo imati još bolje rezultate nego dosad. Drugi razlog je što koalicija u kojoj se nalazimo i radimo radi veoma efikasno, timski i, zaista, rezultati bi sigurno izostali ukoliko ne postoji timski rad.

Pred nama se danas nalazi zakon o izmenama i dopunama Zakona o Narodnoj banci Srbije. Navela bih sledeće celine: ukidanje Uprave za nadzor nad finansijskim institucijama, što nam govori da pratimo trendove EU i da

modernizujemo rad NBS. Narodna banka Srbije će to izvršiti preuzimanjem određenih nadležnosti Poreske uprave, što smatramo veoma dobrim jer će određeni deo nadzora preći na taj način i grupisati se, dovešće do jedinstvenog nadzora, što će značajno uticati na efikasnost rada.

Prema ovom zakonu, takođe, umesto direktora Uprave nadzor će vršiti viceguverner, koji je inače član Izvršnog odbora; međutim, mi tu ne vidimo ništa sporno jer će i dalje Narodna skupština kontrolisati rad NBS. Nama je važno da to ostane tako, jer građani Srbije su nas ovde birali, mi smo tu za građane Srbije i najvažnije je da se sve što se ovde radi isključivo radi u korist građana Srbije.

Važan deo predloženog zakona jeste izbor funkcionera NBS pre isteka mandata. Zašto je to važno? Pa, ako se setimo da to nije bilo u prethodnim vlastima... Njima se verovatno nije žurilo da izaberu nekog ko će da dođe u tu fotelju, na tu funkciju, jer nisu mogli da se dogovore. Mi danas razmišljamo drugačije, mi želimo kvalitetan kadar na čelu NBS i to radimo zato što želimo da se održi stabilnost, stabilnost poslovanja, želimo da se kontinuitet u radu održi. Zbog toga je nama veoma važan ovaj stav da se izbor funkcionera NBS vrši pre isteka mandata, da se tu ne bi pravili prekidi.

Takođe, transparentnost je jako važna. Smatramo da je sve što radimo i sve što radi Vlada Republike Srbije transparentno i građani se mogu na javnim prezentacijama uputiti u sve potrebno.

Zatim, govorimo o međubankarskim naknadama i posebnim pravilima poslovanja kod platnih transakcija. To omogućava podsticanje višeg nivoa digitalizacije.

Pre neki dan, kada smo birali ministra finansija, govorili smo o e-Upravi Grada Beograda, koja značajno olakšava građanima da reše neke svoje probleme kao što su npr. objedinjena procedura pri izdavanju građevinskih dozvola, upis u vrtiće itd. Sve se to sada radi digitalizovano, preko internet prezentacije, što značajno smanjuje vreme koje je potrebno da bi neko rešio neki svoj problem; ipak se nalazimo u XXI veku.

Zakoni koji su pred nama veoma su temeljni i smatramo da su jako dobri. Što je najvažnije, vodi se računa o sigurnosti i što boljem položaju građana Srbije, što nama i jeste cilj, nama kao koaliciji.

Vlada Republike Srbije odgovorno se odnosi prema svojim građanima još od 2012. godine, kada je gospođa Tabaković došla na čelo NBS. Možemo da se prisetimo određenih brojki, kako je to izgledalo ranije i kako je to izgledalo za vreme njenog mandata, zbog čega bih pohvalila rezultate koje je postigla. Ovde govorimo isključivo jezikom činjenica pa bih naglasila određene brojeve koji su me vrlo iznenadili, kako one brojeve pre 2012. tako i ono što je ostvareno nakon 2012. godine.

Zatečena inflacija 2012. godine bila je 12,9%. Vi me, gospođo Tabaković, ispravite ako sam negde pogrešila, jer su zaista velike razlike u ciframa pa je neverovatno da smo to uspjeli da postignemo, a u stvari se to postiže vrednim i timskim radom. Znači, 2012. godine inflacija je bila 12,9%, već 2013. godine 2,2% i održava se na 1,9–2% u prethodnih pet godina konstantno i stabilno, što je veoma značajno kada govorimo o privrednom ambijentu Republike Srbije. Zatim, od 2012. godine količina zlata u Trezoru povećana je sa 4,72 na 19,65 tona, što je takođe ogromna razlika. Kamatna stopa na dinarske kredite umanjena je za 11-12%. Sve se to radi isključivo u korist građana Srbije.

Ono što bih istakla jeste otpornost našeg bankarskog sistema, jer smo bili svedoci grčke krize, bili smo svedoci Bregzita – ništa od toga nije uticalo na bankarski sistem Srbije, što je zaista za jednu malu zemlju veoma značajan rezultat.

Takođe bih pohvalila otvoreno tržište za banke, za dve nove banke, *Mirabank* i *Bank of China*. To je takođe veoma važno, kao i uvođenje određenih elektronskih usluga poput institucije elektronskog novca i plaćanja koje je omogućeno građanima 24 sata, kao i da pritom primalac u istoj sekundi može videti sredstva na svom računuu.

Sve ovo govori da smo 2012. godine izabrali pravog čoveka na pravo mesto, jer svi ovi rezultati pokazuju da se Srbija kreće u dobrom pravcu. Narodna banka Srbije je jedna od najvažnijih institucija, koja može u određenom trenutku kako da pomogne tako i da utiče negativno na standard građana, a ovde možemo videti da se krećemo u veoma dobrom pravcu.

Poslanička grupa Pokreta socijalista, Narodne seljačke stranke i Ujedinjene seljačke stranke u danu za glasanje podržaće ove zakone jer smatramo da su rezultati zaista pohvalni. Želimo da pohvalimo vaš rad i nadamo se da ćete u budućnosti nastaviti istim tempom, ali, pre svega, da ne zaboravite da je timski rad na prvom mestu jer jedino tako možemo stvoriti rezultate. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, kolegice Karadžić.

Reč ima dr Predrag Jelenković.

PREDRAG JELENKOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Uvažena guvernerko sa saradnicima, uvaženi ministre sa saradnicima, kolegice i kolege, ja ću govoriti o ova prva tri zakona iz ovog seta koji smo dobili za ovu sednicu. Kolegice iz SDPS-a će o ostalim predlozima zakona.

Prvi je Predlog zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga kod ugovaranja na daljinu. Kao što je i u obrazloženju dato, ali treba ponoviti zbog javnosti, osnovni ciljevi donošenja jesu unapređenje prava korisnika finansijskih usluga i dodatna zaštita tih korisnika; drugo, preciziranje određenih praktičnih pitanja kod ugovaranja na daljinu; treće, usklađivanje

domaćeg zakonodavstva s pravom Evropske unije. Ovim zakonom se, pre svega, sveobuhvatno i konkretno uređuje zaštita korisnika finansijskih usluga kod ugovaranja na daljinu, a istovremeno se obezbeđuje i viši nivo zaštite prava i interesa tih korisnika.

Takođe, radi zaštite korisnika, uređuje se način na koji će pružaoци finansijskih usluga oglašavati i nuditi korisnicima finansijske usluge preko interneta ili korišćenjem drugih savremenih sredstava komunikacija. S obzirom na to da se ugovaranje finansijskih usluga na daljinu može smatrati jednim od načina za unapređenje, osavremenjavanje i razvoj finansijskog tržišta u Republici Srbiji, uređivanje ove oblasti značajno je kako za korisnike tako i za pružaoce finansijskih usluga.

Kada pogledamo analizu efekata zakona, očekuje se da će predložena rešenja pozitivno uticati i na korisnike finansijskih usluga ali i na pružaoce finansijskih usluga. Korisnici finansijskih usluga osetiće pozitivan uticaj kroz širu dostupnost finansijskih usluga i veći izbor između postojećih pružalaca finansijskih usluga na tržištu, kako bi mogli da odaberu najpovoljniju finansijsku uslugu koja odgovara njihovim potrebama. Što se tiče pružalaca, pružaoцима finansijskih usluga daje se dodatni podsticaj da u pravno izvesnijem okruženju oglašavaju finansijske usluge na daljinu i na taj način zaključuju ugovore s korisnicima kada su međusobna prava i obaveze detaljno uređeni i razgraničeni.

Posebno bi značajna mogla biti i odredba koja omogućava zaključenje ugovora do određene vrednosti u elektronskom obliku i bez kvalifikovanog elektronskog potpisa koji koristi klijent finansijske institucije imajući u vidu još uvek nedovoljnu rasprostranjenost upotrebe ovog potpisa kod fizičkih lica, o čemu je danas i ministar Đorđević govorio.

Kada je reč o zakonu o finansijskom obezbeđenju, što se tiče razloga, osnovni cilj donošenja zakona o finansijskom obezbeđenju jeste uspostavljanje savremenog, jasnog, jedinstvenog i efikasnog pravnog okvira za ugovaranje i realizaciju kolaterala za izvršavanje obaveza učesnika na finansijskom tržištu. Na ovaj način doprinosi se kako razvoju finansijskog tržišta tako i očuvanju i jačanju stabilnosti finansijskog sistema.

Opšti ciljevi zakona su višestruki, kao što ste dali u obrazloženju ovog zakona, a to su: ostvarivanje i unapređivanje pravne sigurnosti; zatim, smanjenje kreditnog rizika učesnika na finansijskom tržištu; standardizacija finansijskih okvirnih ugovora; veći stepen zaštite potraživanja Narodne banke Srbije u sprovođenju monetarnih operacija; veći stepen zaštite potraživanja Republike Srbije u poslovima upravljanja javnim dugom na finansijskom tržištu, kao što je ugovaranje finansijskih derivata za zaštitu od deviznog rizika. Jedan od ciljeva nekako mi se čini najvažniji, a to je veći stepen pravne sigurnosti za strane investitore i kreditore u poslovanju sa domaćim

finansijskim institucijama, uz istovremeno bolju poziciju ovih rezidenata u pregovorima sa stranim partnerima i pristup povoljnim izvorima finansiranja.

Inače, ovim zakonom se uspostavlja savremeni zakonski okvir, kao što ste i naveli, za efikasno izvršavanje obaveza učesnika na finansijskom tržištu na osnovu ugovora o finansijskom obezbeđenju, u skladu sa međunarodnim standardima i najboljom tržišnom praksom.

Ono što je važno, predložena rešenja u ovom zakonu neposredno će uticati na poslovanje učesnika na finansijskom tržištu, i to na propisane kategorije subjekata koji mogu zaključivati ugovore o finansijskom kolateralu, odnosno druge finansijske ugovore, kao što su banke, investiciona društva, društva za osiguranje i druge domaće i strane finansijske institucije.

Predložena rešenja uticaće i na Narodnu banku Srbije u sprovođenju monetarnih i deviznih operacija, kao i na Republiku Srbiju u poslovima upravljanja javnim dugom, u pogledu obezbeđenja veće pravne sigurnosti u izvršavanju obaveza njihovih ugovornih strana po više osnova.

Donošenjem ovog zakona ispunjavaju se međunarodne obaveze i usklađuju propisi Republike Srbije sa propisima Evropske unije.

Na kraju, zakon o međubankarskim naknadama i posebnim pravilima poslovanja kod platnih transakcija na osnovu platnih kartica. Očekuje se da će predložena rešenja iz ovog zakona imati pozitivan uticaj na smanjenje troškova, pre svega, prihvatanja plaćanja platnim karticama koje trgovci imaju prema bankama. Naime, trgovci će imati povoljniji položaj pri ugovaranju s bankama i plaćanju trgovačke naknade s obzirom na to da se uvode pravila kojima se povećava transparentnost u pomenutom procesu pregovaranja. Pored toga, trgovci više neće moći da budu obavezani da prihvataju sve kartične proizvode jednog kartičnog sistema plaćanja, jer je propisano da će moći da izaberu da prihvataju samo one platne kartice koje podrazumevaju niže troškove.

Osnovni efekat predloženih rešenja je u tome što se očekuje da će ograničavanje međubankarskih naknada dovesti do nižih trgovačkih naknada, što predstavlja mogućnost za dalje smanjenje troškova trgovaca prema bankama, što je jako važno. Očekuje se da bi primena predloženih odredaba dovela do snižavanja cena za krajnje korisnike, jer niže naknade koje će plaćati trgovci smanjuju i ukupne troškove poslovanja, te tako ostavljaju prostora i za niže cene za krajnje kupce, a u prilog tome govori i dokument Evropske komisije koji se odnosi na uticaj ograničavanja međubankarskih naknada.

Socijaldemokratska partija Srbije će u danu za glasanje podržati ovaj set zakona.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, doktore Jelenkoviću.

Reč ima narodni poslanik Goran Kovačević.

Izvolite.

GORAN KOVAČEVIĆ: Poštovani ministre, poštovana guvernerka, primarni utisak koji ja u ovom trenutku nosim jeste da pogledam desnu stranu i tamo nema nikoga. Guvernerka, vi i ministar ostavili ste Skupštinu Srbije bez opozicije, a građani Srbije svakako na izborima to već rade za nas. S jedne strane, danas smo imali nemušte kritike, pre svega Zakona o NBS, a s druge strane imali smo jasne, precizne, široke odgovore koji se baziraju na radu, znanju i iskustvu.

Kada je ova skupština pre nekoliko dana birala ministra finansija, mi smo tog trenutka postavili jedan od stubova fiskalne politike. Samo nekoliko dana posle tog stuba dolazi u Skupštinu Srbije desetak zakona iz oblasti ekonomije, da kažemo. Sve to jasno govori da tim o kome ste vi pričali, Aleksandar Vučić je na čelu tog tima, funkcioniše i dalje gotovo besprekorno, kao kada je tim postavljen, 2014. godine.

Danas u Skupštini raspravljamo o setu ekonomskih zakona. Ovde su ljudi iz Ministarstva finansija, NBS i Ministarstva privrede. Sve ovo što smo danas mogli da čujemo, u stvari, svodi se na jednu jedinu činjenicu – nema opozicije, ali nema ni ekonomskih tema. U vaše vreme, lepo ste to rekli, Skupština Srbije je izgledala drugačije; kada smo govorili o ekonomskim temama, kada ste vi govorili o ekonomskim temama, u stvari, govorili smo o teškim izazovima pred kojima se Srbija nalazi, o hiperinflaciji, privatizaciji, nedovoljnom rastu društvenog bruto proizvoda. Promene koje su usledile u Srbiji od 2014. godine, koje zovemo „da trošimo onoliko koliko imamo“, odnosno fiskalna konsolidacija, u stvari, učinile su još jednu stvar – izbacile su iz Skupštine Srbije teške ekonomske teme. Ne može opozicija danas da govori o ekonomskim temama kada gotovo da nema razloga da govori.

Zato možemo da čujemo priču o tome da imamo jak dinar, da međunarodne strane banke, koje su u stvari vlasništvo države Srbije na neki način (one su registrovane u Srbiji), treba da ugasimo; treba da napravimo domaću banku, koja će da preuzima veći stepen rizika. Znači, sve su to zilotске ekonomske ideje. Da ih čujete danas u bilo kojem parlamentu Evrope, rekao bi neko – o čemu se ovde radi. To su toliko ideje van svog vremena, van shvatanja ekonomije, da jedini strah u stvari može da postoji šta bi se, ne daj bože, kojim slučajem desilo da se takve ideje ponovo vrata u Srbiju.

Danas raspravljamo o pet zakona koje predlaže Narodna banka Srbije. U pravu su poslanici koji kažu i imaju osećaj da se mnogo češće suočavamo sa zakonima koji dolaze iz fiskalnog sektora, mnogo manje iz monetarnog sektora, jer smo mi u Srbiji nekako navikli da monetarnu politiku više i ne vidimo.

Od 2008. do 2012. godine, kada je strana valuta rasla po stopi od 33%, znali smo da moramo da idemo u menjačnice, da čuvamo svoj novac, da se

borimo sa teškim izazovima. Da budemo poštteni, od 1919. godine Srbija se bori sa inflacijom. Milan Stojadinović je 1923. godine predlagao program za spas od inflacije Kraljevine Jugoslavije.

Za vreme vašeg mandata, od 2012. do 2018. godine, imamo rast strane valute od 0,3%. Učinili ste monetarnu politiku, jednom sam vam rekao na Odboru za budžet, pre otprilike godinu dana, dosadnom. Potpuno je neprepoznatljiva, ne utiče na život građana Srbije. Šta ćete bolju monetarnu politiku, kako za ekonomiju tako i za građane, a da je ne primećuju. Narodna banka to radi onako kako kaže teorija, koristeći pre svega referentnu kamatnu stopu, operacije ne na repi nego na repo otvorenom tržištu, koristeći, naravno, još jedan mehanizam – obavezne rezerve. Sve to radi kao i centralne banke svuda u svetu.

Kada govorimo o inflaciji, onda treba da kažemo da je inflacija u prvom periodu ove godine 1,1%, odnosno bazna 0,8%. I po vokaciji kažemo da je to inflacija koja je u EU, u principu, to je taj nivo inflacije. Onda ja nemam nikakav problem da kažem da se dese istorijski paradoksi, pa se ovog meseca desio takav istorijski paradoks da je stopa inflacije u EU u aprilu bila 1,2%. Pre dva dana su stigli podaci da je stopa inflacije u EU 1,9%. Kada se desilo u istoriji Srbije da je stopa inflacije manja nego u EU? Naravno da stopa bazne inflacije u EU jeste na 0,7%, 1,1%, ali, u principu, to je stopa inflacije koliku ima Srbija.

Kada raspravljamo o ključnim makroekonomskim parametrima, onda smo i danas raspravljali o rastu BDP-a, 0,4. Tu u principu uvek možemo da čujemo da bi to trebalo da bude veće. Znae, mi smo zapamtili da su oni imali rast BDP-a, u deset godina, 5%. Kada imamo rast od 4,5 za nekoliko meseci, onda to ne može da se shvati. A onda zaborave i da je taj rast, koji u stvari nisu imali, bio posledica prihoda od privatizacije i zaduženja.

Mi danas imamo čiste makroekonomske parametre: imate stabilnu, odnosno praktično vrlo malu inflaciju od 1,1% (videćemo kolika će biti), imate smanjenje nivoa nezaposlenosti i imate rast bruto domaćeg proizvoda. To nikada u istoriji Srbije nije bilo, i uvek to treba naglašavati, zato što ovo vreme jeste drugačije od onog vremena kada smo naučili da se ekonomski parametri, ekonomska teorija i ekonomska praksa ne poštuju. Jeste, radimo sve onako kako treba da radimo, i jesu tu rezultati.

Kada danas govorimo o monetarnoj politici, ja nemam nikakav problem da kažem da je to zasluga guvernera Narodne banke Jorgovanke Tabaković. Jeste njena lična zasluga, ali je njena lična zasluga i zato što ima tim, zato što je kreirala, napravila tim, koji je od Srbije učinio da monetarnu politiku, naravno i fiskalnu, stavimo po strani.

Naravno da je monetarna politika samo jedan deo cele ove priče. Ako imate suficit od 0,4% u prvim mesecima ove godine, što je izgledalo prosto

neverovatno kada smo 2015. godine ulazili u pregovore sa MMF-om; ako imate referentnu kamatnu stopu koja je 3% (neko nam kaže da treba da bude 2%, ne, a što ne 2%, može da bude minus 1%, to su prosto besmislene ocene); imamo inflaciju koja je zacrtana na tri, plus/minus jedan; kada imate priliv stranih investicija za koji se pretpostavlja da će biti dve milijarde i šeststo (kao nikada, u suštini, kada saberete sve zemlje zapadnog Balkana nivo stranih investicija je veći); kad imate *NPL* na 9,2 i kada imate rast kreditne aktivnosti 7,5%, onda sve to govori da Narodna banka, vi kao guverner, u oblasti koja vam je poverena, a tiče se makroekonomske stabilnosti odnosno dela monetarne stabilnosti, pa, gotovo savršeno radite svoj posao. Od toga bolje gotovo da ne može.

Lepo ste rekli, izazovi pred nama su veliki. Nije ništa sporno, svesni smo svi da je ovo vreme izuzetno i da će verovatno jednog trenutka doći njegov kraj, ali upravo ovo što vi radite, vaš rad, rezultati rada, jačanje Srbije po svim segmentima i fragmentima u vašem delu monetarne politike, čini nas mnogo spremnijim za izazove koji dolaze sa strane.

Kada govorimo o zakonima, prosto ne znam da li treba posle svih vaših pojašnjenja da nastavim da govorim o njima, ali ću samo iskoristiti priliku da kažem da ovi zakoni u stvari neće uticati na makroekonomsku stabilnost, da nemaju nikakve veze s monetarnom stabilnošću i da nemaju nikakve veze s fiskalnim funkcionisanjem, da su oni, otprilike, neutralni i služe pre svega da sistemi u funkcionisanju pojedinih segmenata, kako bankarsko-finansijskog sektora tako i privrede, funkcionišu bolje i jasnije.

Kada govorimo o Zakonu o Narodnoj banci svakako treba naglasiti da je taj zakon posledica Zakona o deviznom poslovanju, koji smo doneli 19. aprila, kada smo jedan deo ingerencija koje su se nalazile u Poreskoj upravi prebacili Narodnoj banci. Sasvim je u redu da ti poslovi budu tu gde i treba da budu, odnosno davanje odobrenja i uzimanje licenci za menjačke poslove, zato što je tako svuda u svetu, to radi centralna banka, ne radi poreska uprava. Naravno da ste dobili, praktično, celu funkciju devizne kontrole kako fizičkih tako i pravnih lica i kompanija. To je normalno i tako treba da bude. Posledica ovog zakona svakako jeste činjenica da sve to morate da preuredite i sredite, počev od onog banalnog da šezdesetak ljudi iz Poreske uprave treba da pređe da radi u Narodnu banku.

Meni je mnogo zanimljiviji drugi deo koji govori o objavljivanju referentne kamatne stope, odnosno drugih kamatnih stopa koje Narodna banka objavljuje. Referentna kamatna stopa jeste koridor za kamate. Taj koridor za kamate služi da se, praktično, na osnovu tog koridora prave sve druge kamate. Nije nikakav problem i nije ništa sporno da to treba da bude potpuno transparentno. Transparentnost je suština funkcionisanja Narodne banke i vi kažete da će Narodna banka svakog dana kada zaseda Izvršni odbor Narodne

banke do 12 časova objavljivati podatke koji se tiču visine referentne kamatne stope. Transparentnost u funkcionisanju Narodne banke jeste suština.

Još veća je suština da shvatimo da ne živimo više u periodu koji nam je nekako, čini mi se, nama koji pripadamo malo centru i desno, nametnut u prethodnih četrdeset godina – ne možemo mi u državi, u Narodnoj banci da budemo odgovorni za funkcionisanje svakog pojedinca.

Da se vratim na sporne kredite u „švajcercima“. Šta ćemo da radimo ako euribor krene da raste, pa i krediti u evrima krenu da rastu, da li ćemo trpeti pritisak i od ljudi koji se kreditno zadužuju? To su potpuno besmislene stvari. Poslovne banke su deo tržišta, na tom tržištu su kako pojedinci tako i banke. Uloga Narodne banke, odnosno centralne banke Republike Srbije jeste da pruži potpune i jasne informacije, svima dostupne i transparentne, da svako pojedinačno donosi odluku na osnovu koje će snositi poslovni rizik, kako banke tako i pojedinci. Tako je svuda u svetu, tako treba da bude i u Srbiji.

Predlog zakona o finansijskom obezbeđenju samo normalizuje, odnosno definiše probleme koji su se pojavili u tom sektoru. Vrlo brzo bih prešao preko njega i došao do zakona koji izaziva najveću pažnju, a tiče se međubankarske nadoknade. Jeste u pravu, 0,2% međubankarske kamate, odnosno 0,3% nadoknade biće u narednom vremenskom periodu. I jeste ta nadoknada bila 1,2%, odnosno u nekim ekstremnim slučajevima se kretala do 2,5%. Jeste činjenica da ne možemo bankarski sektor, sve izazove koji su pred nama i koji su iza nas, da rešimo momentalno; ne možemo da se ponašamo u svojim rešavanjima na način da ne poštujemo pravila na svetskom tržištu.

Mi smo ponosna zemlja, koja raste i razvija se, verovatno lider na Balkanu (nije verovatno, sigurno), ali mi moramo da igramo po svetskim pravilima. Prošlost je – i to nikada ne smemo da radimo – da ne poštujemo velike kompanije koje dolaze sa strane. Kada govorite o sistemima kartičnog prometa, to su institucije čiji se budžeti mere desetinama, ako ne i stotinama budžeta Republike Srbije. Mi moramo da poštujemo ono što kaže EU i moramo da štitimo kako interese naših građana tako i interese velikih kompanija koje ovde zapošljavaju ljude i pune budžet Republike Srbije.

Ostali predlozi zakona koje predlaže NBS svakako su na pravcu nove tehničke revolucije, koja se dešava ovde pred nama i svi moramo toga da budemo svesni.

Kada govorimo o bezgotovinskom plaćanju, treba da znamo da pojedine evropske zemlje najavljuju bezgotovinsko plaćanje, potpuno ukidanje novca u nekom vremenskom periodu koji je tu pred nama, za nekoliko godina.

Srbija mora da hvata korak sa svim novim tehnologijama i svi ti zakoni koje predlažete, sve te izmene o kojima ste vi naširoko govorili danas jesu tu da bi Srbija postala bolja i modernija zemlja.

Poštovani ministre, poštovana guvernerka, iskren da budem, uzmete nam teme – kada dođu ljudi koji savršeno znaju svoju materiju, a takvi su gotovo svi predlagači zakona koji dolaze iz Srpske napredne stranke, onda je nama poslanicima SNS-a strašno lako zato što dobijemo toliko informacija, zato što javnost Srbije dobije toliko informacija, zato što je svima danas u Srbiji jasno (i onima koji nisu verovali u monetarnu politiku i ove zakone) zašto poslanici SNS-a podržavaju Vladu Republike Srbije, podržavaju rad Narodne banke i podržavaju svačiji, pa i vaš lično, rad. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala.

Dame i gospodo narodni poslanici, završavamo raspravu za danas. Nastavljamo sa radom u ponedeljak, u 10 časova. Dakle, 4. jun u 10 časova.

(Sednica je prekinuta u 18.55 časova.)